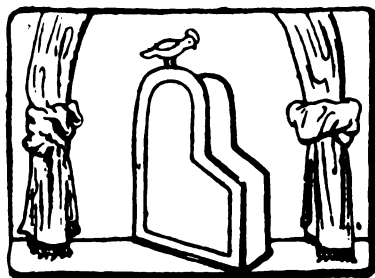

NOVA ET VETERA
V ŘÍJNU LÉTA PÁNĚ 1920 / SVAZEK 38

Bl. Petra Kanisia

O VÍŘE A VYZNÁNÍ VÍRY

Natištěno 700 exemplářů za 7817.60 Kč
Sklad Marty Florianové ve Staré Říši

BLAŽENÉHO PETRA KANISIA,
BOHOSLOVCE Z TOVARYŠSTVA JEŽÍŠOVA

O VÍŘE A VYZNÁNÍ VÍRY

Přeloženo

ze Summy učení křesťanského
a s pomocí Boží a přátel Dobrého Díla
vydáno

VE STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ
Vytiskl Fr. Obzina ve Vyškově, v říjnu l. P. 1920.

v y z n á n í s p i s o v a t e l o v o

Vyznávám se tobě, Otče, pane nebe i země, Stvořiteli a Vykupiteli můj, sílo a spáso má, kterýž jsi mne už od útlého mládí posvátným chlebem slova svého živiti a srdce mého posilovati nepřestal. Abych pak nebloudil s ovcem bloudícími, které jsou bez pastýře, v domě Církve své jsi mne přijal, přijatého vychoval, vychovaného zachoval a pod těmi učiteli a pastýři postavil, v nichž jsi všem domácím přikázal, aby tě jako přítomného slyšeli a hlas tvůj zachovávali. Vyznávám ústy k spáse, cožkoliv pravověrní a katolíci srdcem k spravedlnosti věří. Neznám Luthera, Kalvinem povrhují, bludařům všem pravím anathema: ničeho nechci míti společného s těmi, kteří jednoho nepraví a nesmýšlejí, ne-

drží se téhož pravidla víry s jednou, svatou, katolickou, apoštolskou a římskou Církví. Jestliže však někdo slyší a následuje Krista, nejen v slovu psaném učícího, ale i na obecných také sněmech soudícího, na stolci Petrově prohlašujícího a v Otcích svědčícího, s tím se obcováním sdružují, v toho též víře si libují, jeho náboženství následují a učení schvalují. Ostatně té Církve římské, kterou jiní rouhači pohrdají a ji pronásledují, nadtož jako protikřesťanskou proklínají, já občanem se prohlašuji, od její autority ani o vlas neustupuji, pro její svědectví nezdráhám se vydati života ni krve, aniž důvěřuji, a najisto přesvědčen jsem, že by mně i jiným vůbec kde jinde než v její jednotě zásluhy Krista Pána a dary Ducha Svatého spasnými byly. S Jeronymem svobodně prohlašuji: Kdo se s Petrovým stolicem spojuje, můj jest. S Ambrožem: Církve římské ve všem si žádám následovati; a s Cyprianem uctivě ji uznávám kořenem a matkou Církve katolické. V té pak víře a učení pokojně odpočívám, jež jsem jako pacholík čerpal, jako mladík utvrdil, jako muž učil a až dosud svými chabými silami hájil. Ostatně pro žádný časný prospěch ani pro přízeň nějakého člověka nebo proti svědomí (tak si přeji, abys mi ty, Bože, vezdy byl milostiv) až dosavad úkol katolického učitele nezastávám, ani příště zastávati nebudu. Kteréžto vyznání na mně věru nevyvádá ani nevynucuje, leč oslava tvého jména a cti, leč síla uznané pravdy, leč učení kanonického Písma, leč smýšlení a souhlas Otcův, leč povinné svědectví víry u bratří a posléze čekaná v nebi spása

a přislíbená čistým vyznavačům blaženost. A jestliže pro takovéto vyznání jsem opovrhován, broji-li se proti mně, jsem-li v lehkost uváděn, uznávám a velebím tvou zvláštní milost, Bože, jenž z části chceš, abych trpěl pro spravedlnost, což přece blažených jest údělem; z části nechceš, aby mi naklonění byli ti, a to za veliký zisk mítí dlužno, kdo tobě přáteli býti nemohou, anif Církvi tvé a katolické pravdě zjevně odporuji. Ale odpusť jim, Otče, odpusť, neboť buď nevědí nebo věděti nechťejí, co činiti, anof jim částečně velení ohavného Satana, částečně mámení nepravé nauky brání. Tuto pak milost mně trvale, prosím, zachovej, abych čisté vytrvalosti a vytrvalé čistoty, kterou jsem tobě, kterou Církvi, kterou pravdě povinen, živ i umíraje osvědčovatí neustával, aniž z lásky tvé kdy vypadl, jsa účasten ovšem všech bojících se tebe a ostříhajících příkázání tvých ve svaté římské Církvi, jejimuž posléze soudu sebe a všecky své spisy s nemějši ochotou jako uctivě podřizují. Tvou pak nezměrnou dobrotu za mne oslavujtež a snažně prostež svatí všichni, které buď na nebi triumfující nebo na zemi bojující Církev jedním a nerozvízným poutem katolického pokoje přepevně spojuje a váže. Ty jsi mi začátkem i koncem dobra všelikého: tobě ode mne, skrze mne a ze mne buď chvála, čest a sláva věčná. Amen.

1. otázka :

koho nazvati křesťanem ?

A. Kdo vyznávají spasitelné učení Ježíše Krista, pravého Boha a člověka v jeho Církvi.

B. Pročež kdo opravdu jest křesťanem a učení Kristovu pevně oddán, z hloubi srdce zavrhuje a oškliví si nadobro všechna vyznání a sekty, ať nacházející se

I. otáz. kdekoliv mimo učení Kristovo a Církev, jako jsou židovství, pohanství, mohamedánství a bludařství.

P Í S M A

S k u t k. a p. X I. 25. Šel pak (Barnabáš) do Tarsu vyhledat Šavla: a když ho našel, přivedl ho do Antiochie. A rok celý obcovali tam v církvi: a vyučili zástup mnohý, tak že byli nazváni nejprve v Antiochii učenci křesťany.

I. P e t r IV. 15. Nikdo však z vás netrp (pohanění) jako vražedník aneb zloděj aneb zlolajce aneb cizích věcí žádostivý. Jestliže pak jako křesťan, nestyď se, ale oslavujž Boha v tom jménu.

O T C O V É

A t h a n á š v ř e č i II. p r o t i A r i a n. Což byl který lid pojmenován po svých biskupech a ne po Pánu, v něhož uvěřil? Zajisté nedostalo se nám jména po blažených apoštolech, učitelích našich a služebnících evangelia Spasitele našeho, ale po Kristovi křesťany jsme i slověme: ti pak, kteří odjinud odvozují původ své víry, právem nosí jména svých zakladatelův pro svůj vztah k nim. Pročez když všickni od Krista křesťany jsme byli

a jméno měli, vyvržen byl Marcion, vynálezce bludu: ostatní, kteří s vyvržitelem Marciona zůstali, podrželi název křesťanů: ale kdo následovali Marciona, nebyli už potom nazýváni křesťany, nýbrž marcionisty. Tak i Valentin, Basilides, Manicheus a Šimon kouzelník dali stoupencům svá jména a tím se stalo, že jedni nazváni byli valentiniany, jiní basilidiany, jiní manichejci, jiní simoniany, jiní katafryžskými od Frygie, jiní od Novata novaciany. Tak Melicius, vyvržený od Petra biskupa a mučeníka, nepojmenoval pak svých, kteří ho následovali, křesťany, ale meliciany. Opět týmž způsobem, když blažený Alexander vyvrhl Aria, ti, kteří se přidali k Alexandrovi, zůstali křesťany: ale ti, kdo spolu s Ariem odstoupili, zůstávajíce jméno Spasitele našeho Alexandrovi a jeho stoupencům, nazváni byli potom ariany. A o něco dále: Kdo z téhož rodu k nim odcházejí anebo přestupují z Církve k bludu, ti opouštějí jméno Kristovo a berou na se název arianův, ježto už nedrží se víry Kristovy, ale považováni jsou za příslušníky šlépěného stáda Ariova. Jakž pak by byli křesťany, když nenazývají se křesťany, ale ariomany? anebo kterakž by byli počítáni ke katolické Církvi, když apoštolskou víru odvrhli a ukazují se vynálezci nových morovin?

Cyprian, kn. IV. list 2. k Antonianovi. Buďsi to kdokoliv a buďsi jakýkoliv, není křesťanem, kdo není v Církvi Kristově.

*I.
otáz.*

I. otáz. Týž v trakt. de simpl. praelat. nebo o jednotě Církve. Nenáleží k odměnám Kristovým, kdo odchází z Církve Kristovy. Cizím jest, světákem jest, nepřitelem jest. Nemůže míti už Boha otcem, kdo nemá Církve matkou.

Ignác, list k Magneským. Hodnými se ukazujeme názvu, jehož se nám dostalo, neboť kdo jiným jménem se nazývá mimo toto, ten není Boží; nepřijímá onoho proroctví, které o nás praví: Nazván bude jménem novým, kterým Hospodin pojmenuje ho; a bude lidem svatým. Což se i vyplnilo nejprve v Syrii, neboť v Antiochii byli učeníci nazváni křesťany v církvi, založené od Pavla a Petra.

Augustin, trakt. CXIII. k Jan. V zapření apoštola Petra třeba si nám všimnouti, že nezapírá Krista jen ten, kdo praví, že není on Kristus, ale také ten, kdo jsa praví, že není křesťanem. Neboť Pán nepraví Petrovi: Zapřeš, že jsi mým učeníkem, nýbrž mine zapřeš; zapřel tudíž jeho samého, když byl zapřel, že jest jeho učeníkem.

Týž, řeč CLXXXI. de tempore hl. 12. Buďsi to kdokoliv a buďsi on jakýkoliv, není křesťanem, kdo není v Církvi Kristově.

Též v Enchirid. ad Lauř. hl. 5. Pevným základem a vlastním základem katolické víry jest Kristus. Neboť základu jiného, praví Apoštol, nikdo nemůže po-

ložiti mimo ten, jenž položen jest, Kristus Ježíš. Aniž toho proto sluší popírati, že by to byl vlastní základ víry katolické, poněvadž možno mysliti, že některým bludařům jest to s námi společno. Vždyť rozvažují-li se pečlivě vztahy ke Kristu, podle jména nalézá se Kristus u všech bludařův, kteří se nazývati chtějí křesťany, ale opravdu u nich není. Což dokazovati bylo by příliš dlouhým, poněvadž by bylo uvésti všechny bludy, jež buď byly, nebo již jsou, nebo jež mohly býti pode jménem křesťanským a též u každého z nich ukázati, jak pravdivo jest, co pravíme o všech.

Tertullian v knize o cudnosti: Ovce, toť vlastně křesťan, a stádce Páně lid Církve, a pastýř dobrý Kristus: a protož křesťanem nelze rozuměti toho, kdo od stáda Církve pobloudil.

Týž v knize de proscript. advers. haeret.: Jsou-li bludaři, nemohou býti křesťany; toho nemají od Krista, že se svého vyvolení sběhli a připouštějí jméno bludařův.

I.
otáz.

II. otázka :

o čem nejprve se mluví v křesťanském učení?

Aby křesťan znal a zachovával, co náleží jednak ku křesťanské moudrosti, jednak k spravedlnosti. Moudrost, jak ukazuje Augustín, tkví v ctnostech bohoslovných: víře, naději a lásce, kteréž jednak s nebe bývají vlévány, jednak jsou-li za tohoto života čistě a zvláště

pěstěny, učiní lidi blaženými a božskými. Spravedlnost pak dokonává se dvěma způsoby: odstoupením od zlého a konáním dobrého. Sem zajisté se vztahuje, co královský Prorok praví: Uchyl se od zlého a číň dobré. Z těchto pak pramenův, totiž z moudrosti a ze spravedlnosti docela snadno čerpá se ostatní, co náleží ku křesťanskému vzdělání a ku kázni.

*II.
otáz.*

P Í S M A

S i r a c h I. 33. Synu, jsi-li žádostiv moudrosti, zachovávej spravedlnost a Bůh dá ji tobě.

I. K o r. XIII. 13. Nyní pak zůstávají víra, naděje, láska, tyto tři: ale větší z nich jest láska.

Ž a l m XXXIII. 15. Uchyl se od zlého a číň dobré.

Ž a l m XXXVI. 27. Odstup od zlého a číň dobré a přebývej na věky věkův.

I. P e t r III. 10. 11. Kdo chce milovati život a viděti dobré dny: zdržuj jazyk svůj od zlého a ústa jeho ať nemluví lstí. Odvráť se od zla a číň dobré.

II.
otáz.

Augustin, I. Retract. hl. 63. Napsal jsem knihu o víře, naději a lásce, když mne byl žádal ten, je muž psána jest, by měl nějaké mé dílko, jehož by nedával z rukou. Řekové tomu říkají Enchiridion. Tam, jak se mi zdá, dosti důkladně jsem shrnul, jak ctíti Boha, kterouž moudrost definuje Písmo Svaté jako nepochybně pravou moudrost člověka.

T ý ž v E n c h i r i d. a d L a u r. hl. 2. Moudrostí člověka jest zbožnost. To máš v knize svatého Joba. Čteť se tam, co moudrost sama říká člověku: Ejhle, zbožnost jest moudrost. A tážeš-li se, o jaké to mluví na tom místě zbožnosti, nalezněš v řeckém určitěji theosebeian, což jest úcta Boží.

T a m t é ž hl. 3. Odpovím-li zde, (totiž na tuto otázku, jakým způsobem jest ctíti Boha) že věrou, nadějí, láskou dlužno ho ctíti, dojistá řekneš, že to pověděno kratčeji, než bys si přál.

Prosper v Sent., vypsanych ze sv. Aug. Sent. 98. Spravedlnost záleží všecka v tom, aby se člověk od zlého odvracel a činil dobré; a šetření toho pravidla třeba dbáti v jakýchkoliv protivenstvích, protože toho jediného člověk nikdy neztrácí, co vynakládá na zbožné dílo.

III. otázka :

več lze učení křesťanské stručně shrnouti?

O víře, která jest branou naší spásy, bez níž nikdo v tomto životě nemůže Boha nalézt ani vzývati, Bohu sloužiti ani se mu líbiti. Neboť kdo přistupuje k Bohu, musí věřiti, praví Apoštol; kdo pak neuvěří, bude zatračen, a již jest odsouzen dle výroku Kristova.

III.
otáz.

Ř í m. X. 14. Kterak budou vzývati, v koho neuvěřili?
Ž í d. XI. 6. Bez víry nemožno jest libiti se Bohu. Neboť kdo k Bohu přistupuje, musí věřiti, že jest a že těm, kteří ho hledají, odplatitelem jest.

M a r. XVI. 16. Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude: kdo však neuvěří, bude zatracen.

J a n III. 18. Kdo věří v něho, nebude souzen, ale kdo nevěří, již jest odsouzen, poněvadž nevěří ve jméno jednorozeného Syna Božího.

O T C O V É

A u g u s t i n, řeč 38. de tempore. Jest jisto, že nikdo nemůže dojíti pravé blaženosti, leč líbí-li se Bohu, a Bohu nikdo nemůže se libiti, leč skrze víru. Neboť víra jest základem všeho dobra. Víra jest počátkem spásy lidské. Bez ní nikdo nemůže dojíti společenství synů Božích, poněvadž bez ní ani v tomto věku nikdo nedosahuje milosti ospravedlnění, ani v budoucím nebude vládnouti životem věčným. A nebude-li kdo zde choditi u víře, nedojde krásy blaženého patření na Pána našeho Ježíše Krista. *Totěž má na začátku řeči CLXXXI. de tempore.*

T ý ž, řeč 1. o slov. apošt. Není žádného většího bohatství, žádných pokladův, žádných důstojen-

ství, žádného většího zboží tohoto světa, než jest víra katolická, která hříšníky spaseny činí, nemocné uzdravuje, katechumeny křtí, věrné ospravedlňuje, kajícíky obnovuje, spravedlivé obohacuje, mučeníky korunuje, panny vdovy a manžely čistou cudností zachovává: Kleriky pořádá, kněží posvěcuje, pro nebeská království připravuje, ve věčném dědictví se svatými anděly v účastenství uvádí. *Tutéž myšlenku týmiž slovy opakoval v řeči CLXXXI. de tempore hl. 12.*

3. Lev Veliký, řeč 4. na slavnost Narození P. N. J. K. Velikou záštitou jest víra neporušená, víra pravá, k níž nikdo nic nemůže ani přidati ani z ní ubrati: poněvadž není-li jedna, není věrou, dle slov Apoštola: Jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, jenž jest nade všechny a ve všech nás. V této jednotě, nejmilejší, neochvějnou myslí utkvěte a v ní stíhejte všeliké svatosti a v ní horlivě služte příkázáním Páně, neboť bez víry nemožno jest líbiti se Bohu a bez ní není nic svato, nic čisto, nic živo. Neboť spravedlivý z víry živ jest.

III.
otáz.

IV. otázka :

co se rozumí věrou?

A. Dar Boží a světlo, jímž osvícen byv člověk pevně přisvědčuje a přidržuje se toho, co od Boha jest zjeveno a Církví nám předkládáno, abychom tomu věřili.

B. Tak, že Bůh jest jeden, ve třech osobách, že svět byl stvořen z ničeho, že Bůh stal se člověkem a pro

nás vytrpěl smrt, že Maria jest Pannou i Matkou Boží, že mrtví všichni budou vzkříšeni k životu, že člověk bývá znovu zrozen z vody a z Ducha Svatého, že Kristus jest celý v Nejsvětější Svátosti a jiná taková úcty hodná tajemství našeho náboženství, jež od Boha jsou zjevena nemohou býti postížena chápáním lidského smyslu, ale jediné věrou.

*IV.
otáz.*

C. Pročež Prorok praví: Neuvěříte-li, nepochopíte. Víra totiž nepřihlíží k řádu přirozenému, nespolehá na zkušenost smyslův: neopírá se o schopnost lidskou nebo o rozum, ale o moc a autoritu božskou, majíc za naprosto jisté, že svrchovaná a věčná pravda, to jest Bůh, ani nikdy se mýlit ani klamat nemůže.

D. Pročež to jest zvláště důležitou vlastností víry, aby zajala všecek rozum v poslušenství Krista, u něhož není nesnadno, ba ani nemožno žádné slovo. Tato víra jest světlem duše, dveřmi života, základem spásy věčné.

IV.
otáz.

E f e s. II. 8. Milostí jste spaseni skrze víru, a to ne ze sebe: dar zajisté Boží to jest.

Ž i d. XI. 1. Jest pak víra nadějných věcí podstata, důvod neviditelných.

I. J a n. V. 7. Tři jsou, kteříž svědectví vydávají na nebi: Otec, Slovo a Duch Svatý a ti tři jedno jsou.

G e n. I. 1. Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.

J a n I. 14. A Slovo Tělem stalo se a přebývalo mezi námi.

L u k. II. 7. I porodila Syna svého prvorozeného. A o n ě c o d á l e: Narodil se vám dnes Spasitel, jenž jest Kristus Pán v městě Davidově.

Ř í m. V. 8. Dokazuje pak Bůh lásku svou k nám, neboť, když jsme ještě hříšníci byli, Kristus za nás umřel.

L u k. I. 35. Co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží.

I. K o r. XV. 51. Všickni sice vstaneme, ale nebudeme všickni proměnění. Znenadání, v okamžení, ku poslední troubě, (nebo zazní trouba) a mrtví vstanou neporušitelní a my budeme proměnění: musí zajisté toto porušitelné obléci neporušitelnost a toto smrtelné obléci nesmrtelnost.

J a n III. 3. Amen, Amen pravím tobě, nenarodí-li se

kdo z vody a z Ducha Svatého, nemůže vejíti do království Božího.

*IV.
otáz.*

S i r a c h III. 22. Vyšších věcí nad sebe nehledej a silnějších nad sebe nezkoumej; ale což přikázal tobě Bůh, o tom vždycky přemýšlej a ve mnohých skutcích jeho nebývej všetečný; není zajisté potřebí tobě viděti očima tvýma těch věcí, kteréž skryty jsou. Zbytečných věcí nezpytuj mnohonásobně a při mnohých skutcích jeho nebývej všetečným. Neboť mnohé věci nad rozum lidský ukázány jsou tobě. Mnohé totiž svedlo domnění jejich a v marnosti zadrželo smysly jejich.

II. K o r. X. 5. Jímajíce všeliký rozum v službu Kristovu.

I s a i. VII. 9. dle **S e p t u a g i n t y.** Neuvěřiteli, nepochopíte.

L u k. I. 37. Nebude nemožné u Boha žádné slovo.

J e r. XXXII. 27. Aj, já jsem Hospodin, Bůh všelikého těla: zdaliž mně nemožno bude všeliké slovo?

O T C O V Ě

A. Basilius v řeči o vyzn. víry nebo o pravé a zbožné víře v Ascet. Víra jest tudíž souhlasné schvalování toho, co pověděno bylo, bez jakéhokoliv kolísání, s vnitřním přesvědčením o pravdivosti toho, co kázáno bylo darem Božím.

IV. otáz. Bernard v listě CX C. Innocenc. proti Petru Abelardovi: Na samém prahu bohosloví (nebo spíše hluposloví svého) definuje víru jako odhadování, jako by každému bylo dovoleno v ní smýšleti a mluvit, co se mu zachce, nebo jako by tajemství naší víry závisela v nejistotu na všelijakých měnivých domněnkách a nezáležela spíše v jisté pravdě. Zdaž není, kolísá-li víra, i naděje naše marnou? Pošetilí tudíž mučeníci naši, trpící věci tak trpké pro nejistotu a neváhající pro nejistou odměnu a odplatu podstoupiti tvrdé a jak se ukázalo dlouhé vyhnanství. Ale odstuptiž, abychom se domnívali, že ve víře nebo v naději naší jest něco vratkého, jak on se domnívá, pochybným odhadováním a že není spíše všecko, což v ní jest, založeno na jisté a pevné pravdě, dokázáno s nebe výroky a zázraky, utvrzeno a posvěceno porodem Panny, Krví Vykupitele, slávou z mrtvých Vstalého. Svědectví ta hodnověrnými stala se příliš. Ne-li, posléze Duch sám svědectví vydává duchu našemu, že jsme synové Boží. Kterakž tedy kdo se odváží říci, že víra jest odhadováním, jen kdo nepřijal onoho Ducha a kdo evangelia buď nezná nebo má je za bajku? Víím, komu jsem uvěřil a jist jsem, volá Apoštol: a ty do mne syčíš, že víra jest odhadem? Ty mi tlacháš, že pochybno jest, nad což nic není jistějšího? Avšak Augustin praví: Sice, kdo usuzuje nebo staví domněnky, ten nemá už víry ve svém srdci, jehož pánem jest, nýbrž

jisté vědění a souhlas svědomí. Odstup, jářku, odstup, aby víra křesťanská měla tyto meze. Ponechme akademikům table odhadování, kteří o všem pochybují, nic nevědí. Já však bezpečně chvátám, abych se přidal k mínění učitele národů, a vím, že nebudu zahanben. Přiznávám se, líbí se mi jeho definice víry, i když on na ni skrytě žaluje. Víra jest, praví, podstata věcí nadějných, důvod neviditelných. Podstata, vece, věcí nadějných, nikoli fantasie lichých domyslův. Slyšíš, že jest podstatou, není ti dovoleno ve víře souditi nebo rozsuzovati podle libosti, aniž zde onde těkati po lichých domněnkách, po scestích bludu. Jménem podstata jest ti označováno cosi jistého a pevného. Jsi uzavírán v jisté meze, stlačován v jisté hranice. Neboť víra není odhadování, nýbrž jistota.

T ý ž v t é m ž e l i s t ě. Co jest více proti rozumu, než snažiti se rozumem rozum předstihnouti? A co více proti víře, než nechtíti věřiti, čeho nemůže víra rozumem postihnouti? Na konec chtěje vyložiti slovo Mudrce: Kdo rychle věří, lehkého jest srdce, praví: Rychle věřiti jest dávatí něčemu víru před rozumem, čehož Šalomoun neřekl o víře v Boha, nýbrž o vzájemné víře mezi námi. Avšak o víře v Boha praví blažený papež Řehoř, že nemá zásluhy, podává-li jí lidský rozum důkaz. A chválí apoštoly, že na hlas prvního rozkazu následovali Vykupitele. Bylo jistě k chvále řečeno: Sluchem ucha po-

*IV.
otáz.*

IV. otáz. slouchá mne; naproti tomu apoštolové jsou trestáni, že jaksi váhavě uvěřili. Na konec Maria jest chválena, že věrou předešla rozum a Zachariáš trestán, že víru rozumem zkoušel. A zase Abraham jest vychvalován, že proti naději v naději věřil.

Augustin proti listu Manich., zvanému fundamenti, hl. 5. Nalezneš-li někoho, kdo ještě evangeliu nevěří, co si počneš, řekne-li ti: nevěřím? Já věru bych evangeliu nevěřil, kdyby mne k tomu nevbuzovala autorita Církve Katolické.

Sněm efeský, can. 13., viz otázku X. A.

Sněm kostnický, florentský a tridentský, viz o Nejsvětější Svátosti VIII. G. H.

Basilius k Žalmu CXV. o slovech: Uvěřil jsem, pročez mluvil jsem atd. V čele posvátných výrokův, jež o Bohu jsou, budiž ovšem víra, nikoli však důkaz; víra, jářku, duši zvoucí, ba též přemlouvající ji, aby souhlasila, více než všechny rozumové způsoby. Neboť víra se neopírá o geometrické důkazy, nazývané nutnostmi, nýbrž vniká v mysl naše účinným působením Ducha Svatého. A o kousek dále: Posléze ať v jakémkoli způsobu lidských věd (jen když řádnou cestou postupuje k vytčenému cíli) nemožno vyzkoumati důkazů vět základních: ba jest potřebí, abys zásady těch věd, jež se opírají o pevný rozum, připustil jako přiznané a tudíž nevyžadující žádného důkazného

odůvodnění, a pak teprve uvidíš, co z předpokladů důsledně vyplývá. Právě tak i tajemství theologické žádá souhlasu, neopírajícího se o žádné předchozí pátrání. Pravíť zajisté Apoštol: Musí totiž věriti, že Bůh jest, nikoli však vyvolávati otázku nebo sporně namítati slova: Co jest Bůh? A tak i vůbec, jest-li víra podstatou těch věcí, které se doufají, a důvodem toho, čeho neviděti, nenamítej mi sporně v úzkosti, že už vidíš to, co dlouhou odděleno jest mezerou, aniž ber v podezření a pochybnost to, čeho doufáš někdy dosáhnouti, že si o tom nemůžeš ještě utvořiti určitého pojmu.

T ý ž v M o r a l. R e g. L X X X. h l. 21. Co jest vlastního víře? Zcela jisté naplnění ducha pravdou božských slov, již žádným důvodem, ani přirozenou nutností uvedeným ani upraveným, aby měl vzhled pravé zbožnosti, nikterak nemožno zviklati. Co jest vlastního věřícímu? Aby za takového jistého naplnění duše věřil, že pravá jest síla toho, co pověděno bylo v Písmě, a nic nezavrhoval aniž čeho nového stanoviti se odvažoval.

Ř e h o ř V e l. h o m. 26. n a E v a n g. Dlužno nám věděti, že činnost Boží, chápaná rozumem, nebývá podivna. Aniž má víra zásluhu, které lidský rozum podává důkaz. — **A o n ě c o d á l e.** Když Apoštol praví: Jest pak víra nadějných věcí podstata, důkaz neviditelných, jestiť jisto, že víra jest důkazem těch věcí, které se ukázati nemohou. Vždyť co se ukazuje, s tím už není

*IV.
otáz.*

IV. otáz. víry, ale poznání. Když tedy viděl Tomáš, když se dotýkal, proč se mu praví: Že jsi mne viděl, uvěřil jsi? Než něco jiného viděl, něčemu jinému uvěřil. Od smrtelníka zajisté jako Bůh viděn býti nemohl. Nuže, viděl člověka a vyznal Boha.

Z l a t o ú s t, h o m. 4. k I. K o r. Co sahá nad lidský rozum, k tomu potřebí jediné víry.

E u s e b i u s, E m i s. h o m. 2. o s y m b o l u. Víra náboženství katolického jest světlem duše, branou života, základem spásy věčné. Kdokoliv se jí spustí a následuje jako nejhoršího vůdce vlastního rozumu, kdokoliv se domnívá, že může smyslem své moudrosti dojíti skrytu tajemství nebeských, dělá tak, jako by bez základu stavěl dům, nebo pomínuv dveří chtěl vejíti střechou, nebo kráčel by v noci beze světla všecek se žena se zavřenýma očima do propasti. Tuto tedy víru Kristus přišed podal nám jako velikou svítilnu, chtěje ukázati bloudícím cestu: skrze něho může býti neznámý Bůh hledán, v hledaného uvěřeno, ten v něhož uvěřeno nalezen.

C y r i l l J e r u s a l e m s k ý, k a t e c h e s. V. i l l u m. Víra jest okem, všeliké svědomí osvěcující a způsobující pochopení. Praví Prorok: Neuvěříte-li, nepochopíte.

Z l a t o ú s t v ř e č i o v í ř e, n a d ě j i a l á s c e. Víra jest kořenem spravedlnosti, zdrojem sva-

ťosti, počátkem zbožnosti, základem náboženství. Bez ní nikdo nikdy Pána si nezasloužil: bez té nikdo nedostoupil vrcholu vznešena. Víra jestiž nevinná a čistá důvěřivost, s níž přistupujeme k Bohu, s níž úsilně kráčíme v přikázáních, s níž očištěnou myslí ctíme Pána. Což vylučuje pochybnosti, drží se jistoty, zaručuje sliby. Kdo jí má, blažen jest: kdo by se jí vzdal, bídný. Tato ukazuje v Církvi znamení, koná divy, doplňuje charismata.

Cyrill Alex. kn. IV. k Jan. hl. 9. o těchto slovech: Amen, Amen, pravím vám, kdo věří ve mne má život věčný. Víra jest dveřmi a cestou do života a jakýmsi návratem a znovu uvedením z porušení v nesmrtelnost.

*IV.
otáz.*

V. otázka:

*jest nějaké krátké pojetí víry a souhrn všeho,
co jest nám věřiti?*

Krátké pojetí podalo dvanácte apoštolův svým symbolem a rozdělili je vhodně na dvanácte oddílův neboli článkův. Dilo hodné věru těchto autorův, kteří byli po Kristu Pánu předními a nejsvětějšími zakladateli křesťanské víry. Kterézto symbolum jest jako skvoucí

známka, dle které třeba rozlišovati a rozeznávati křesťany od bezbožných, kteří nevyznávají buď žádné nebo vyznávají nepravou víru Kristovu.

V.
otáz.

P Í S M A

K l e m e n t, p r v n í l i s t k b ř a t r u P á n ě. Když Kristus vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa, když poslán byl Duch Svatý a udělena apoštolům znalost jazykův, ještě když pohromadě byli, apoštolé složili symbolum, jež nyní chová věrná Církev, pověděvše každý, co mysli, aby rozešedše se od sebe toto pravidlo kázali po všech národech. **A p o n ě k o l i k a s l o v e c h:** Řecké symbolum značí latinsky snesení. A to zmínění svatí apoštolové spolu skrze Ducha Svatého spasitelně (jakž pověděno bylo) složili. Říká se mu také ukázání, poněvadž se skrze ně ukazuje, kdo správně věří.

A m b r o ž v L X X X I. l i s t ě k S i r i c i o v i. Jen ať se věří symbolu apoštolskému, jehož Církev římská stále neporušeně střeže a je zachovává.

T ý ž, ř e č X X X V I I I. Mám za to, že apoštolská víra byla ukuta prací dvanácti řemeslníkův. Svatá víra totiž byla počata symbolem dvanácti apoštolův, kteří jako zkušeni řemeslníci v jedno se sešedše ve své obratnosti ukuli klíč. Symbolum bych totiž nazval jakýmsi

V.
otáz.

klíčem, kterým se odmykají ďáblové tmy, aby přišlo světlo Kristovo: otvírají se zavřené hříchy svědomí, aby zářily zjevné skutky spravedlnosti. Nuže, tento klíč dlužno ukázati našim bratřím, aby i oni jako učeníci Petrovi navykli sobě peklo odmykati, nebe otvírati.

Augustin, řeč CLXXXI. de tempore, kteráž řeč jest první o vigilií svato-dušní v předmluvě. Svátí apoštolé zůstavili pevné pravidlo víry, které pojavše podle apoštolského počtu ve dvanáct výrokův, nazvali symbolem, aby skrze ně věřící zachovali katolickou jednotu a skrze ně překonali bludařskou zvrhlost. Že symbolum tedy takovým způsobem bylo sestaveno, toho jsme se dověděli od svých předkův. Vypravují totiž, že po vstoupení Pána a Spasitele našeho k Otci, když svátí učeníci jeho rozplamenění byvše příchodem Duchu Svatého mluvili jazyky všech, chtějíce se bráti a od sebe serozejiti po národech, aby kázali slovo Boží, nejdříve si společně stanovili normu budoucího kázání, aby místem od sebe se rozejdouce nic odlišného nebo rozdílného nekázali těm, kteří byli zváni k víře Kristově. Všichni tedy stojíce na jednom místě a naplněni byvše Duchem Svatým, radíce se spolu podávali stručné pojetí svého kázání, jak každý cítil, a stanovili, že tak toto pravidlo dlužno dáti věřícím. Symbolum jest krátké slovy, ale jest veliké tajemstvími, neboť cokoliv předobrazeno jest v patriarších, cožkoliv

oznámeno v Písmech, cožkoliv předpověděno jest v prorocích buď o Bohu nezrozeném, nebo o Bohu z Boha Bohem narozeném, nebo o Duchu Svatém, nebo o přijímání všelikých tajemství, nebo o smrti Páně, nebo o tajemství jeho zmrtvýchvstání, to vše krátce toto symbolum obsahuje a obsahujíc to má a vyznává. Nauč se tedy každý víře apoštolské, již jsi vyznal ústy kmotrův na křtu, až dorosteš let chápání.

Rufinus ve výkl. apošt. symbola. Předkové naši vypravují, když po nanebevstoupení Páně skrze příchod Ducha Svatého na každém z apoštolův byli usedli ohniví jazykové, i mluvili různými a rozličnými řečmi, čímž jako by jim žádný národ nebýval byl cizím, hrubost žádného jazyka nedostupnou a nepřekonatelnou, že se jim dostalo přikázání od Pána, aby každý šli a národu za národem kázali slovo Boží. Chtějíce se tudíž od sebe rozejíti, stanoví si společné pravidlo kázání, aby snad nevykládali, byvše jeden od druhého odvedeni, něco odchylného těm, kteří zváni byli k víře Kristově. Všichni tudíž jsouce pospolu a naplněni Duchem Svatým, sestavují si, jak jsme pravili, ono krátké pojetí příštího kázání, radíce se spolu o tom, co každý myslili, a stanoví, že toto pravidlo třeba dáti věřícím. Z mnoha pak a velmi spravedlivých důvodů přáli si, aby se mu říkalo symbolum. Řecké symbolum totiž možno vyjádřiti slovy: heslo a snesení, to jest, co mnozí v jedno sná-

V.
otáz.

V.
otáz.

šejí. Což zajisté učinili apoštolové v těchto řečech, snášejíce každý v jedno, co cítili. Heslem pak nebo znamením zve se proto, poněvadž té doby, jakž i apoštol Pavel praví, i ve Skutcích Apoštolských jest, že mnozí z obřezaných Židův dělali se apoštoly Kristovými a pro nějaký zisk nebo pro břicho brávali se kázati jmenujíce sice Krista, ale nezvěstujíce ho v úplných liniích podání. Z toho důvodu tedy ustanovili ono znamení, aby skrze ně byl poznán ten, kdo opravdu káže Krista podle apoštolských pravidel. Ba to prý se zachovává i v občanských bojích: poněvadž i vyzbrojení na zevnějšek jest stejné i volání totéž, i způsob jest jeden, také tytéž zvyklosti válečné, aby se nevkradla nějaká lest, každý vůdce dává svým vojínům tajné symboly, jež se latinsky jmenují buď znamení nebo hesla: kdyby snad se jim namanul někdo, o němž by byla pochybnost, aby na otázku symbolum prozradilo, zda jest nepřítel nebo spojenec. Proto posléze poručili, aby to nebylo psáno na lístky ani na blány, ale uchováváno v srdcích, by jisto bylo, že nikdo se toho nemohl dovědět z této četby, která se někdy dostává i k nevěřícím, ale že se tomu naučil z podání apoštolského. Chtějíce se tudíž rozejíti, jak jsme pravili, aby kázali, apoštolové určili si je heslem jednomyslnosti a víry své: nestavěli jako synové Noe, majíce se od sebe rozejíti, věže z pálených cihel a klí, jejíž vrcholek by dosahoval až do nebes, ale pevné

ohrady víry, které by stály proti tváři nepřítelově, budující z kamenů živých, z perel Páně, jichž by ani větrové nepřevrhli, ani řeky nepodvrátily, aniž víření bouří a vichřic jimi hnulo. Nuže onino po zásluze majíce se od sebe oddělití byli ztrestáni zmatením jazykův stavějící věž pýchy, takže ani jeden nemohl rozuměti řeči svého bližního. Ale ti, kdož stavěli věž víry, byli obdarováni znalostí všech jazykův a poznáním, aby ono zkusilo heslo hříchu, toto víry.

Irenej proti blud. Valent. kn. 1. hl. 2. Církev po veškerém okršku až do končin země rozsetá, přijala jednak od apoštolův, jednak od jejich učeníkův tu víru, kteráž jest v jednoho Boha, Otce všemohoucího, jenž učinil nebe a zemi, moře a všecko, což v nich jest atd.

Týž kn. 3. hl. 4. Což však, kdyby ani apoštolé nebyli nám zanechali písem, zdaž nenáleželo následovati řádu tradice, kterou podali těm, jimž svěřovali církve? Kterézto zřízení potvrzují mnozí barbarští národové, majíť vepsánu spásu těch, kteří v Krista věří, bez pátna nebo černidla skrze Ducha v srdcích svých a ostříhajíce bedlivě starých tradic, věří v jednoho Boha, Tvůrce nebes i země a všeho, což v nich jest, skrze Ježíše Krista Syna Božího.

Jeronym k Pammachiovi proti blud. Janu Jerusalemskému list 61. V sym-

V.
otáz.

bolu víry a naděje naší, kteréž od apoštolův jsouc podáno není psáno na listě a černidlem, ale na tělesných deskách srdce, po vyznání Trojice a jednoty Církve všeliké tajemství křesťanského dogmatu uzavírá se vzkříšením těla z mrtvých.

Lev Vel., řeč 11. o utr p. Páně. Tímto pravídem víry, nejmilejší, jež jsme přijali na samém začátku symbola skrze autoritu apoštolského ustanovení, vyznáváme o Pánu našem Ježíši Kristu, jehož pravíme býti Synem Boha Otce všemohoucího, že jest také narozen z Ducha Svatého z Marie Panny.

Týž v listě 13. k Pulch. Aug. Krátké a dokonalé vyznání toho katolického symbola dvanácti apoštolův jest jako opečetěno tolikéž výroky, jako by vyzbrojeno bylo zbrojí nebeskou, aby všechny domněnky bludařův už pouhým jejím mečem mohly býti osekány. Kdyby byl Eutyches chtěl plnost tohoto symbola čistým a prostým srdcem pojmouti, v ničem by nebyl odbočil od rozhodnutí přesvatého sněmu nikejského a pochopil by, že to bylo od svatých otcův stanoveno, aby proti apoštolské víře, která není, leč jedna, žádný duch, žádný výrok se nepozdvihoval.

Týž v řeči proti Eutych. Spolu vás napomínáme bratrskou a otcovskou péčí, abyste protivníkův katolické víry, nepřátel Církve popírajících Vtělení Páně, odpůrcův symbola, složeného od svatých

apoštolův, nepřijímali v žádný blahovolný souhlas.

M a x i m u s T u r i n s k ý, h o m. o p o d á v. s y m b o l a a o j e h o v ý k l a d u. Když u otcův našich, jak vypravuje kniha Soudcův, některá pokolení israelská občanským bojem až na smrt spolu zápasila a pro zcela podobný kroj jednoho lidu nebylo možno od sebe válčících odlišiti, ono pokolení, jež mělo spravedlivější příčinu boje, očekávajíc právem pomocí Boží vítězství, ustanovilo si určitou řečí znamení, aby ty, jež mátl stejný vzhled zbroje, odlišovalo tajemství skrytějšího slova. Kteréhož vzoru následující blažení apoštolové, jakž se domnívám, dali Církvi Boží, kterou zbrojili proti válčení ďábelské zběsilosti, tajemství symbola, ježto měla nastati pod jedním jménem Kristovým rozdílnost věřících, aby znamení symbola oddělilo věrné od věrolomných a víře odcizený nepřítel Církve se ukázal, když by ho jako pokřtěný nevěděl nebo jako bludař porušil.

V.
otáz.

VI. otázka:

kteří jsou článkové tohoto symbola?

I. Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.

II. I v Jezu Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho.

III. Jenž se počal z Ducha Svatého, narodil se z Marie Panny.

IV. Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřizován, umřel i pohřben jest. *VI. otáz.*

V. Vstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.

VI. Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího.

VII. Odtud přijde soudit živým i mrtvým.

VIII. Věřím v Ducha Svatého.

IX. Svatou Církev obecnou, svatých obcování.

X. Hříchův odpuštění.

XI. Těla vzkříšení a

XII. Život věčný. Amen.

VII. otázka :

co se zvláště míní těmito slovy symbola?

A. Jistě to, abychom měli krátce pojato pravé poznání Boha a věcí Božích, jež jest každému potřebno, aby dobře a blaženě živ byl.

B. Při čemž jest prvním a nejdůležitějším poznání a vyznání Nejsvětější Trojice, aby nijakž pochybováno

nebylo, že Bůh, nad něhož nic ani většího ani lepšího *VII. otáz.*
ani moudřejšího vymyšleno býti nemůže, v bytnosti sice
nebo přirozenosti božské jest jeden a jednoduchý, ale
ve tři Osoby se lišící, a především pevně věřeno bylo,
že jiný jest Otec, jiný Syn, jiný Duch Svatý. Otec jest,
jenž svého Syna od věčnosti plodí, zdroj a tvůrce všeho :
Syn zplozený z podstaty Otcovy, jest Vykupitel světa
a Spasitel: Duch Svatý, jenž slove i Utěšitel, jest správ-
cem Církve nebo v Krista věřících. A tito tři jedno jsou:
to jest jeden, pravý, věčný, nezměrný, nepojatelný Bůh.

C. Pěkně tudíž této nejsvětější zároveň a osobní Tro-
jici odpovídají tři hlavní části symbola : první totiž o
stvoření, druhá o vykoupení, třetí o posvěcení.

P Í S M A

Jerem. IX. 23. Nechlub se moudrý v moudrosti
své aniž se chlub silný v síle své aniž se chlub bohatý
v bohatství svém : ale v tom ať se chlubí, kdo se chlubí,
že ví a zná mne.

Jan XVII. 3. Totež pak jest život věčný, aby po-

VII. znali tebe samého Boha pravého a kterého jsi poslal
otáz. Ježíše Krista.

I. K o r. II. 2. Neboť nesoudil jsem, že bych co jiného mezi vámi věděl, než Ježíše Krista, a to ukřižovaného.

I. P e t r. I. 8. Na něhož také nyní nezárajíce, věříte; věříce pak plesati budete radostí nevýslovnou a oslavenou, docházejíce konce víry své spasení duší.

M o u d r. X I I I. Marní zajisté jsou všickni lidé, v nichžto není známosti Boha a (kteří) z těch věcí dobrých, které se vidí, nemohli poznati toho, jenž jest, aniž skutkův jeho pozorujíce vyrozuměli, kdo by byl umělým Tvůrcem,

M t. X X V I I I. 19, Křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.

Ž a l m C I X. 3. S tebou panování v den moci tvé v skvělosti svatých: z lůna před dennicí zplodil jsem tě.

Ž i d. I. Nejposléze ve dnech těchto mluvil nám skrze Syna, jehož ustanovil dědicem všech věcí, skrze něhož i věky učinil. Kterýžto jsa výblesk slávy a obraz podstaty jeho a nesa všechny věci slovem moci své, očištění hříchů učiniv, sedí na pravici velebnosti na výsostech: tím lepším nad anděly učiněn, čím rozdílnejší nad ně jméno zdědil. Neboť kterému kdy z andělův řekl: Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe? A opět: Já budu jemu Otcem a on mi bude Synem? A opět, když uvádí Prvorozeného na okršlek země, dí: A klanějte se jemu všick-

ni andělové Boží. A o andělích zajisté dí: Kterýž činí *VII.
otáz.*
anděly své větry a služebníky své plamenem ohně,
K Synu pak: Trůn tvůj, Bože, na věky věkův: berla pra-
vosti, berla království tvého. Miloval jsi spravedlnost
atd.

I. Jan IV. 14. Otec poslal Syna svého Spasitele
světa. A o něco dříve: On dříve miloval nás a
poslal Syna svého na smír za hříchy naše.

Jan XV. 26. Když pak přijde Utěšitel, kterého já
pošlu vám od Otce, Ducha pravdy, kterýž od Otce po-
chází atd.

A v hl. XVI. 7. Neboť neodejdu-li, Utěšitel nepřijde
k vám.

Opět v hl. XIV. 16. A já prositi budu Otce a
jiného Utěšitele dá vám, aby zůstával s vámi na věky.
A o něco dále: Utěšitel pak Duch Svatý, kte-
rého pošle Otec ve jménu mém, tenť vás naučí všemu a
připomene vám všechno, cožkoliv jsem mluvil vám.

I. Jan V. 7. Tři jsou, kteříž svědectví dávají na
nebi: Otec, Slovo a Duch Svatý, a ti tři jedno jsou.

I. Tim. I. 17. Králi pak věkův nesmrtelnému, ne-
viditelnému, samému Bohu čest a sláva na věky věkův.

A v hl. VI. 15. Kteréhož svými časy ukáže bla-
žený a sám mocný, Král králův a Pán pánův, jenž je-
diný má nesmrtelnost a přebývá v světle nepřístupném,

VII. jehož nikdo z lidí neviděl aniž také viděti může, kterému
otáz. čest a panování věčné, Amen.

Jerem. XXXII. 17. a další. Aj, Tys učinil nebe i zemi mocí svou velikou a ramenem svým vztaženým : nebude tobě těžké nižádné slovo. Kterýž činíš milosrdenství s tisíci a odplacuješ nepravost otcův do lůna synů jejich po nich. Nejsilnější, veliký a mocný, Hospodin zástupů jméno tobě. Veliký v radě a nevýstižný myšlením: jehožto oči otevřeny jsou na všechny cesty synův Adamových, abys odplatil každému podle cest jeho a podle ovoce nálezkův jeho. Kterýž jsi dal zázraky a znamení v zemi Egyptské až do tohoto dne i v Israelovi i v lidech : a učinil jsi sobě jméno jako jest den tento a t. d. I stalo se slovo Hospodinovo k Jeremiáši řkoucí: Aj, já jsem Hospodin Bůh všelikého těla, zdaliž mně těžké bude všeliké slovo ?

O T C O V Ě

Augustin. Vyznání kn. 1. hl. 4. Co jsi tudíž, Bože můj ? Co, prosím, ne-li Pán Bůh ? Neboť kdož Hospodin kromě Hospodina anebo kdož Bůh kromě Boha našeho ? Nejvyšší, nejlepší, nejmocnější, svrchovaně všemohoucí, nejmilosrdnější a nejspravedlivější, nejskrytější a nejpřítomnější, nejkrásnější a nejsilnější, pevný a nepojatelný, nezměnitelný měnící všechno, nikdy

nový, nikdy starý, obnovující všechno a v sešlost uvádějící pyšné, a nevědí. Stále činný, stále pokojný, shromažďující a nepotřebující, nesoucí a naplňující a chránící, tvořící a živící a dokonávající, hledající a ničeho ti nechybí, miluješ a vášní neplaneš, horlíš a jsi kliden, lituješ a bolesti necítíš, hněváš se a jsi pokojný, díla měníš a úmyslu neměníš, přijímáš nazpět co nacházíš a čeho nikdy jsi neztratil. Nikdy potřebný a raduješ se ze zisku, nikdy lakotný a vymáháš úroky. Dává se ti nad počet, abys byl dlužen, a kdož má, co by nebylo tvého? Splácíš dluhy nikomu nejsa dlužen, odpouštíš dluhy ničeho netratě. A co pravíme, Bože můj, živote můj, slasti má svatá, anebo co praví kdo, když o tobě mluví? a běda mlčícím o tobě, ježto hovorní němými jsou.

T ý ž k n í h a o v í ř e a s y m b o l u h l. 9.
A ta Trojice jeden jest Bůh; ne aby týž byl Otec, kterýž jest Syn a Duch Svatý, nýbrž aby Otec byl Otec a Syn byl Syn, a Duch Svatý byl Duch Svatý: ale tato Trojice jeden jest Bůh, jakož psáno jest: Slyš Israeli, Hospodin Bůh tvůj Bůh jeden jest. A přece, jsme-li tázáni o každém zvláště a řekne-li se nám: Jest Otec Bůh? odpovíme: Jest Bůh. Otáže-li se kdo, jest-li Syn Bůh, odpovíme: Jest. A bude-li taková otázka o Duchu Svatém, nemůžeme odpověděti, že by byl co jiného, než Bůh, převelice se varujíce, abychom toho nebrali tak, jakž o

**VII.
otáz.**

VII. otáz. lidech povědino jest: Bohové jste. Nejsouť přirozeně bohy, kdožkoliv jsou učiněni a stvořeni od Otce skrze Syna darem Ducha Svatého. Pravi-li Apoštol: Neboť z Něho a v Něm a skrze Něho jest všecko, jest tím naznačena sama Trojice. Nechť jsme tedy na cokoliv o každém tázání, odpovězme, že Bůh jest, o němž jsme tázání, ať Otec, ať Syn, ať Duch Svatý, ale aby nikdo si nemyslí, že ho učíme ctiti bohy tři. A nebudiž to divno, co se o této nevýslovné přirozenosti praví, když také v těch věcech, které vidíme tělesnýma očima a rozeznáváme tělesným smyslem takového něco se naskýtá. Neboť když z pramene a t. d.

A t h a n á š v e s v é m s y m b o l u. Víra pak katolická tato jest, abychom jednoho Boha v Trojici a Trojici v Jednotě ctili: ani nesměšující Osob ani nerozdělující podstaty. Jiná jest zajisté Osoba Otce, jiná Syna, jiná Ducha Svatého: ale Otce i Syna i Ducha Svatého jedno jest božství, rovná sláva a souvěčná velebnost. Jaký Otec, takový Syn, takový Duch Svatý. Nestvořený Otec, nestvořený Syn, nestvořený Duch Svatý. Nezměrný Otec, nezměrný Syn, nezměrný Duch Svatý. Věčný Otec, věčný Syn, věčný Duch Svatý. A přece ne tři věční, ale jeden věčný. Jako ne tři nestvoření aniž tři nezměrní, ale jeden nestvořený a jeden nezměrný. Podobně všemohoucí Otec, všemohoucí Syn, všemohoucí Duch Svatý. A přece ne tři všemohoucí, ale

jeden všemohoucí. Tak Bůh Otec, Bůh Syn, Bůh Duch Svátý. A přece ne tři bohové, ale jeden jest Bůh. Tak Otec Pán, Syn Pán, Duch Svátý Pán. A přece ne tři Páni, ale jeden jest Pán. A jako jsme nuceni křesťanskou pravdou jednu každou Osobu samu Bohem nebo Pánem vyznávat, tak se nám katolickým náboženstvím zapovídá tři bohy nebo pány zváti. Otec od nikoho nebyl učiněn ani stvořen ani zplozen. Syn od samého Otce jest, ne učiněn aniž stvořen, ale zplozen. Duch Svátý od Otce a Syna ne učiněn, aniž stvořen, ale vycházející. Jeden tudíž Otec, ne tři Otcové: jeden Syn, ne tři Synové: jeden Duch Svátý, ne tři Svati Duchové. A v této Trojici nic dřívějšího ani pozdějšího, nic většího ani menšího, ale všechny tři Osoby jsou si souvěčny a rovny. Takže ve všem, jak už dříve praveno bylo, i Jednotu v Trojici i Trojici v Jednotě ctíti jest. Kdo chce tudíž spasen býti, tak o Trojici smýšlejš.

VII.
otáz.

VIII. otázka :

*co chce první článek symbola :
Věřím v Boha Otce ?*

A. Ukazuje nám nejprve, že jeden Bůh a v Božství první Osoba jest Otec nebeský, věčný, mocí a velebností svrchovaný, jemuž vykonati nic není nemožného ani nesnadného, jenž má všelikou moc nad životem i smrtí.

B. A ten Otec Syna od všeliké věčnosti zplodil a nás

v tomto čase milosti za syny sobě vzal. Jeho moc jest *VIII. otáz.*
 taková, že pouhým slovem jak viditelné tak neviditelné
 vyvedl z ničeho, vyvedené pak stále zachovává a spra-
 vuje se svrchovanou dobrotou a moudrostí, od něhož
 a k němuž všecko. Jestli On Otec Světel, u něhož není
 proměnění, Otec milosrdenství a Bůh všelike potěchy:
 takový posléze a tak veliký, že na jeho pokyn nebeské,
 pozemské, pekelní ihned poslouchá: pod jehož vedením
 a ochranou my i ve svrchovaném zlém a v nebezpečen-
 stvích bez úhony a bezpečně jsme zachovávaní.

P Í S M A

D e u t e r o n. VI. 4. Slyš, Israeli, Hospodin Bůh
 náš Bůh jeden jest.

M t. VI. 9. Otče náš, jenž jsi na nebesích.

I. T i m. I. 17. Králi pak věkův nesmrtelnému, nevi-
 ditelnému, samému Bohu čest a sláva na věky věkův.

G e n e s. I. 1. Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.

I s a i. LIII. Kdož uvěřil slyšení našemu a rámě
 Hospodinovo komu zjeveno bylo?

J o b XXXVII. 3—7. Pode všechna nebesa on patří

VIII. a světlo jeho nad končinami země. Za ním řvátí bude otáz. zvuk, hřimati bude hlasem velikosti své a nebude vy-
stopován, když by slyšán byl hlas jeho. Hřimati bude Bůh hlasem svým divně, kterýž činí věci veliké a nevy-
zpytatelné. Kterýž přikázal sněhu, aby padal na zemi, i zimním dešťům i přívalu síly své. Kterýž ruce všem lidem pečeti, aby znali každý skutky jeho.

T m t. 23. Hodně jeho naléztí nemůžeme: veliký silou a soudem a spravedlností a vypraven býti nemůže. Pročež báti se ho budou mužové a neodvází se patřiti naň všichni, když sobě se zdají býti moudřími.

K a z a t e l III. 11. Všecky věci dobré učinil časem svým a svět vydal hádání jejich, aby nenalezl člověk díla, jež konal Bůh od počátku až do konce.

L u k. I. 37. Nebude nemožno u Boha žádné slovo.

J e r e m. XXXII. 17. Nebude ti nesnadno žádné slovo. **T a m t é ž:** Aj, já Hospodin Bůh všelikého těla, zdalíž mně nesnadné bude všeliké slovo?

M o u d r. XVI. 13. Ty jsi, Pane, kterýž máš moc nad smrtí i nad životem, a přivádíš k branám smrti i zase vyvádíš.

I. K r á l. II. 6. 8. Hospodin umrtvuje i oživuje, uvádí do pekel a zase vyvádí. Hospodinovy jsou stěžeje země a založil na nich svět.

Ž a l m II. 7. Hospodin řekl ke mně: Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe.

Ž i d. I. 5. Neboť kterému kdy z andělův řekl: Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe? A opět: Já budu jemu Otcem a on mi bude Synem? *VIII. otáz.*

Ř í m. VIII. 14. 23. Kdo Duchem Božím vedeni bývají, tiť jsou synové Boží. Nepřijali jste zajisté ducha služebnosti opět k bázni, ale přijali jste ducha přisvojení za syny, v němž voláme: Abba (Otče). Ten zajisté Duch svědectví vydává duchu našemu, že jsme synové Boží. A jestliže synové i dědicové: dědicové sice Boží, spoludědicové pak Kristovi: jestliže však spolu trpíme, abychom i spolu oslaveni byli. I my sami prvotiny Ducha majíce v sobě sténáme, přisvojení za syny Boží očekávájíce.

Ž a l m XXXII. 6. Slovem Hospodinovým nebesa utvrzena jsou a dechem úst jeho všechna moc jejich. Neboť On řekl a učiněny jsou: On rozkázal a stvořeny jsou.

I. K o l o s s. I. 16. V něm stvořeno bylo všechno na nebi i na zemi, viditelné i neviditelné, buďto Trůnové neb Panstva, buď Knížatstva neb Mocnosti; všechny věci skrze něho a v něm stvořeny jsou: a On jest přede vším a všechno v něm stojí.

M t. VI. 26. Pohleďte na ptactvo nebeské, žeť neseje ani nežne aniž shromažďuje do stodol a Otec váš nebeský krmí je. Považte kvítí polního, kterak roste: nepracuje aniž přede. Pravím pak vám, že ani Šalomoun ve

VIII. vši slávě své tak oděn nebyl jako jedno z nich. Poněvadž *otáz.* tedy trávu polní, kteráž dnes jest a zítra do peci hozena bývá, Bůh tak odívá, čím více vás, malověrní?

Ž i d. XIII. 5. Obcování (vaše buď) bez lakomství, dosti mějte na tom, co máte. Onť zajisté řekl: Nezanechám tebe aniž tebe opustím, tak abychom doufanlivě říkali: Pán pomocník můj, nebudu se báti, že mi něco učiní člověk.

I. T i m. IV. 10. Naději máme u Boha živého, jenž jest Spasitel všech lidí, zvláště věřících.

T m t. VI. 15. Kteréhož (Ježíše Krista) svými časy ukáže blažený a sám mocný, Král králův a Pán pánův, jenž jediný má nesmrtelnost a přebývá v světle nepřístupném: jehož nikdo z lidí neviděl aniž také viděti může. Jemuž čest a panování věčné.

Ř i m. XI. 36. Z Něho a skrze Něho a v Něm jsou všecky věci.

J a k. I. 17. Všelike dání výborné a všeliký dar dokonalý shůry jest, sstupující od Otce světél, u něhož není proměnění ani z proměnění zastínění.

II. K o r. I. 3. Požehnán (buď) Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, Otec milosrdenství a Bůh všelikeho potěšení, kterýž těší nás ve všelikém soužení našem.

S k u t k. A p. XIV. 14. Zvěstujeme vám, abyste se obrátili od těchto marných k Bohu živému, kterýž učinil

nebe i zemi i moře i všechno, co v nich jest, kterýž za předešlých věků dopustil všem národům choditi po cestách jejich. Ale nenechal sebe bez osvědčení dobře čině s nebe, dává je deště a úrodné časy, naplňuje pokrmem a utěšením srdce naše.

*VIII.
otáz.*

L u k. XII. 5. Ukáži vám koho se báti máte : bojte se toho, který když zabije má moc uvrhnouti do pekla.

G e n. XVII. 1. 8. Jáť Hospodin všemohoucí : chodíž přede mnou a budiž dokonalým. A dám tobě a semeni tvému všechnu zemi kananejskou k vladaření věčnému a budu Bohem jejich.

Ž a l m XXVI. 1. Hospodin osvícení mé a spasení mé ; kohož se budu báti ? Hospodin ochránce života mého ; kohož se budu strachovati ?

Ž a l m XC. Kdo obývá v pomoci Nejvyššího, v ochraně Boha nebeského přebývati bude. Řekneť Hospodinu : Obránce můj jsi Ty a útočiště mé, v Tebe doufati budu. Neboť On vysvobodí mne z osidla lovců a od slova přísného. Rameny svými zastíní tě a pod křídly jeho doufati budeš. Štítem obestře tě pravda jeho, nebudeš se báti přistrachu nočního.

Ž a l m CXXIV. Kdož doufají v Hospodina jako hora Sion : nepohne se na věky, kdo bydlí v Jerusalemě. Neboť nenechá Hospodin metly hříšníkův nad losem spravedlivých, aby nevztáhli spravedliví k nepravosti rukou svých.

VIII. Job XLI. Kdož může odolati obličejí mému? Kdo
otáz. prve dal mi, abych navrátil jemu? Všecky věci, kteréž
pod nebem jsou, mé jsou.

I. Kor. X. 13. Věren jest Bůh, jenž nedopustí vás
pokoušeti nad to, což můžete: ale učiní také s pokuše-
ním prospěch, abyste mohli snést.

Sirach XXXIII. Toho, kdož se bojí Pána, ne-
potká zlé, ale v pokušení Bůh ho zachová a vysvobodí
od zlého.

IX. otázka:

co má druhý článek: Věřim v Ježíše Krista?

A. Vypovídá, že druhá v Božství Osoba Ježíš Kristus, pravý Bůh a pravý člověk, nazývaný Ježíš, to jest Spasitel lidu svého, a Kristus, to jest Pomazaný Duchem Svatým, též plný všeliké milosti a pravdy, jest Messiasem a Králem a Veleknězem naším, jenž prvenství drží

IX. otáz. ve všem a v němž tělesně přebývá všechna plnost božství.

B. Ukazuje, že týž jest Syn Boží, jediný, z Otce narozený, od věčnosti zplozený, přirozený, stejné s Ním podstaty a Jemu zcela roven podle božství: Pán pak náš a všech v Něho věřících, anť nás sám ztracené z otroctví satanova dobrovolně vysvobodil a nás propadlé jhu hříchu a zatracení předobrotivě vykoupil.

C. Ten také panuje nad bezbožným, neboť vše položeno jest pod nohy jeho. Tehdy pak zvláště se Pánem pánův a Králem králův zlostníkům a všemu světu zjevně ukáže, když nepřátele všechny do jednoho, ač proti jejich vůli, podrobí pod svou moc a jako plevu pálení bude ohněm neuhasným. Tentof jest milý Syn, tento náš Emanuel, učitel, jehož slyšeti jest: aniž jest jiného jména pod nebem daného lidem, v němž bychom měli spasení býti.

P Í S M A

I. Jan V. 20. A víme, že Syn Boží přišel a dal nám smysl, abychom poznali pravého Boha a byli v

pravém Synu jeho. Tenť jest pravý Bůh a život věčný.

L u k. I. 31. Aj, počneš v životě a porodiš Syna a nazveš jméno jeho Ježíš. Tenť bude veliký a Syn Nejvyššího slouti bude. **A o n ě c o d á l e:** A protož i co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží.

T m t. II. 10. Neboť, aj, zvěstuji vám radost velikou, kteráž bude všemu lidu: že narodil se vám dnes Spasitel, jenž jest Kristus Pán, v městě Davidově. **A o n ě c o d á l e:** Nazváno jest jméno jeho Ježíš, kterým nazváno bylo od anděla prve než se v životě bylo počalo.

M t. I. 21. Porodíť pak Syna a nazveš jméno jeho Ježíš. On zajisté vysvobodí lid svůj od hříchův jejich.

I s a i. IX. 6. Neboť Maličký narodil se nám a syn dán jest nám a učiněno jest knížetství na rameni jeho, a nazváno bude jméno jeho: Podivný, Rádce, Bůh, Silný, Otec budoucího věku, Kníže pokoje.

T m t. LXI. Duch Hospodinův nade mnou, protože Hospodin pomazal mne: k zvěstování tichým poslal mne, abych léčil zkroušené srdcem a t. d.

L u k. IV. 18. Duch Páně nade mnou, pročež pomazal mne, kázat evangelium chudým poslal mne atd.

Ž a l m XLIV. 8. Miloval jsi spravedlnost a nenáviděl jsi nepravost: proto pomazal tebe, Bože, Bůh tvůj olejem radosti nad společníky tvé.

Ž a l m LXXXVIII. 21. Nalezl jsem Davida služebníka svého: olejem svatým svým pomazal jsem ho.

*IX.
otáz.*

IX. otáz. Jednouť jsem přísáhl skrze svatost svou, nesklamu Davida; símě jeho na věky trvati bude. A trůn jeho jako slunce před obličejem mým a jako měsíc utvrzen na věky a svědek na nebi věrný.

S k u t k. A p o š t. IV. 27. Neboť sešli se opravdu v městě tomto proti svatému Synu tvému Ježíšovi, jehož jsi pomazal, Herodes a Pontský Pilát s pohany a národy israelskými učinit, což ruka Tvá a rada Tvá uložila, aby se stalo.

T m t. X. 37. Vy víte, kterak Ježíše Nazaretského pomazal Bůh Duchem Svatým a mocí, kterýžto chodil dobře čině a uzdravuje všechny stíženě od ďábla, neboť Bůh byl s ním.

I. K r á l. X. Vzal pak Samuel nádobku oleje a vylil na hlavu Saulovu a políbil ho a řekl: Aj, pomazal tebe Hospodin nad dědictvím svým za kníže a vysvobodíš lid jeho z rukou nepřátel jeho, kteříž vůkol něho jsou. A toto tobě znamením, že pomazal tebe Bůh za kníže,

T m t. XVI. 13. Vzal tedy Samuel roh oleje a pomazal Davida uprostřed bratří jeho: a obrácen jest Duch Hospodinův na Davida od toho dne i potom.

J a n I. 14. A Slovo tělem stalo se a přebývalo mezi námi (a viděli jsme slávu jeho, slávu jakožto Jednorozeného od Otce) plného milosti a pravdy. A z plnosti jeho my všickni vzali jsme a milost na milost.

T m t. 41. Nalezli jsme **Messiáše**, což jest vyloženo **Pomazaný**.

*IX.
otáz.*

Z j e v. XVII. 14. Ti bojovati budou s **Beránkem** a **Beránek** zvítězí nad nimi, neboť **Pán pánův** jest a **Král králův**.

A XIX. 16. A má na rouchu a na bedrách svých napsáno: **Král králův** a **Pán pánův**.

Ž i d. III. Pozorujte **Apoštola** a **Velekněze** vyznání našeho **Ježiše**, kterýž věren jest **Tomu**, jenž učinil ho, jako i **Mojžíš** ve všem domě jeho.

A V. 5. **Kristus** ne sám sebe oslavil, aby se stal **veleknězem**, ale **Ten** jenž k němu řekl: **Syn můj** jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe. Jakož i na jiném místě praví: Ty jsi kněz na věky podle řádu **Melchisedechova**. Kterýžto za dnů těla svého modlitby a ponížené prosby k **Tomu**, jenž by ho mohl vysvoboditi od smrti, s křikem silným a se slzami obětuje, vyslyšán byl pro svou uctivost. A ačkoliv byl **Syn Boží**, naučil se z toho, co trpěl, poslušností a dokonav stal se všem sebe poslušným příčinou věčné spásy, nazván byv od **Boha** **veleknězem** podle řádu **Melchisedechova**.

I. P e t r II. 25. Byli jste jako ovce bloudící, ale nyní obrázení jste k **Pastýři** a **Biskupu** duší svých.

K o l o s s. I. 18. A **On** jest **Hlava** těla **Církve**, kterýž jest **Počátek**, **Prvorozený** z mrtvých: aby **On** ve všem prvenství držel: poněvadž se zalíbilo, aby se v **Něm**

IX. otáz. všechna plnost ubytovala a aby skrze Něho smířil všechno s sebou v pokoj uvodě skrze krev kříže Jeho i co na zemi i co v nebi jest.

T m t. II. 9. V něm přebývá všechna plnost božství tělesně: a v něm jste doplněni, kterýž jest Hlava všeho Knížetstva i Mocnosti.

E f e s. I. Požehán buď Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, kterýž požehnal nás všelikým požehná-
ním duchovním k chvále slávy milosti své, kterouž o-
milostil nás v milém Synu svém a t. d. Nepřestávám dě-
kovati pro vás připomínaje vás na modlitbách svých,
aby Bůh Pána našeho Ježíše Krista, Otec slávy, dal vám
Ducha moudrosti a zjevení a t. d. vzkřisiv Jeho z mrt-
vých a posadiv na pravici své na nebesích nade všechno
Knížetstvo i Mocnost i Silu i Panstvo a t. d.

J a n X. 30. Já a Otec jedno jsme. O tom, jehož Otec
posvětil a poslal na svět, vy pravíte: Rouháš se, poně-
vadž jsem řekl: Syn Boží jsem? Otec ve mně jest a já
v Otci.

Ž i d. I. Mnohokrát a mnohými způsoby kdysi Bůh
mluviv otcům skrze proroky, nejposléze ve dnech těchto
mluvil nám skrze Syna, jež ustanovil dědicem všech
věcí, skrze něhož i věky učinil. Kterýžto jsa oblesk slávy
a obraz podstaty jeho a t. d.

Z j e v. I. 17. Já jsem první i poslední a živý a byl

jsem mrtev: a aj, živ jsem na věky věkův a mám klíče smrti i pekla.

*IX.
otáz.*

M t. XXVIII. 18. Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi.

D a n. VII. 13. Viděl jsem u vidění nočním a aj, s oblaky nebeskými přicházel jako syn člověka a přišel až k starému dnův: a postavili jej před obličej jeho. I dal jemu moc a čest a království, a všichni národové, pokolení a jazykové sloužiti budou jemu: moc jeho moc věčná, kteráž nebude odňata, a království jeho, kteréž nebude zrušeno.

F i l i p. II. 5. To zajisté smýšlejte u sebe, co i u Krista Ježíše, kterýž jsa v způsobě Boží nepoložil sobě toho za loupež, že jest roven Bohu, ale sám sebe oprázdnil a t. d. Protož i Bůh povýšil ho a daroval jemu jméno, jež jest nad všeliké jméno, aby ve jménu Ježíše všeliké koleno klekalo nebeských, zemských i pekelních: a každý jazyk vyznával, že Pán Ježíš Kristus jest v slávě Boha Otce.

L u k. X V. 9. 22. Spolu radujte se se mnou, neboť jsem našel ovci svou, kteráž se byla ztratila. A t. d. **T m t. I** řekl otec služebníkům svým: Rychle přineste roucho první a oblecte ho a dejte prsten na ruku jeho a obuv na nohy jeho: a přiveďte tele tučné a zabijte: a jezme a hodujme: neboť tento syn můj byl mrtev a zase ožil, byl ztracen a nalezen jest.

IX. otáz. **L u k. XI. 21.** Když silný oděncem ostříhá síně své, v pokoji jsou ty věci, kterýmiž vládne. Ale když silnější než on přijde přemůže jej, všecku zbroj jeho odejme, na niž spoléhal a kořisti jeho rozdělí.

Ř í m. VIII. Žádného tedy nyní zatracení není těm, kteří jsou v Kristu Ježíši, kteří nechodí podle těla. Neboť zákon ducha života v Kristu Ježíši vysvobodil mne od zákona hřícha a smrti.

I. K o r. VI. 20. Koupeni jste za cenu velikou. Oslavujte a noste Boha v těle svém.

I. P e t r I. 18. Ne věcmi porušnými zlatem nebo stříbrem jste vykoupeni byli z marného svého obcování od otcův podaného, ale drahou krví Krista jako beránka nevinného a neposkvrněného.

Ž a l m VIII. 8. Všecko jsi položil pod nohy jeho.

Ř í m. XIV. 9. Proto zajisté Kristus umřel i z mrtvých vstal, aby i nad mrtvými i nad živými panoval.

Z j e v. XIX. 16. Král králův a Pán pánův.

T m t. XVII. 14. Ti bojovati budou s Beránkem a Beránek zvítězí nad nimi, neboť Pán pánův jest a Král králův.

M t XXV. 31. Když pak přijde Syn člověka u velebnosti své a všickni andělé s ním, tehdy se posadí na trůnu velebnosti své: a shromáždění budou před něj všickni národové, i rozdělí je od sebe a t. d.

I. K o r. XV. 24. Po té konec, když odevzdá krá-

lovství Bohu a Otcí, když zničí všeliké knížetstvo i moc i sílu. Neboť třeba, aby On kraloval, dokud nepoloží všech nepřátel pod nohy jeho. Nejposlednější pak nepřítelkyně zkažena bude smrt. Neboť všecky věci poddal pod nohy jeho. Když pak praví, že všecky věci poddány jsou jemu, bez pochyby, že kromě Toho, kterýž mu všecko poddal. Když pak poddáno bude jemu všecko, tehdy i sám Syn poddán bude Tomu, jenž poddal jemu všecko, aby byl Bůh všecko ve všem.

*IX.
otáz.*

Ž a l m CIX. Řekl Hospodin ku Pánu mému: Sed na pravici mé: dokud nepoložím nepřátel tvých za podnoží nohou tvých. Prut moci tvé vypustí Hospodin ze Sionu, panuj uprostřed nepřátel svých.

L u k. III. 16. Ten vás křtíti bude v Duchu Svatém a ohni. Jehožto věječka v ruce jeho, a vyčistí humno své: a shromáždí pšenici do stodoly své: ale plevy pálení bude ohněm neuhasným. A o n ě c o d á l e: A hlas s nebe stal se: Ty jsi Syn můj milý, v tobě se mi zalíbilo.

M t III. 12. Jehožto věječka v ruce jeho a vyčistí humno své: a shromáždí pšenici svou do obilnice, ale plevy pálení bude ohněm neuhasným. A o n ě c o d á l e: A aj, hlas s nebe řkoucí: Tentof jest Syn můj milý, v němžto jsem zalíbil sobě.

L u k. XX. 13. Řekl pak pán vinice: Co učiním?

IX. otáz. Pošlu Syna svého milého : snad toho uvidouce ostýchati se budou.

M t X V I I. 5. A aj, hlas z oblaku řkoucí: Tentof jest Syn můj milý, v němž jsem si dobře zalíbil : toho poslouchejte.

M t I. 23. Aj, panna v životě míti bude a porodí Syna a nazvou jméno jeho Emmanuel, což se vykládá : S námi Bůh.

I s a i VII. 14. A nazváno bude jméno jeho Emmanuel.

S k u t k. A p o š t. I V. 12. Ten jest kámen, jenž zavržen byl od vás stavitelův, jenž stal se hlavou úhelnou. A není v žádném jiném spasení. Neboť není jiného jména daného lidem, v němž bychom měli spasení býti.

X. otázka:

*co předkládá k věření třetí článek:
Počal se z Ducha Svatého?*

A. Svědčí, že týž Pán, jenž už od věčnosti od Boha Otce bez matky byl zplozen, pro nás s nebe sestoupil, a vzal na se lidskou přirozenost, ve kteréž časně i počat byl v Nazaretě i za císaře Augusta narozen v Betlémě bez Otce z netknuté Panny, totiž takovým v ní

X. otáz. působením moci Ducha Svatého, že (což překonává všecek podiv) SLOVO stalo se tělem a BŮH člověkem, a Maria spolu Matkou Boží i panna byla.

B. Toto Syna Božího časné početí a porození obsahuje první počátky lidského spasení a vykoupení a jest způsobem našeho obrození. Čímž se stává, že my zlořečení synové Adamovi, počati z nečistého semene a narozeni jako synové hněvu, jsme očišťováni, tož abychom z tělesných stali se duchovními ano docela syny Božími v Kristovi, jemuž Otec věčný připodobiti ustanovil vyvolené, aby byl On, jakož dí Pavel, prvorozeným mezi mnoha bratřími.

P Í S M A

M i c h e á š V. 2. A ty, Betléme Efrata, maličký jsi v tisících Judských, z tebe mi vyjde, jenž bude pánovníkem v Israeli a východové jeho od počátku, ode dnů věčnosti.

J a n I. Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh bylo Slovo: To bylo na počátku u Boha.

T m t. XVI. 28. Vyšel jsem od Otce a přišel jsem na svět; opět opouštím svět a jdu k Otcí. Řkou jemu učeníci: Proto věříme, že jsi od Boha vyšel.

*X.
otáz.*

I s a i. LIII. 8. Rod jeho kdož vypraví?

J a n VI. 40. Tato jest vůle Otce mého, kterýž mne poslal. **O p ě t:** Ne že Otce spatřil kdo, leč Ten, jenž jest od Boha, Ten spatřil Otce. **O p ě t:** Já jsem Chléb živý, jenž jsem s nebe sstoupil.

G a l a t. IV. 4. Když přišla plnost času, poslal Bůh Syna svého, učiněného ze ženy, učiněného pod zákonem.

Ř í m. I. 2. Kterěz byl prve zaslíbil skrze proroky své v Písmech Svatých o Synu mém, jenž mu učiněn jest z semene Davidova podle těla.

M t I. 18. Když byla zasnoubena matka Jeho Maria Josefovi, prve než se sešli nalezena jest v životě mající od Ducha Svatého. Nebo což v ní zplozeno jest, z Ducha Svatého jest. Porodíť pak Syna a nazveš jméno jeho Ježíš.

L u k. I. 26. Poslán byl anděl Gabriel od Boha do města galilejského, kterémuž jméno Nazaret, k panně zasnoubené muži, jemuž jméno bylo Josef z domu Davidova a jméno panny Maria. I řekl jí anděl: Neboj se Maria, neboť jsi našla milost u Boha. Aj, počneš v životě a porodíš Syna a nazveš jméno jeho Ježíš.

A II. Vyšlo vyřčení od císaře Augusta, aby byl po-

X.
otáz.

psán všecken svět. Vstoupil pak i Josef z Galilee z města Nazareta do Judska do města Davidova, kteréž slove Betlém, aby se přihlásil s Marií, zasnoubenou sobě manželkou, těhotnou. Stalo se pak, když tam byli, že se naplnili dnové, aby porodila. I porodila Syna svého prvorozeného.

I s a i. VII. 14. Aj, Panna počne a porodí Syna.

J e r e m. XXXI. 22. Hospodin stvořil novou věc na zemi: Žena obklíčí muže.

E z e c h i e l XLIV. 2. Řekl Hospodin ke mně: Brána tato zavřena bude, nebudeť otvírána a muž nepůjde skrze ni: poněvadž Hospodin Bůh israelský všel skrze ni, a bude zavřena knížeti.

J a n III. 5. Nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha Svatého, nemůže vejíti do království Božího.

I. P e t r II. Složice tedy všelikou zlobu a všelikou lest a pokrytství a závisti a všechna utrhaní, jako nyní zrozená nemluvnátka rozumného beze lsti mléka požadujte, abyste jim rostli k spáse.

T m t. III. 21. Jako i vás nyní podobného způsobu spaseny činí křest.

Ž i d. II. 3. Kterakž my utečeme, zanedbáme-li tak velikého spasení, kteréžto začavši nejprve vypravováno býti skrze Pána, od těch, kteří je slyšeli, na nás utvrzeno jest, an Bůh spolu svědectví vydával znameními a divy

a rozličnými mocmi a podělováními Ducha Svatého podle vůle své.

X.
otáz.

T m t. VII. 25. Věčně spasiti může ty, kteří přistupují skrze něho k Bohu, stále jsa živ k orodování za nás.

T i t. III. Spaseny nás učinil skrze obmytí druhého narození a obnovení Ducha Svatého, kteréhož vylil na nás hojně skrze Ježíše Krista Spasitele našeho.

J o b XIV. 4. Kdož může učiniti čistým z nečistého počatého semene? Zdaž ne ty, kterýž sám jsi?

E f e s. II. 3. Byli jsme přírodou děti hněvu, jak i ti ostatní: Bůh pak, kterýž jest bohatý v milosrdenství, pro prevelikou lásku svou, kterouž zamiloval nás, i když jsme mrtvi byli hříchy, spolu oživil nás v Kristu, jehož milostí spasení jste a spolu vzkřísil a učinil, abychom spolu seděli v nebesích skrze Krista Ježíše.

Ř í m. VI. 3. Kdožkoliv pokřtěni jsme v Kristu Ježíši, ve smrti jeho pokřtěni jsme: neboť pohřbeni jsme spolu s ním skrze křest v smrt, abychom, jako Kristus vstal z mrtvých skrze slávu Otcovu, tak i my v novotě života chodili.

T m t. VIII. Žádného tedy nyní zatracení není těm, kteříž jsou v Kristu Ježíši, kteříž nechodí podle těla. Neboť zákon ducha života v Kristu Ježíši vysvobodil mne od zákona hřícha a smrti. Neboť co nemožno bylo zákonu, v čem byl mdlý pro tělo (to učinil) Bůh

X. otáz. poslav Syna svého v podobenství těla hříchu a pro hřích odsoudil hřích na těle, aby spravedlnost zákona vyplněna byla v nás, kteříž nechodíme podle těla, ale podle Ducha. **A o n ě c o d á l e:** Protož, bratři, dlužníci jsme ne tělu, abychom podle těla živi byli: neboť budete-li podle těla živi, zemřete: pak-li duchem skutky těla mrtvení bývají, tiť jsou synové Boží. A jestliže synové i dědicové: dědicové sice Boží, spoludědicové pak Kristovi; jestliže však spolu trpíme, abychom spolu oslaveni byli.

viti budete, živi budete. Neboť kdo Duchem Božím ve-

T m t. 29. Kteréz předvěděl, ty i předuložil, aby byli připodobeni obrazu Syna jeho, aby on byl prvorozený mezi mnoha bratřími.

O T C O V Ě

K o n c i l e f e s k ý, k a n. X I I I. Nepravíme, že by Boží přirozenost obrácená nebo změněná stala se tělem, ani že by se přepodobila v celého člověka, jenž jest z těla a z duše: nýbrž spíše to, že s tělem oživeným rozumnou duší spojilo se Slovo, a podstatně a nevýpravně a nepochopitelně stal se člověk a zván byl také synem člověka, ne z pouhé libovůle, aniž také jen pro přijetí osoby, nýbrž že rozdílné přirozenosti spojily se v jednu. Tož z obou jeden Kristus a syn, ne vyprázdněním nebo

zmařením rozdílu přirozeností skrze spojení, ale že spolu nám daly jednoho Pána a Krista a Syna, to jest božství a člověčenství skrze tajemné ono a nevýslovné spojení v jednotu.

X.
otáz.

Jeronym v knize proti Helvidiovi znale a výborně hájí ustavičného panenství blahoslavené Marie.

Ambrož, list LXXXI. k Syric. Ale prozrazují se, že mluví s cesty převrácenosti: Panna počala, ale Panna neporodila, Nuže obojí, mohla Panna počítí, mohla Panna poroditi, anoť vždycky početí předchází, porod následuje. Ale nevěří-li se učení kněžskému, buď věreno výrokům Kristovým, buď věreno upozorněním andělův řkoucích: Není nemožno u Boha žádné slovo. Buď věreno apoštolskému symbolu, jež Církev římská stále neporušeno udržuje a ho hájí. Maria slyšela hlas Anděla a když byla řekla dříve: Kterak se to stane? netáží se na to, opravdu-li porodí, odpovídá potom: Ejhle, děvka Páně, staniž mi se podle slova tvého. Tatoť jest Panna, která v životě počala, Panna, která porodila Syna. Neboť tak psáno jest: Aj, panna přijme v životě a porodí syna. Neřeklť, že panna jen počne, ale že i porodí. Nu a která jest to ta Brána svatyně, ta zevnitřní k Východu, která zůstává zavřena, a nikdo, jak praví, neprojde jí než sám Bůh israelský? Zdaž není tou branou Maria, skrze níž na tento svět vstoupil Vykupi-

X.
otáz.

tel? Tatoť jest brána spravedlnosti, jakž sám řekl: Nech nás naplniti všelikou spravedlnost. Touto branou jest blahoslavená Maria, o níž psáno jest, že Pán projde jí a bude zavřena po porodu, poněvadž panna počala i porodila. A co jest neuvěřitelného, jestliže proti způsobu přirozeného původu Maria porodila a pannou zůstává, když proti způsobu přírody moře vidělo, a uteklo a proudy Jordanu do pramene svého se vrátily? Tož nepřevyšuje víry, že panna porodila, když čteme, že skála vychrlila vody a vlna mořská upevněna byla jako hora. Tož nepřevyšuje víry, že člověk vyšel z panny, když skála tekla, z pramene řeka se vyprýštila, železo po vodě plavalo, člověk chodil po vodách. Nuže, když vlna člověka nesla, nemohla-liž panna člověka poroditi? a to člověka, o němž čteme: A pošle jim Hospodin člověka, kterýž je spasí a znám bude Hospodin Egypťským.

XI. otázka:

*co obsahuje článek čtvrtý :
Trpěl pod Pontským Pilátem ?*

A. Ukazuje, že Kristus, když byl přeslavně ukončil vyučování a konání zázraků, dokonal posléze pro nás, kteříž jsme zahynuli, aby nás vykoupil, svůj zápas. A tak, ač Beránek byl nejnevinnější, bez poskvrny, ano i Bůh spolu nesmrtelný, přece, aby převelikou lásku svou

XI. otáz. k nám dokázal, trpěl on dobrovolně od zločinných bezbožníků všecko nejhorší a nejtrpčejší: proto ani soudu bezbožného soudce Piláta, byť svrchovaně nespravedlivému, ani kříži, popravě nejpotupnější, se nevyhnul jda za nás na smrt nejkrutější, a nevzepřel se ani pohřbení v cizím hrobě, jehož se mu dostalo, aby se všecek živ i mrtev daroval a obětoval za smrtelníky.

B. Kterézto Kristovo utrpení, krev, kříž, rány a smrt skýtají ustavičně hříšníkům útěchu, zdraví, sílu a život, ovšem posloucháme-li Hlavy a trpíme-li s ní, abychom tak spolu i oslaveni byli. Neboť on dokonav stal se všem sebe poslušným příčinou věčného spasení.

P Í S M A

S k u t. A p o š t. X. 36. Blažený Petr řekl: Vy víte, které slovo stalo se po celé Judei, počínajíc totiž od Galiley po křtu, kterýž kázal Jan, kterak pomazal Bůh Ježíše z Nazareta Duchem Svatým a mocí, kterýžto chodil dobře čině a uzdravuje všechny stížené od ďábla, poněvadž Bůh byl s ním: jehožto usmrtili pověsivše na dřevě.

M t. XXVII. 50. Ježíš pak opět zvolav hlasem velikým vypustil ducha.

*XI.
otáz.*

M k. XV. 24. A ukřižovavše jej rozdělili roucha jeho a t. d.

I s a i. L. 6. Tělo své dal jsem bijícím a líce své rvoucím: tváře své neodvrátil jsem od lajících a od pljících na mne. Pán Bůh pomocník můj, pročez nejsem zahanben; protože nastavil jsem tvář svou jako skálu přetvrdou a vím, že nebudu zahanben.

T m t. LIII. Kdož uvěřil slyšení našemu, a rámě Hospodinovo komuž zjeveno jest? I vzejde jako proutek před ním a jako kořen ze země žíznivé: nemá podoby ani krásy; a viděli jsme ho a nebylo vzezření a [ne]žádali jsme ho: pohrdaného a nejposlednějšího z mužův, muže bolestí a znajícího nemoc: a jako skrytý obličej jeho a potupený, proto jsme ho sobě ani nevážili. Opravdu neduhy naše on nesl a bolesti naše on snášel: a my měli jsme ho jako za malomocného a ubitého od Boha a sníženého. On však raněn jest pro nepravosti naše, potřen jest pro hříchy naše: kázeň pokoje našeho na něm a zsinalostí jeho uzdraveni jsme. Všichni my jako ovce zbloudili jsme, jeden každý na cestu svou uchýlil se: a Hospodin složil na něj nepravosti všech nás. Obětován jest, protože sám chtěl a neotevřel úst svých: jako ovce k zabítí veden bude a jako beránek před tím, kterýž ho stříhá, oněmí a neotevře úst svých. Z úzkosti

XI. otáz. a z soudu vyňat jest: rod jeho kdož vypraví? neboť vyfat jest ze země živých: pro nešlechtnost lidu svého udeřil jsem ho. A dá bezbožné za pohřeb a bohatého za smrt svou, protože nepravosti neučinil aniž byla lest v ústech jeho. Vydal na smrt duši svou a s hříšnými počten jest: a on hříchy mnohých nesl a za přestupníky prosil.

J a n I. 29. Druhého dne viděl Jan Ježíše, an jde k němu, i řekl: Hle, Beránek Boží, hle, kterýž snímá hříchy světa.

Ž i d. VII. 26. Takového zajisté potřebí nám bylo Velekněze, svatého, nevinného, neposkvrněného, odděleného od hříšníků, učiněného vyššími nad nebesa: kterýž nepotřebuje každý den jako kněží nejprve za své hříchy oběti konati, potom za [hříchy] lidu.

I. P e t r I. 19. Vykoupeni jste drahou krví Krista jako beránka nevinného a neposkvrněného.

T m t. II. 22. Kterýž hříchu neučinil aniž nalezena jest lest v ústech jeho. Kterýž, když mu zlořečili, nezlořečil: když trpěl, nehrozil: ale vydával se soudícímu ho nespravedlivě: kterýžto hříchy naše sám na svém těle vnesl na dřevo, abychom hříchům zemrouce spravedlnosti živi byli: jehožto zsinalostí uzdraveni jste.

A p o k. I. 17. Já jsem první a poslední a živý a byl jsem mrtev a, aj, živ jsem na věky věkův a mám klíče smrti i pekla.

I. T i m. VI. 13. Prikazujíš tobě před Bohem, kterýž všecko oživuje a Kristem Ježíšem, kterýž svědectví vydal pod Pontským Pilátem, dobré vyznání: abys ostříhal přikázání bez poskvrny neúhonně až do příští Pána našeho Ježíše Krista: kteréžto časy svými ukáže blažený a sám mocný Král králův a Pán pánův, jenž sám má nesmrtelnost atd.

*XI.
otáz.*

Ř í m. V. 6. Neboť proč Kristus, když jsme ještě mdlí byli, podle času za bezbožné umřel? Sotva zajisté za spravedlivého kdo umírá: za dobrého snad by někdo umřít se odvážil. Dokazujef pak Bůh lásku svou k nám, že když jsme ještě hříšníci byli, Kristus za nás umřel. Mnohem tedy více nyní ospravedlnění jsouce krví jeho zachováni budeme od hněvu skrze něho. Neboť, když nepřátelé byvše, smíření jsme s Bohem skrze smrt Syna jeho, mnohem více smíření jsouce spaseni budeme životem jeho.

J a n X V. 13. Většího milování nad to nikdo nemá, by život svůj položil kdo za přátele své.

J a n X V I I I. 4. Ježíš tedy věda všecko, co přijít mělo na něho, vystoupil a řekl jim: Koho hledáte? Odpověděli jemu: Ježíše Nazaretského atd.

T m t. X I X. 11. Neměl bys moci proti mně žádná, kdyby tobě nebylo dáno shůry.

J a n I I I. 14. Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí povýšen býti Syn člověka: aby žádný,

XI. otáz. kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Neboť neposlal Bůh Syna svého na svět, aby soudil svět, ale aby spasen byl svět skrze něho.

M t. XXVII. 2. 26. I svázavše jej přivedli a vydali ho Pontskému Pilátovi, vladaři. I propustil jim Barabáše: ale Ježíše ubičovaného vydal jim, aby byl ukřižován.

M k. XV. 15. Pilát pak chtěje lidu dosti učiniti propustil jim Barabáše a Ježíše vydal ubičovaného, aby byl ukřižován.

L u k. XXIII. 24. A Pilát usoudil, aby se stala žádost jejich. Propustil pak jim toho, kterýž pro vraždu a pro vzbouření vsazen byl do žaláře, o něhož žádali, ale Ježíše vydal vůli jejich.

J a n XIX. 16. Tehdy tudíž vydal jim ho, aby byl ukřižován.

S k u t. A p o š t. XIII. 28. A žádné příčiny smrti (vece Pavel) na něm nenaležše prosili Piláta, aby ho usmrtili. A když dokonali všecko, což o něm psáno bylo, složivše ho s dřevy položili jej do hrobu.

M o u d r. II. 12. Řekli bezbožní myslíce u sebe neprávě: Zaskočme spravedlivého, neboť neužitečný jest nám a protiví se skutkům našim a vytýká nám hříchy zákona a roznáší o nás hříchy obcování našeho.

Honosí se, že má známost Boží, a synem Božím se nazývá. Stal se nám k potupení myšlenek našich. Těžko nám na něj i pohleděti, neboť nepodoben jest jiným život jeho a změněny jsou cesty jeho. Za daremné počtení jsme od něho, a zdržuje se od cest našich jako od nečistot a blahoslaví konec spravedlivých a chlubí se, že má otcem Boha. Vizmež tedy, jsou-li řeči jeho pravé a zkusme, co na něj přijde, a zvíme, jaký bude konec jeho. Neboť jest-li pravý Syn Boží, ujme se ho a vysvobodí ho z rukou protivníků. Potupou a trápením zkoumejme ho, abychom poznali uctivost jeho a zkusili trpělivost jeho. K smrti nejohavnější odsudme ho, neboť bude oň postaráno, dle řeči jeho. Toto mysli a bloudili, neboť oslepila je zlost jejich.

Žid. XII. 2. Patříce na původce a dokonatele víry Ježíše, jenž pro předloženou sobě radost strpěl kříž nedbaje hanby a sedí na pravici stolice Boží. Protož rozvažujte sobě toho, jenž takové proti sobě odporování od hříšníků snášel: abyste neustávali v myslích svých ochabující. Neboť ještě jste až do krve neodporovali proti hříchu bojující.

Filip. II. 8. Ponižil sebe samého učiněn jsa poslušným až k smrti, a to smrti kříže.

Mt. XXVII. 59. A Josef vzav tělo ovinul je plátnem čistým: a vložil je do hrobu svého nového, kterýž byl vytesal ve skále.

XI. otáz. **T i t. II. 14.** Kterýž dal sebe samého za nás, aby nás vykoupil od všeliké nepravosti a očistil sobě lid přijatelný, následovný dobrých skutků.

G a l. I. 4. Kterýž vydal sebe samého za hříchy naše, aby nás vytrhl z nynějšího věku nešlechtného podle vůle Boha a Otce našeho.

I s a i. LIII. 12. Sám hříchy mnohých nesl.

I. P e t r I. 18. Věduce, že ne věcní porušnými zlatem nebo stříbrem vykoupení jste z marného svého obcování otcovského podání, ale drahou krví Krista jako beránka nevinného a neposkvrněného.

I. J a n I. 7. Pak-li ve světle chodíme, jakož i on jest ve světle, obecenství máme vespolek a Krev Ježíše Krista Syna jeho očisťuje nás od všelikého hříchu.

A p o k. I. 5. Kterýž zamiloval nás a umyl nás od hříchův našich v krvi své.

E f e s. I. 7. V němž máme vykoupení skrze Krev jeho, odpuštění hříchův podle bohatství milosti jeho.

Ř í m. VIII. 16. Ten zajisté Duch svědectví dává duchu našemu, že jsme synové Boží. Ale jest-li synové, i dědicové: dědicové sice Boží, spoludědicové pak Kristovi: jestliže však spolu trpíme, abychom i spolu oslavení byli. Neboť mám za to, že utrpení tohoto času nejsou k přirovnání atd.

II. K o r. I. 7. Věduce, že jako jste účastníci utrpení, tak budete i potěšení.

II. Tim. II. 10. Proto všechno snáším pro vyvolené, aby i oni spasení došli, které jest v Kristu Ježíši se slávou nebeskou. Věrné slovo : neboť spolu-li jsme zemřeli, spolu i žiti budeme, spolu-li potrpíme, spolu i kralovati budeme.

Ž i d. V. 8. A ačkoliv byl Syn Boží, naučil se z toho, co trpěl, poslušenství: a dokonav stal se všem sebe poslušným příčinou věčného spasení.

*XI.
otáz.*

XII. otázka:

jaký jest užitek z obyčeje, že děláme prsty kříž Kristův a znamenáme se jím na čele?

A. Tento věru obřad doporučuje nám i zbožnost starých i trvalý obyčej Církve. A jsme jím nejprve povzbuzováni k vděčné vzpomínce na svrchované tajemství a dobrodiní, jež nám na kříži bylo dokonáno a přebohatě darováno.

B. Potom jsme vyzýváni, abychom pravou a svatou slávu a kotvu celé spásy naší vetkli v kříž Pána našeho. *XII.
otáz.*

C. Mimo to jest nám to svědectvím, že s nepřáteli kříže Kristova židy a pohany nemáme ničeho společného, ale že proti těm všem máme svobodně vyznávat, jehož ctíme, Pána Ježíše, a to ukřížovaného.

D. Tímto znamením jsme také vybízeni k snaze o trpělivost, abychom, jsme-li žádostivi věčné slávy (a máme jí býti žádostivi všeci) milovali kříž, kterýž ctíme, a cestou kříže vedeni Kristem ochotně se brali.

E. A ne méně žádáme odtud vítězných zbraní proti satanovi, kdysi mocí kříže poraženému, ba býváme tak opevňování proti všem odpůrcům naší spásy.

F. Posléze abychom požehnaněji začínali a většího zdaru v konání došli, chápeme se této skvělé trofeje kříže a chtějíce zvítěziti v tomto znamení neváháme často říkati: Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.

XII.
otáz.

P Í S M A

M t. XVI. 24. Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne.

L u k. IX. 23. Chce-li kdo za mnou jíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj každého dne a následuj mne.

I. P e t r. III. 14. Trpíte-li co pro spravedlnost, blaženi jste. Lépe jest zajisté, abyste dobře činíce (chtěla-li by vůle Boží) trpěli, nežli zle činíce: neboť i Kristus jednou za hříchy naše umřel, spravedlivý za nespravedlivé, aby nás přivedl k Bohu, umrtven sice podle těla, ale oživen podle ducha.

T m t. II. 19.—21. Neboť to jest milost, jestliže kdo pro vědomí Boží snáší zármutky trpě nespravedlivě. Neboť jaká jest to sláva, jestliže hřešice a pohlavkování jsouce snášíte? Ale jestliže dobře činíce trpělivě snášíte, to jest milost u Boha. Nebo k tomu povolání jste, poněvadž i Kristus trpěl za nás, zůstává vám příklad, abyste následovali šlépějí jeho.

O T C O V Ě

Tertullian o Koruně vojínově, vypočítává je nepsaná podání, praví: Při každém pokročení a pohybu, při každém příchodu a odchodu, při oblékání a obouvání, při umývání, při stole, při rozsvěcování, uléhající neb usedající, při všem, čím

nás obcování zaměstná, znamenáme čelo znamením kříže.

*XII.
otáz.*

Basilus Veliký v knize o Duchu Svátém, hl. 27. píše: Chtěje uveřejniti apoštolská podání nepsaná, vzpomenu nejprve toho, jež první jest a nejrozšířenější, abychom znamením kříže znamenali ty, kteří naději složili v Krista. Čemu kdož písmem učil?

Augustin kn. o katechisování neumělých, hl. 20. Znamením umučení a kříže Kristova na čele dnes jako na veřejích budeš poznamenán a všichni křesťané jsou znamenáni.

Týž trakt. 118. k evang. Janovu. Kteréz jest, jež všichni znají, znamení Kristovo, ne-li kříž Kristův? Kterézto znamení neučiní-li se, ať na čelích nebo i na vodě, kterou znova jsou zrozováni, nebo na oleji, kterým jako křížmem jsou mazáni, nebo na Oběti, kterou jsou živeni, nic z toho řádně se nedokonává.

Řehoř Nazianský, řeč I. proti Julianu Odpadlíkovi. Tož ten také, jak mnozí vypravují, a není to víře nepodobno, sestoupil do jakési strašlivé a mnohým nepřístupné svatyně. Byl tam také kdosi, už do mnoha svatyní připuštěný, toho zkušený, nebo spíše sofista. A když na Uroence při postupování padl strach a stále rostl a stával se hroznějším, vypravují, že nějaké zvuky nepřijemné slyšel a i zápachy prý

XII. otáz. cítil, též nečisté a ohnivé přízraky prý viděl a nevím ani jaké hlouposti a potřestěnosti. Nu a on byv tou nečekanou věcí poděšen (nebylť ještě něčeho takového mnoho zkušený) ke kříži a staré pomoci se utíká a ze strachu se jím znamená a pomocníkem činí toho, jehož pronásledoval. I zvítězilo znamení také nad ostatním ještě hroznějším, jsou překonáni demonové, zhostění strachové. Co potom? Zlo ustává, on znovu nabývá odvahy, opět útoky a strachové dřívější a nové znamení a demonové jsou ukrojeni. I jest na pochybách mystes, a podle něho mystagog vysvětluje, co se událo, praví: Ošklivými jsme jim byli, strachu nikterak z nás neměli. Vítězí, co horšího jest. To řekl a o tom spolu i přesvědčil: a přesvědčiv svedl žáka do propasti záhuby.

Jeronym k Eustochii o ostříhání panenství, list 22. Při každém činu, při každém kroku ruka kreslí kříž.

Týž k Fabiole o oděvu kněžském, list 128. Co se kdysi naznačovalo plechem, ukazuje se znamením kříže. Tehdy podle slova Ezechielova vtiškováno bylo znamení lkajícím do čela; nyní nesouce kříž říkáme: Znamenáno jest nad námi atd.

Týž Jeronym v IX. Ezechiele praví o slovích: Nikoho však, na němž užříte Thau, nezabíjejte. V starém písmu hebrejském, kterého až podnes užívají Samaritáni, jest

poslední písmeno Thau podobno kříži, který se kreslí na čela křesťanů a častým napísováním ruky budiž znamenán.

*XII.
otáz.*

Z l a t o ú s t. k I. K o r i n t. h o m. 42. Avšak u těch, kteří se kříži klanějí, a skrytých tajemství účastníky jsou atd.

T ý ž h o m. 55. k M t. Ale jakoby korunu, tak s veselou myslí nosme kříž Kristův. Neboť vše, co k spáse naší přispívá, skrze něj se dokonává. Vždyť když znovu jsme zrozováni, kříž Páně při tom jest, když nejsvětějším jsme živeni Pokrmem, když v řád posvěcení jsme stavěni, všude a vždy ten znak vítězství nám bývá na pomoc: pročež i do příbytků i na stěny i na okna i na čelo i do mysli s velikou snažností kříž vpisujeme. Neboť on znamením spáasy naší, on společné svobody, on tichosti a poníženosti Páně znamením jest. Když se tedy žehnáš křížem, mysl na vše, co s křížem máš, a hněvu a ostatních vášní žáry uhas. Když se žehnáš křížem, ozbroj čelo své velikou důvěrou, ducha opevni svobodou: není vás zajisté tajno, odkud jsme svobodou podarováni byli. Pavel totiž, když nás vybízel k pochopení této pravé svobody, uvedl na paměť kříž a Krev Páně řka: Za velikou cenu koupeni jste, nebuďte otroky lidí. A velikou cenou zde nazval kříž, který nenáleží jen prostě dělati prstem na čele, ale dojistá dříve velikou věrou v mysl. Neboť když takto jej vtiskneš do svého

XII. otáz. obličej, žádný ze zločinných demonů uvidě dřevce, kterým byl smrtelně zraněn, neodváží se s tebou utkat. Vždyť otrásá-li námi děsná hrůza, už když vidíme místa, na nichž odsouzení k smrti bývají popravováni, jak myslíš že trpěti bude ďábel, uvidí-li tě držeti dýku, již Kristus síly jeho zničil a již velikou ranou drakovi hlavou zatočil? Ať se tedy ty za tak veliké dobro nestydíš, aby Kristus, až přijde u velebnosti své, nestyděl se za tebe. Neboť tehdy znamená toto před Kristem uzříš nad paprsky slunce zářiti. Toto znamená i za dřívějších i za našich dob zavřené dveře otvíralo, účinky jedů zmařilo, zuřivé šelmy potlačilo, smrtelná uštknutí hadí vyléčilo. A věru prolomilo-li brány pekelné, otevřelo-li vchod do nebe, obnovilo-li vstup do ráje, přefalo-li tětivy ďáblovy. což divného, překonalo-li morové jedy, zuřivé šelmy a jiné takovéto? To tedy v mysl svou vryj a chop se spásy duší atd.

Historie trojdílné kn. VI. hl. 1. z Církevní Historie Theodoretovy kn. III. Julian jal se tedy toužiti po císařském žezlu. Pročez běhaje po celé Helladě hledal věstcův dávajících odpovědi, dotazuje se, zda svého panování dojde; i našel muže, který mu prohlašoval, že mu poví, po čem touží. A ten ho zavedl někam, kde byly modly a uveda ho do vnitřní svatyně vyvolal svůdcovské demony. A když slavnostně se objevili, dohání Juliana hrůza na čele se pozna-

menati křížem. Tehdy demonové spatřivše podobu vítězného znamení Páně a rozpomenuvše se na svou porážku rázem zmizeli. Což vida čaroděj jal se Juliana vinit. Kterýž mu i strach svůj vyjevil i pověděl, jak užasl nad silou kříže, ani demonové uzřevše to znamení zmizeli. Ale čaroděj řekl: Nemysli si, dobrý muži, že se polekali, jakž pravíš, ale spíše z hnusu k tomuto znamení odešli. A tak, lapaje ubožáka, nenávisť naplnil Juliana k znamení křesťanskému.

E f r e m S y r s k ý v ř e č i o s v a t é m a o ž i v u j í c í m k ř í ž i. My křesťané se od pohanův a židův odstraňme a veřeje své drahým a oživujícím křížem korunujme řkouce s apoštolem Pavlem: Ode mne odstup chlubiti se, leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista. Kresleme na dveřích i na čelech svých a na ústech a na prsou i na údech všech to oživující znamení. Ozbrojmež se touto nepřekonatelnou zbrojí křesťanův. Neboť ona vítězkou jest nad smrtí, nadějí věřících, světlem okřšku zemského, otvírá ráj, zahání bludy, jest pomocí mnichův, posilou víry, velikou a spasitelnou ochranou a slávou trvalou pravověrných na věky. Tuto zbroj, křesťane, den za dnem, noc za nocí každé hodiny a každé chvíle na všech místech s sebou nositi neustávej a ničeho bez ní nekonej: ale ať spíš nebo cestu konáš, ať se probudíš nebo do díla se dáváš, ať jíš nebo piješ, ať po mořích se plavíš nebo se přepravuješ po řekách, tímto pancířem

*XII.
otáz.*

XII. otáz. se obestří a všechny údy své tím spasným znamením vyzbroj a ohrad, a nepřistoupí k tobě zlé. Neboť viděli toto znamení nepřátelské moci, zdrceny a třesouce se ustupují. Sám kříž Kristův opravdu posvětil okršlek, zahnal tmy a přivolal zase světlo. On vyhostil bludy a ukázal cestu. On od východu slunce a od západu, od půlnoci a od poledne shromáždil národy a v jednu Církev, v jednu víru, pod jednou hlavou v lásce je spojil. On pravověrných nedobytnou zdi jest.

Origenes hom. 8. o různých místech evang. Syna Božího ponížení naším povýšením jest, jeho kříž naším vítězstvím jest, jeho popravné dřevo naším triumfem. S radostí pozdvihujme toto znamení, na ramenou svých vítězné korouhve nosme. Nesmrtelné omytí nosme na čelech svých. Když je demonové uvidí, zatřesou se. Kteří zlacených kapitolií se nebojí, kříže se bojí. Kteří nedbají královských žezel a purpuru císařův a hostin, bídného obleku křesťana a postův se strachují. Ba v proroku Ezechielovi, když anděl, kterýž poslán byl, všechny pobil, a zabíjení se začalo od svatých, jedině ti byli zdraví zachováni, jež označovalo T, písmeno thau, to jest obraz kříže. Jásejme tudíž, bratři nejmilejší, a v podobě kříže pozdvihujmež k nebi svatých rukou: když tak nás demonové ozbrojeny uvidí, potlačeni budou. Dokud měl Mojžíš ruce pozdvížený, byl přemáhán Amalech. Maličko-li mu spadly, vzmáhal se. Ráhna

lodní, rohové plachet pod znamením našeho kříže pole- *XII.*
tují. Tak těž i ptáci, když výšky je zahalí, a oni visí ve *otáz.*
vzduchu s rozpiatými křídly, tvoří kříž. Ale i trofeje sa-
my a ozdobná vítězství triumfů, kříže jsou : jež nejen na
čelech, ale i v duších svých míti máme, abychom tak
ozbrojeni jsouce šlapali po zmiji a baziliškovi v Kristu
Ježiši.

Rufinus kn. II. Církevní Historie, hl.
290. Ale i to v Alexandrii se událo, že také poprsí Se-
rapidy, jež byla dům vedle domu na stěnách, ve vcho-
dech, na dveřích také a na oknech, tak byla všeska strže-
na a odškrabána, že ani stopy věru nikde ani jména
názu buď toho nebo některého jiného demonu nezů-
stalo; ale místo toho nakreslil každý na dveřích, ve
vchodech, na oknech, na stěnách a na sloupech zna-
mení kříže Páně. Což když viděli, že se stalo, zbylí poha-
né, rozpomenuli prý se na věc velikou z podání, jež jim od
pradáвна svěreno bylo. Majíť prý Egypťané toto naše zna-
mení kříže Páně mezi písmenami, jež zvou posvátnými,
to jest kněžskými, jako jednu z ostatních značek, které
u nich jsou. A tvrdí, že tohoto písmenebo znaku tento
jest výklad: **P ř í š t í Ž i v o t.** I vyprávěli ti, jež tehdy
podiv nad těmi událostmi obracel na víru, že tak jim
bylo od starých podáno, že božstva, jež nyní ctí, tak
dlouho vytrvají, dokud neuvidí, že přišlo znamení, v
němž bude život. Tím sestávalo, že kdo byli z kněží ne-

XII. otáz. bo ze služebníků chrámových, spíše se obraceli na viru než ti, jež těšilo bludné mámení a podobné úskoky.

Nikefor kn. XVIII. Historie Církevní hl. 20. Císař vida, že mají Turci, jež Khosroas poslal známkové do Cařihradu, roztaveným černidlem vtisknuty do čel kříže, tázal se z jakého důvodu nosí znamení, kterých nectí? Oni pravili, že před mnoha lety vypukl v Persii a v jejich vlasti hrozný mor, a když jim nakažení byvše mnozí smrtelníci hynuli, někteří křesťané, jež tam byli, prý přemluvili lidi, učiní-li to, že se o svou spásu postarají a ten kraj prý nebude tou nákazou tknut, a od ní osvobozen. A ti prý jim to tak učinili.

Cyrill Jerusalemský katech. IV. illum. Mnozí zajisté i jinde ukřižováni, ale kteréhož jiného Ukřižovaného vzývání zahání demony? Nestydme se tudíž za kříž Kristův. Jestliže něco se skrývá, ty zjevně se poznamenej křížem na čele, ať demonové uzříce znamení Královo s třesením daleko prchnou. Čiň pak toto znamení i jeda i pije, i sedě i stoje, i mluvě i chodě: zkrátka při všem svém zaměstnání.

Týž katechese 13. illum. Nuže dřevo kříže bylo vsazeno do země, aby zlořečená země budoucně užívati mohla požehnání a aby vysvobození a oživení byli mrtví. Nestydme se tudíž Ukřižovaného vyznávati, ale buď znamení kříže směle prsty vtiskováno do čela a při všem jiném dělejme kříž: při jedění chlebů i při pití

nápojův, při vycházení i vcházení, před spaním, léhající i vstávající, jdouce i odpočívající. Veliká jest tato ochrana, kdyžtě pro chudé darmo se dává: bez práce pro nemocné, anať od Boha jest tato milost, znamení věřících a postrach demonův. Neboť Bůh triumfoval nad nimi v tomto znamení. Stavěj je směle na odiv. Neboť oni, spatří-li kříž, rozpomínají se na Ukřižovaného. Bojít se Toho, jenž potřel hlavy drakovy. A nepomíjej toho znamení proto, že darmo dáno jest: ale za to tím více cti Dobroditele.

*XII.
otáz.*

Zlatoúst v důkazu proti pohanům, že Kristus jest Bůh. Za to však toto zlořečené, toto opovrhované symbolum posledního soudu, kříž stal se skvělejším nad diademy a koruny. Neboť nezdobí tak královská koruna hlavy jako kříž, jenž jest všeliké počty hodnější: a čím více dříve všichni se ho hrozili, tím více jeho podoby hledají: ba co, on všude se nachází u panovníků, u poddaných, u žen, u mužů, u panen, u vdaných, u otroků, u svobodných: často se všichni jím znamenají zapisující jej na nejvznešenější úd náš. Na čele totiž jako na sloupě denně jest zobrazován. Tak na posvátném stole, tak při svěceních kněžských, tak opět s Tělem Kristovým v mystických Večerech září. Jest možno viděti, jak k slávě se ho všude užívá po domech, na náměstí, na poušti, na cestách, na horách, na pahrbcích, v údolích, na moři, na lodích a ostrovech, na lůž-

XII. oláz. kách, na oděvu, na zbroji, v ložnicích, při hostinách, na nádobách stříbrných, na zlatých, na perlách, na malbách zedních, na tělech nerozumných nešťastně postižených, na tělech od zloduchů posedlých, ve válkách, v míru, za dnů, za nocí, v tancích rozkošných tanečníků, v řádech mnichů: tak silně o závod dar tento podivuhodný uchvacují všichni. Podivná jest tato milost: nikdo se neleká, nikdo se nerdí uvažuje, že by to byl znak potupné smrti, ale všichni tím raději se jím zdobí jako vínky diademů nebo šperky a řetězy s mnoha drahými kameny. A nejen že se od něho neutiká, ale též touží se po něm a oblibován jest a všichni se o něj starají a všude září a rozšířen jest po stěnách domů, po temenech, po knihách, po obcích, po vsích, po místech obydlených i neobydlených. A o n ě c o d á l e: Toto tedy dřevo, na němž položeno bylo svaté tělo Páně a ukřižováno, proč se tak namáhá celý okršek míti, že když kdo kousíček nějaký z něho mají, do zlata jej vsazují, jak mužové tak ženy, a na krk si jej zavěšují, jsouce tím velice poctěni a povzneseni a opevněni a ochráněni, ačkoliv to bylo dřevo zavržení.

Athanáš v Životě bl. Antonia vypravuje, že Antonius tak prý k demonům pravil: Můžete-li co, dal-li vám Pán na mne moc, aj, tuto jsem, sežerte mne vydaného. A nemůžete-li, proč se nadarmo lopotíte? Znamení zajisté kříže a víra v Pá-

na nám hradbou nedobytou jest. T é ž v k á z á n í, *XII. otáz.*
 které měl k bratřím: Démonové přicházející v
 noci dělávají se anděly Božími, chválivají studium, diví
 se vytrvalosti, slibují příští odplaty. Spatříte-li je, jak
 sebe tak domy své ozbrojte znamením kříže, a hned se
 rozplynou v nic: neboť se bojí té trofeje, kterou Spasi-
 tel oloupiv moci v povětrí, dal je za podívanou.

Jeronym v Životě blaženého Hilari-
 ona: Kterési noci slyšel kvílení nemluvnat, bekot ovec,
 bučení volů, pláč jakoby žen, řev lvů, hluk vojsk a opět
 rozmanité příšerné hlasy, takže byv zvukem spíše než
 pohledem přestrašen couval. Poznal, že jsou to rejdy
 ďáblův a vrhnuv se na kolena poznamenal se na čele
 křížem Kristovým. A takovouto přílbou jsa ozbrojen a
 pancířem víry obrněn, leže statečněji zápasil, touže od
 té chvíle uhlídati ty, jež shrůzou slyšel, a zrakem úzkost-
 livým sem tam se rozhlížeje. Tu znenadáni za svitu lůny
 spatří, jak vůz s ohnivými koňmi se naň valí, a když
 zvolal jméno Ježíš, rozevřela se náhle země a celé di-
 vadlo pohltila. T a m t é ž: V té době za všeobecného ze-
 mětřesení, jež se událo po smrti Julianově, moře vystou-
 pilo ze svých hrází a jako by Bůh znova hrozil potopou,
 nebo vše v bývalý vracelo se chaos, lodě uvázly na sráz-
 ných úbočích hor. Což když viděli Epidaurští, totiž hu-
 čící příboje a spousty vln a víry jako hory dorážeti na
 břehy, obávajíce, se aby město z kořene nebylo vyvrá-

XII. otáz. ceno, což také již ve skutečnosti pozorovali, vešli k starci a jako by do boje táhnouce postavili jej na břeh. Ten když byl vkreslil do šterku troje znamení kříže a ruce vztáhl proti příboji, jest neuvěřitelně, do jaké výše dmoucí se moře před ním stanulo, a dlouho hučíc a jako by durdic se na zástavu, padalo až opadlo. Epidaurus a celá ona krajina podnes to hlásá a matky učí dítky své, aby to vštěpovaly v paměť potomkům.

I g n á c v l i s t ě k F i l i p e n s k ý m. Znamení kříže jest trofej proti moci knížete světa, kterou on vida hrozí se a slyše bojí se.

A m b r o ž ř e č XLIII. Slušno tudíž, abychom vstávajíce Kristu díky činili a všeliké dílo denní ve znamení Spasitele konali. Zdaliž jsi nevyhledával, když jsi ještě pohanem byl, znamení? A zdaliž jsi s velikým pátráním neshíral, k čemu ta znamení dobra jsou? Nuže nyní nemyl se číslem, věz, že v jediném znamení Kristově všeliký zdar věcí zabezpečen jest. Kdo v tomto znamení síti se jme, dojde úrody života věčného. Kdo v tomto znamení na cestu se vydává, dojde až do nebe.

Eusebius Césarejský kn. 1. o životě Konstantina Vel. hl. 22. Císaři na jeho prosbu ukázalo se jakési božské a zvláště podivuhodné vidění, jež kdyby snad někdo jiný pověděl, nemohl by tak snadno lidi přesvědčiti: ale když sám vítězný císař nám samým, kteří tuto událost již písmem vyličujeme, za dlou-

ho po tom, co se nám dostalo známosti a důvěrné rozmluvy s ním, věc vyprávěl a slova přísahou stvrzoval, kdož bude na vahách, možno-li vůbec věci tak vzpomenu-
 nuté přiložiti víru, zvláště když doba pozdější vydala řeči platné svědectví? Když bylo již slunce dostoupilo středu nebes a den se pomalu chýlil k odpoledni, pravil, že spatřil jasně očima na nebi u samého slunce znamení kříže, utvořenéz třpytu světelného, a na něm psaný nápis, obsahující tato slova: **V t o m t o z v í t ě z í š.** Nesmírný podiv zmocnil se jeho i celého vojska, jež ho kamsi se beroucího provázelo a stalo se tak očitým svědkem tohoto divu. A v hl. 23. I tvrdil, že ho pochyby velice uvnitř rvaly, co by přec ten úkaz znamenal. A když dlouho a mnoho o něm přemýšlel, přemohla ho noc. A tu prý viděl ve spánku Krista Božího se znamením na nebi ukázaným a ten prý mu přikázal, aby udělal znamení na způsob toho, jež se mu na nebi zjevilo, a užíval ho na pomoc v bitvách sváděných s nepřitelem.

Opět I. hl. 24. Císař hned, jak se rozbřesko, vstal a nejprve ono tajemství, jež viděl, vykládá přátelům, potom povolav řemeslníků, kteří znali uměle rýti do zlata a drahého kamení, usedá uprostřed nich, slovy popisuje tvar znamení a káže je zlatem a drahým kamením aspoň nějak napodobiti. Kterézto vypodobení podařilo se nám na vlastní oči jednou spatřiti, když císař sám z dopřání Božího nám je ukázati ráčil.

*XII.
otáz.*

XII. *otáz.* Potom v hl. 25. uvádí popis praporu, u-
 dělaného na způsob kříže, jež nyní Ří-
 mané labarem zvou. A dále píše: Toho tedy
 spasného znamení císař vždycky užíval jako obrany
 proti všeliké nepřátelské zlobě, ho ohrožující. A rozká-
 zal, aby udělána byla znamení podobná a trvale všecko
 vojsko předcházela. T m t. hl. 33. Uprostřed města,
 které nad ostatními dojista první místo zaujímá, (myslí
 Řím) vztyčil nesmírnou onu trofej proti nepřítelům : a
 toto spasitelné znamení, vyrytými do něho značkami,
 jichž nikterak nebylo možno zničití, označil za záštitu
 Římanů i všech jiných vládě podrobených, postaviv je
 veřejně, aby je všichni viděli. A také hned, jak vztyče-
 né kopí v podobě kříže dáno bylo do ruky jeho vlastní
 soše, postavené v Římě na místě slavném, kamž mno-
 ho lidu přicházelo, káže do něho vrýti latinsky tento
 nápis: Tímto spasným znamením, pravým znakem sta-
 tečnosti, osvobodil jsem vaši obce od jha tyranie a do-
 byv senátu a lidu římskému svobody, vrátil jsem jim dřív-
 vější slávu a lesk.

T m t. hl. 7. A když tak již spasná korouhev Zacho-
 vatele vojsko jeho předcházela, dobyl ještě slavnějších
 trofejí vítězství. Neboť na které straně korouhev kříže
 viděna byla, nepřítelé dávali se na útěk, vítězové je pro-
 následovali. Což císař poznav, pozoroval-li, že některý
 oddíl jeho vojska chabne, kázal tam onu spasnou ko-

rouhev jako nějakou pomoc k dobytí vítězství postaviti. *XII. otáz.*
 A jejím přispěním ihned dobyto bylo vítězství, anýž síly bojovníků božskou jakousi mocí nesmírně byly vzpruženy. Potom v hl. 8. vypravuje, jak vybráno bylo padesáte mužů k nošení Kříže. V hl. 9. pak mluví o tom, jak kterýsi nosič kříže, když uprchl, byl zabit, a ten, jenž věrně vytrval, zachován byl bez poruchy, praví: A také to převyšuje nadobro všeliký podiv, že šípy od nepřátel hozené tak tím nepatrným a úzkým obvodem kopí létaly, že v něm zabodnuty uvázly: a pak že ten, který je nosil, unikl smrti. Ano že ti, kdo tuto službu konali, žádné škody nebo nehody nikdy neutrpěli. A toto věru není řeč naše, ale samého císaře, jenž mimo jiné věci také o tomto před námi se zmínil.

Nikefor Kallist. v Církevní Historii kn. VIII. hl. 3. vypravuje totéž, co Eusebius o znamení kříže, jež viděl na nebi císař Konstantin, když válčil proti Maxenciovi.

A v knize VII. hl. 47. vypravuje, že císař po druhé viděl znamení kříže na nebi s tímže nápisem: V tomto samém znamení všechny nepřátele přemůžeš, a to ve válce vedené proti Byzantským.

XII. A v hl. 49. po třetí prý se ukázal Konstantinovi kříž, když válčil proti Skytům.
otáz.

XIII. otázka:

*co předkládá k věření pátý článek:
Sstoupil do pekel a vstal z mrtvých?*

A. Učí, že Kristus, když byl na kříži umřel, podle duše pronikl až do pekel, aby se slavně ukázal jednak vítězem nad smrtí a satanem, jednak osvoboditelem otců v limbu sedících: podle těla pak, jímž ležel v hrobě, po třech dnech, kdy jako triumfator vrátiti se chtěl, on k ži-

XIII. otáz. **votu svou mocí nesmrtelný a slavný, prvorozený z mrtvých povstal.**

B. Kterýmžto podivuhodným skutkem utěšuje a učí, že vyvolení z moci satana, ze smrti a pekla jsou vysvobození, a tu milost zmrtvýchvstání všem nabízí a doporučuje, aby opravdu věřice v Krista z nepravosti ke ctnosti, ze smrti hřícha k životu milosti a pak na konci věků všech ze smrti těla k životu nesmrtelnému povstali. Neboť ten, jenž vzkřísil Ježíše, i nás s Ježíšem vzkřísí.

P Í S M A

Ž a l m XV. 9. Nad to i tělo mé odpočine v naději: neboť nenecháš duše mé v pekle, aniž dáš Svatému svému viděti porušení.

Z a c h a r. IX. 11. Také ty v krvi zákona svého vypustil jsi vězně své z jezera, v němž není vody.

I. P e t r. III. 18. Kristus jednou za hříchy naše umřel, spravedlivý za nespravedlivé, aby nás přivedl k Bohu, umrtven sice byv podle těla, ale oživen podle ducha. V kterémž i těm, kteří v žaláři byli, duchům přišed

kázal, kteří nevěřící byli kdysi, když očekávali trpělivosti Boží za dnů Noema, když se dělal koráb.

*XIII.
otáz.*

K o l o s. II. 14. Smazav ten, jenž proti nám byl, zápis úsudku, jenž byl odporný nám. A ten odklidil přibiv jej na kříži: a obloupiv knížectva a mocnosti převedl je směle zjevně triumfuje nad nimi, sám sebou.

S i r a c h XXIV. 45. Proniknu všechny nižší části země a shlédnu všechny, kteříž spí a osvitím všechny doufající v Pána.

S k u t k. A p o š t. II. 24. Jehožto Bůh vzkřísil rozvázav bolesti pekla, jako že nemožno bylo, aby držán byl od něho. Neboť David praví o něm: Spatřoval jsem Hospodina před obličejem svým vždycky, neboť atd. David předvídaje mluvil o vzkříšení Krista, že ani nebyl zanechán v podsvětí aniž tělo jeho vidělo porušení.

O s e á š XIII. 14. Z ruky smrti vysvobodím je, ze smrti vykoupím je! budu smrt tvá, o smrti, hryzení tvé budu, peklo.

M t. XII. 29. Kterakž může někdo vejíti do domu siláka a nádobí jeho pobrati, leč by prve svázal siláka a teprv dům jeho oloupí.

Ž i d. II. 14. 15. Aby skrze smrt zkažil toho, kterýž měl vládu smrti, to jest ďábla, a vysvobodil ty, kteříkoliv strachem smrti po celý život podrobeni byli v službu.

M r k. XVI. 6. Vstalť jest, není ho tuto. Vstav pak

XIII. otáz. ráno první den po sobotě ukázal se nejprve Maří Magdaleně.

A p o k. 1. 5. Od Ježíše Krista, jenž jest svědek věrný, prvorozenec mrtvých. **T a m t ě ž:** Já jsem první a poslední, a živý a byl jsem mrtev. A aj, živ jsem na věky věkův a mám klíče smrti i pekla.

J a n II. 19. Zrušte chrám tento a ve třech dnech jej vzdělám. Ale on to pravil o chrámu těla svého.

K o l o s. I. 18. A on jest hlavou těla Církve, kterýžto jest počátkem, prvorozeným z mrtvých, aby on ve všem prvotnost držel: neboť se zalíbilo, aby v něm všechna plnost přebývala: a aby skrze něho usmířil všechno s sebou, v pokoj uvedě skrze Krev kříže jeho i co na zemi i co v nebi jest.

I. K o r. XV. 3. Vydal jsem zajisté vám nejprve, což jsem i přijal, že Kristus umřel za hříchy naše podle Písem: a že byl pohřben a že vstal z mrtvých třetího dne podle Písem: a že ukázal se Kefovi a potom jedenácti. Potom ukázal se více než pěti stům bratří spolu, z nichžto mnozí trvají až dosavad, ale někteří zesnuli. Potom se ukázal Jakobovi, potom apoštolům všem. Nejposléze pak jako nedochůdčeti ukázal se i mně. Není-li vzkříšení mrtvých, ani Kristus nevstal. A nevstal-li Kristus, marno jest tedy kázání naše, marno jest i víra vaše. Jsme pak shledáváni i krivými svědky Božími: poněvadž jsme svědectví pověděli proti Bohu, že vzkřísil

Krista, jehož nevzkřísil, jestliže mrtví nevstávají. Neboť jestliže mrtví nevstávají, ani Kristus nevstal. A nevstal-li Kristus, marna jest víra vaše: neboť ještě jste v hříších svých. Tudíž i ti, kteří zesnuli v Kristu, zahynuli. Jestliže v tomto životě jen v Krista naději máme, bídňější jsme než všichni lidé. Ale nyní Kristus z mrtvých vstal, prvotiny těch, kteří zesnuli, neboť zajisté skrze člověka smrt, skrze člověka i vzkříšení z mrtvých.

*XIII.
otáz.*

Ř í m. VI. 4. Pohřbeni jsme zajisté spolu s ním skrze křest v smrt, abychom, jako Kristus vstal z mrtvých skrze slávu Otcovu, tak i my v novotě života chodili. Neboť jestli jsme spoluštipenými se stali ku podobenství smrti jeho, spolu i ku podobnosti vzkříšení budeme. To věduce, že starý člověk náš spolu ukřižován jest, aby zničeno bylo tělo hřícha, abychom už nesloužili hříchu. Neboť kdo umřel, ospravedlněn jest od hříchu. Jestliže pak jsme zemřeli s Kristem, věříme, že spolu také žiti budeme s Kristem: věduce, že Kristus vstav z mrtvých již neumírá, smrt nad ním dále panovati nebude. Neboť že umřel, hříchu umřel jednou: že však živ jest, živ jest Bohu. Tak i vy za to mějte, že mrtví jste sice hříchu, ale živi Bohu v Kristu Ježíši Pánu našem. Nekraluj tedy hřích ve vašem smrtelném těle, abyste poslouchali žádostí jeho. Ale ani nevydávejte údů svých hříchu za odění nepravosti: nýbrž vydejte se Bohu jako

XIII. z mrtvých živí a údy své za odění spravedlnosti Bohu.
otáz. **K o l o s. III.** Tedy jestli jste povstali s Kristem, toho, co svrchu jest, hleďte, kdež Kristus jest na pravici Boží sedě: o to, co svrchu jest, pečujte, ne co jest na zemi. Umrtvětež tedy údy své, kteréž jsou na zemi: smilství, nečistotu atd. Nyní pak též složte vy všecko: hněv, prchlivost, zlost, zlořečení, mrzkou řeč z úst svých. Neľžete si vespolek, svlekše starého člověka se skutky jeho a oblekše nového, toho, kterýž se obnovuje k poznání podle obrazu toho, kterýž ho stvořil. Oblect se tedy jako vyvolení Boží, svatí a milí útrobu milosrdenství atd.

F i l i p. III. 20. Naše pak obcování v nebesích jest, odkudži Spasitele očekáváme Pána našeho Ježíše Krista, kterýž přetvoří tělo ponížení našeho, aby bylo připodobněno tělu jasnosti jeho, podle působení, kterýmž také může podmaniti sobě všecky věci.

E f e s. IV. 22. Složte podle dřívějšího obcování starého člověka, kterýž se porušuje podle žádosti klamu. Obnovte se pak duchem myslí své a oblecte člověka nového, jenž podle Boha stvořen jest ve spravedlnosti a svatosti pravdy. Protož složivše lež, mluďte pravdu každý s bližním svým. Buďte pak vespolek dobrotiví atd.

I. P e t r. I. 3. Požehnaný Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, kterýž podle milosrdenství svého velikého obrodil nás k naději živé skrze vzkříšení Ježíše Krista

z mrtvých, k dědictví neporušenému a neposkvrněnému a nevadnoucímú, zachovanému v nebesích atd. *XIII.
otáz.*

I. K o r. XV. 22. Jako v Adamovi všichni umírají, tak i v Kristu všichni oživeni budou. Ale každý ve svém pořádku, prvotiny Kristus: potom ti, kteříž jsou Kristovi, kteříž v příští jeho uvěřili.

II. K o r. IV. 14. Vědouce, že kterýž vzkřísil Ježíše, i nás s Ježíšem vzkřísí.

I. S o l u ň. IV. 13. Věříme-li, že Ježíš zemřel a z mrtvých vstal, tak Bůh i ty, kteříž skrze Ježíše zesnuli, přivede s ním. Neboť to vám pravíme slovem Páně, že my, kteří živi jsme, kteří ostaveni jsme do příchodu Páně, nepředejdeme těch, kteří zesnuli. Neboť sám Pán s rozkazem a hlasem archanděla a s troubou Boží sstoupí s nebe, a mrtví, kteříž v Kristu jsou, vstanou první. Potom my, kteří živi jsme, kteří pozůstaveni jsme, spolu s nimi uchváčeni budeme v oblacích vstříc Kristovi do vzduchu a tak vždycky s Pánem budeme.

O T C O V Ě

I r e n e j : Sám Pán tři dni prodléval, kde byli mrtví, jakž o něm Prorok dí: Rozpomněl se Pán na svaté mrtvé své, na ty, kteříž dříve usnuli v zemi zaslíbení, a sestoupil k nim, aby je vytáhl a spasil je. A také sám Pán praví: Jako Jonáš zůstal v břiše ryby tři dni a tři noci,

XIII. otáz. tak bude Syn člověka v srdci země. Ale též Apoštol praví: Vystoupil pak, což jest, leč že i sestoupil do dolních částí země? To řekl i David prorokuje o něm: A vytrhl jsi duši mou z pekla nejhlubšího. Když pak třetího dne vstal z mrtvých, také Marii, která ho první viděla a jemu se klaněla, pravil: Nedotýkej se mne, neboť jsem dosud nevystoupil k Otci svému, ale jdi k učeníkům a řekneš jim: Vystupuji k Otci svému a k Otci vašemu. Zachoval-li tedy Pán zákon mrtvých, aby se stal prvozeným z mrtvých, a pobyv až do třetího dne v dolních částech země, vstal-li potom v těle, aby i způsoby klíčů ukázal učeníkům, a tak vstoupil k Otci: kterakž nebudou zahanbeni, kteří praví, že pekla, toť tento svět, kterýž jest podle nás, ale vnitřní člověk jejich, opouštějící zde tělo, ten že vystupuje v nadhvězdné místo? Když přece Pán odešel doprostřed stínu smrti, kde byly duše zemřelých, a pak teprve tělesně vstal.

Augustin, list 99. k Evod. A že Pán umrtvený tělem odebral se do pekel, dosti jest zjištěno. Nemůžet to odporovati ani proroctví, jež pravilo: Neboť nezanecháš duše mé v pekle. Což vykládá, aby toho nikdo jinak chápati se neodvažoval, týž Petr ve Skutcích Apoštolských, neboť jest to vyloženo těmi slovy Petrovými, jimiž se o něm tvrdí, že zmařil bolesti pekel, v nichž nemožno bylo, aby byl držán. Kdož tedy, leč nevěřící, by popřel, že Kristus byl v peklech? A znepokojuje-li ně-

koho, jak třeba rozuměti tomu, že pekelné bolesti on rozvázal, tož on ani nepočal v nich býti jako v poutech a tak je rozvázal, jako by byl rozvázal okovy, jimiž byl spoután: snadno se pochopí, že tak byly rozvázány, jak rozvázati možno osidla lovců, aby nedržela, ne že by byla zadržela. Možno i tak, abychom věřili, že on ty bolesti rozvázal, jimiž držán býti nemohl, ale jimiž držáni byli jiní, jež on uměl vysvoboditi. A o něco dále: Tážeme-li se po příčině, proč ráčil jíti do pekel, kde byly bolesti, jimiž jat býti vůbec nemohl, poněvadž byl, jakž psáno jest, mezi mrtvými svoboden, na němž kníže a správce smrti nenalezl ničeho, co by hodno bylo trestu, tož toho, o čem psáno jest, že rozvázal bolesti pekla, nemožno vzíti o všech, ale jen o některých, jež on soudil hodnými toho vysvobození. A zajisté o prvním člověku, otci pokolení lidského, celá téměř Církev myslí, že ho tam osvobodil: dlužno pak věřiti, že ona tomu lichu neuvěřila, ať to bylo podáno odkudkoliv, i když se z toho nevyvozuje výslovná autorita kanonických Písem.

Týž Augustin v listě 57. k Dardanovi vykládá je slova: Dnes se mnou budeš v ráji. Z těchto slov nenáleží se domnívati, že by v nebi byl ráj. Neboť toho dne ani nemínil býti člověk Kristus Ježíš v nebi, ale v peklech podle duše, v hrobě pak podle těla. Tož o těle, že toho dne položeno bylo do hrobu, do-

*XIII.
otáz.*

XIII. otáz. cela jasno jest evangelium. Že pak ona duše sestoupila do pekel, to hlásá apoštolské učení, anť blažený Petr bére pro to svědectví ze žalmu, kde dokazuje, že o Pánu předpověděno bylo : Nezanecháš duše mé v pekle aniž dáš Svatému svému viděti porušení. Ono řečeno bylo o duši, poněvadž tam nebyla zanechána, tudíž tak rychle se vrátila. Toto o těle, které pro brzké zmrtvýchvstání v hrobě porušeno býti nemohlo. Ale o ráji nikdo si nemyslí, že by v hrobě byl. Zbývá tudíž, aby se vědělo, bylo-li řečeno podle člověka : Dnes budeš se mnou v ráji, že v peklech jest ráj, kde měl toho dne Kristus býti podle lidské duše.

Týž Augustin, kn. XX. o Obci Boží, hl. 15. Nezdá-li se pošetilou víra, že také dávní svatí, kteří v příští Krista pevně věřili, na místech sice muk bezbožníků zcela vzdálených, ale v peklech byli, dokud jich odtamtud Krev Kristova a sestoupení v ta místa nevytrhlo; tož později dobří věřící, vylitím oné Ceny již vykoupení, pekel naprosto neznají, až se jim s navracením těl dostane statků, jichž zasluhují.

Týž, řeč 137. de Tempore. Z žádného nezbytí, ale z vlastní vůle dovolil býti pověšen na dřevo, neodepřel, aby tělo jeho bylo hřeby probodeno, položiv duši, vytrpěl smrt, tělo do hrobu uložil a jsa provázen svou duší, sestoupil do pekel. Jí byli vyvolení, kteří sice v lůně pokoje, přece však u ohrad pekelných držáni byli, u-

vedeni v pŕvaby ráje. Co pŕed svŕm utrpením ŕekl, to ve své zmrtyvŕchvstání Pán naplnil. Pravit: Když povŕšen budu od země, všechno potáhnu k sobě. Všechno zajisté pŕitáhl, jenž z vyvolených svŕch v peklech nikoho nezanechal. Všechno odvedl, ovšem vyvolené. Neboť z nevěřících a pro své zločiny věčným trestům vydaných nikoho Pán zmrtyvŕchvstáním k odpuštění obnovil: ale ty z pekelných závor vychvátil, jež poznal jako své u víře a skutcích. Pročež správně se také skrze Ozeášu praví: Budu smrtí tvou, o smrti, budu kousnutím tvým, peklo. Když totiž něco zabíjíme, způsobujeme, aby toho vŕbec nebylo. Z toho však, co koušeme, část odnímáme a část ostavujeme. Poněvadž tedy on ve vyvolených svŕch dočista zabil smrt, smrtí smrti se stal. A poněvadž z pekel částku vzal, a částku zůstavil, nezabil dočista, ale ukousl pekla. Dí tudíž: Budu smrtí tvou, o smrti, jako by zjevně ŕekl: Ježto tě ve vyvolených dočista ničím. Budu kousnutím tvým, peklo, ježto vzetím svŕch tě v částce prokusují. Tehdy zajisté Pán náš Ježíš Kristus ono kníže tmy a smrti svázal, legie jeho v zmatek uvedl, železné závory pekelných bran zlámal, všechny spravedlivé, kteří dědičným hřichem ve vazbě držáni byli, osvobodil, zajatcům vrátil dřívější svobodu, tmou hřichů zaslepené skvoucím světlem oblil. Hle, slyšeli jste, že o obránci našem Pánu msty píše se, kterak svobodně jednal. Neboť jakmile povŕšen

*XIII.
otáz.*

XIII. otáz. byl, to jest od Židů na kříž pověšen, abych toho všeho krátce se dotkl, brzy jak ducha vypustil, s duší spojenou se svým Božstvím sestoupil do hlubin pekelných. A když se byl končin tmy jako plenitel skvoucí a strašlivý dotekl, pohledše naň bezbožné a tartarské legie, poděšeny a s třesením dotazovati se jaly řkouce: Kdož jste tenhle strašlivý a sněžným leskem se třpytící? Nikdy náš Tartar takového nehostil, nikdy do naší sluje takového nevyvrhl svět. Toť vtrhlý útočník, nikoliv hříšník: soudce vidíme, nikoliv prosebníka: přišel poroučet, nikoliv se poddávat: vyrvati, nikoliv zůstávati atd. **d l o u h o v e l i c e p ě k n ě.**

Jeronym ke IV. Efes. Dolními částmi země míní se peklo, do něhož Pán náš a Spasitel sestoupil, aby duše svatých, jež tam držány byly zavřeny, s sebou jako vítěz odvedl do nebe. Proto také po jeho vzkříšení přemnoho těl spravedlivých ve svaté obci viděno bylo. A že peklo v dolní části země jest, to i Žalmista dosvědčuje řka: Otevřela se ze mě a pozřela Dathana a zavřela se nad rotou Abironovou. A plněji se to vysvětluje v knize Numeri. Také na jiném místě čteme: **Přijdiž smrt na ně, a ať sestoupí do pekla za živa.**

Týž k XIII. hl. Ozeáš e. Pán vysvobodil všecky a vykoupil utrpením na kříži a prolitím krve své, kdy duše jeho sestoupila do pekel a tělo jeho nevidělo porušení, též k samé smrti a peklu mluvil: **Budu smrtí**

tvou, o smrti. Protož zajisté jsem zemřel, abys ty mou *XIII.*
smrtí zemřela. Budu kousnutím tvým, peklo, kteréž jsi *otáz.*
všechny svým jícnem pohlcovalo.

XIV. otázka :

co přináší šestý článek: Vstoupil na nebesa?

A. Ukazuje, že Pán Ježíš, dokonav dílo lidského vykoupení, jakmile opět oživlý svým se byl ukázal, a mnoha důkazy pravdu svého zmrtevýchvstání byl potvrdil, posléze čtyřicátého dne na nebe vstoupil, aby podle lidské přirozenosti nad vše byl vyvýšen a jediný ze všech

nejvíce od všech byl oslavován. Sedí tudíž Pán Ježíš *XIV. otáz.*
v nebesích na pravici moci Boží, rovně s Otcem vládna,
všecko spravuje a božskou velebností všecek záře; ne-
boť to jest seděti na pravici Otce.

B. Toto radostné Kristovo nanebevstoupení jest
upevněním naší víry a naděje, abychom s plnou důvě-
rou čekali, že kam Hlava předešla, až někdy poraženi
budou nepřátelé, tam také údy přijdou, ovšem budou-li
Hlavy poslušny a s ní spojeny. Pravíť : Jdu připraviti
vám místo.

P Í S M A

Ž a l m LXVII. 33. Království země, zpívejte Bohu :
žalmy zpívejte Hospodinu : zpívejte Bohu, kterýž vstu-
puje nad nebesa nebes k východu. T a m t é ž : Vstoupil
jsi na výsost, jal jsi vězně, vzal jsi dary v lidech. Vi-
dělí vcházení tvá, Bože, vcházení Boha mého, Krále
mého, kterýž jest v svatyni. Předcházela knížata spo-
jena s prozpěvujícími uprostřed mladíc bubnujících.

Ž a l m XLVI. 6. Vstoupil Bůh s radostným zpíváním
a Hospodin za zvuku trouby.

XIV. Ž a l m VIII. 2. Vyvýšena jest velebnost tvá nad ne-
otáz. besa.

Mr k XVI. 19. A zajisté Pán Ježíš, když k nim do-
mluvil, vzat jest do nebe a sedí na pravici Boží.

J a n III. 13. Nikdo nevstoupil na nebe, leč ten, jenž
sestoupil s nebe, Syn člověka, kterýž jest v nebi.

S k u t k. A p o š t. I. První zajisté řeč učinil jsem
o všem, o Theofile, co počal Ježíš činiti a učiti, až do
dne, v němž rozkázav skrze Ducha Svatého apoštolům,
jež byl vyvolil, vzat jest: jimžto i zjevoval sám sebe
živého po umučení svém ve mnoha důkazech, ukazuje
se jim po čtyřicet dní a mluvě o království Božím. A
před zrakem jejich pozdvižen byl a oblak vzal ho s očí
jejich.

E f e s. IV. 8. Vstoupiv na výsost jaté vedl vězně,
dal dary lidem. Že pak vstoupil, což jest, než že i se-
stoupil prve do dolních částí země? Kterýž sestoupil,
týž jest, kterýž i vstoupil nad všechna nebesa, aby na-
plnil všechno.

T m t. I. 20. Vzkřísiv ho z mrtvých a posadiv na pra-
vici své na nebesích nad všechno knížectvo i mocnost
i sílu i panstvo i nad všeliké jméno, které se jmenuje
nejen v tomto věku, ale i v budoucím. A všechno podro-
bil pod nohy jeho: a jeho dal hlavou nade vši církví,
kteráž jest tělem jeho, plností toho, jenž všechno ve všem
naplňuje.

K o l o s. III. Tedy jestli jste povstali s Kristem, toho, *XIV. otáz.*
co svrchu jest, hledejte, kdež Kristus jest na pravici
Boží sedě : o to, co svrchu jest, pečujte, ne co jest na
zemi.

Ž i d. I. 3. Sedí na pravici velebnosti na výsostech,
tím lepším byv nad anděly učiněn, čím rozdílnější jmé-
no nad ně zdědil atd. Neboť ku kterému kdy z andělů
řekl : Sed na pravici mé ?

I. P e t r. II. 4. K němuž přistupujete ku Kameni ži-
vému, od lidí sice zavrženému, ale od Boha vyvolenému
a poctěnému.

I. J a n II. Kdyby kdo zhřešil, přimlouve máme u Ot-
ce, Ježíše Krista spravedlivého : a on jest smírem za
hříchy naše : a nejen za naše, ale i za celého světa.

J a n XX. 17. Jdi k bratřím mým a řekni jim : Vstu-
puji k Otci svému a k Otci vašemu, k Bohu svému a
k Bohu vašemu.

Ž a l m CIX. Řekl Hospodin ku Pánu mému : Sed na
pravici mé, dokud nepoložím nepřátel atd.

S k u t k. A p o š t. VII. 55. Štěpán pak pln jsa Du-
cha Svatého pohleděv do nebe uzřel slávu Boží a Ježíše
státi na pravici Boží. I řekl : Aj, vidím nebesa otevřena
a Syna člověka stojícího na pravici Boží.

L u k. XXII. 69. Od nynějška pak bude Syn člově-
ka seděti na pravici moci Boží.

XIV. otáz. I. Kor. XV. 25. Musí pak on kralovati, dokud nepoloží všech nepřátel pod nohy jeho.

Efes. I. 20. Vzkřísiv ho z mrtvých a posadiv na pravici své na nebesích atd.

Mt XXVIII. 18. Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi.

Žid. V. 8. A ačkoliv byl Syn Boží, z toho, co trpěl, naučil se poslušenství: a dokonav stal se všem sebe poslušným příčinou věčného spasení.

Řím. VIII. 16. Ten zajisté Duch svědectví vydává duchu našemu, že jsme synové Boží. A jestliže synové, i dědicové: dědicové sice Boží, spoludědicové pak Kristovi: jestliže však spolu trpíme, abychom i spolu oslavení byli.

II. Tim. II. 11. Věrné slovo. Neboť jestliže jsme spolu umřeli, spolu i žiti budeme, spolu-li potrpíme, také spolu kralovati budeme.

Jan XV. 6. Jestliže kdo ve mně nezůstane, vyvržen bude ven jako ratolest a uschne a seberou jej a uvrhnou na oheň a hoří. Zůstanete-li ve mně a slova má zůstanou-li ve vás, cožkoliv budete chtít, poprosíte a stane se vám.

Jan XIV. 2. V domě Otce mého přibytkové mnozí jsou. Kdyby nebylo tak, byl bych pověděl vám: neboť jdu připravit vám místo.

Augustin, kniha o víře a symbolu, hl. 7. Věříme, že sedí na pravici Boha Otce; ale proto nenáleží se domnívati, jako by Bůh Otec byl v podobě lidské, aby těm, kdo o něm uvažují, vyvstával na mysli pravý nebo levý jeho bok: aniž sluší mysliti o tom, praví-li se, že Otec sedí, jako by měl ohnuta kolena, aby chom neupadli do klatby, kterou Apoštol zatracuje ty, již změnili slávu neporušeného Boha v podobenství porušitelného člověka. Takovou sochu Bohu v chrámě postavit pro křesťana bezbožností jest: a mnohem větší bezbožností jest v srdci, kde takřka jest chrám Boží, jestli od pozemské žádostivosti a bludu čisto. Tudíž slovy: na pravici, dlužno rozuměti, že povědino bylo: ve svrchované blaženosti, kde spravedlnost a pokoj a radost jest, jako zase na levici kozli jsou stavěni, to jest v bídě pro nepravosti a práce a muka. Když tedy praví se o Bohu, že sedí, neznamená to polohu údů, ale soudní moc, již ona Velebnost nikdy nepostrádá, vždy hodným hodně odplacujíc; ač teprve na posledním soudě mnohem zjevněji se rozzáří mezi lidmi nesporná jasnost jednorozeného Syna Božího, soudce živých i mrtvých.

XV. otázka:

*co podává k věření sedmý článek:
Odtud přijde soudit?*

A. Předkládá den posledního soudu, kdy Kristus v lidském těle znovu s vrcholu nebes sestoupí a hrozným stane se soudcem všeho okršku a zjevně každému odplatí podle skutků jeho. Nuže souditi bude na stolici velebnosti své najednou všem, dobrým i zlým, ať je zastane

onen soudný den dosud v těle živými nebo už dříve umrlými. XV.
otáz.

B. Jsme tudíž napomínáni, abychom tím ostražitěji a řádněji živi byli, čím pevněji za jisté máme, že naše činy, myšlenky a způsob života všecek před očima vše zřícího a nejspravedlivěji soudícího Boha pořád trvá. Jestliť on nestranný a spravedlivý zpytatel srdcí a mstitel nepravostí, před jehož soudnou stolicí všem se nám bude ukázati, aby každý, jakž činil ve svém těle, buďto dobré nebo zlé od něho přijal. Kterýž ani nic dobrého v tomto životě vykonaného nenechá bez odměny, ani nedovolí, aby co neprávě vykonaného zůstalo bez trestu.

P Í S M A

Ž a l m XCVI. 2. Oblak a mrákota vůkol něho : spravedlnost a soud základ stolice jeho. Oheň předcházetí bude před ním a zapálí vůkol nepřátele jeho. Zasvítily blesky jeho okršku země, viděla a pohnula se země. Hory jako vosk tekly od tváře Hospodinovy, od tváře Hospodinovy všecka země. Zvěstovala nebesa spravedlnost jeho a viděli všichni národové slávu jeho.

XV. otáz. **I s a i. III. 14.** Hospodin k soudu přijde se starci lidu svého a s knížaty jeho. Stojí, aby soudil Hospodin, a stojí, aby soudil národy.

I s a i. LXVI. 15. Aj, Hospodin v ohni přijde a jako vichr vozové jeho, aby vykonal v rozhněvání prchlivost svou a kárání své v plameni ohně: neboť ohněm Hospodin rozsoudí a mečem svým nad všelikým tělem a rozmnoží se pobití od Hospodina.

J a n V. 22. Aniž zajisté Otec soudí koho, ale veškeren soud dal Synu, aby všichni ctili Syna jako ctí Otce. **A o n ě c o d á l e:** Neboť jako Otec má život sám v sobě, tak dal i Synu, míti život sám v sobě: a dal jemu moc i soud činiti, neboť Syn člověka jest. Nedivte se tomu, neboť přichází hodina, v kterou všichni, kdož v hrobích jsou, uslyší hlas Syna Božího.

S o f o n. I. 14. Blízko jest den Hospodinův veliký, blízko jest a rychlý příliš: hlas dne Hospodinova hořký, soužen bude v něm silný. Den hněvu den ten, den soužení a úzkosti, den psoty a bídy, den temnosti a mrákoty, den mlhy a vichru, den trouby a troubení proti městům hrazeným a proti úblům vysokým. A soužití budu lidi a choditi budou jak slepí, neboť Hospodinu zhřešili: a vylita bude krev jejich jako zem a těla jejich jako lejna: ale ani stříbro jejich ani zlato jejich nebude moci vysvoboditi jich v den hněvu Hospodinova: ohněm horlivosti

jeho sežrána bude všechna země, neboť skonání s chvátáním učiní všem obyvatelům země. XV.
otáz.

Malach. IV. Neboť, aj, den přijde zapálený jako pec a budou všichni pyšní a všichni páchající bezbožnost, strniště: a zapálí je ten přicházející den, praví Hospodin zástupů, a neponechá jim kořene ani kmene. Ivzejde vám bojícím se jména mého slunce spravedlnosti a zdraví v křídlech jeho: a vyjdete a poskakovati budete jako telata ze skotu. A pošlapete bezbožné, když budou jako popel pod šlapou nohou vašich v den, v který já činím, praví Hospodin zástupů. Pamětlivi buďte zákona Mojžíše, služebníka mého, kterýž jsem uložil jemu na Horebu ke všemu Israelovi, přikázání a soudy. Aj, já pošlu vám Eliáše proroka dříve než přijde den Hospodinův veliký a hrozný, a obrátí srdce otcův k synům a srdce synův k otcům jejich, abych snad nepřišel a neuderil země prokletím.

Joel III. Aj, v těch dnech a v ten čas, když obrátím zajetí judské a jerusalemské, shromáždím všechny národy a svedu je do údolí Josafat: a souditi se budu s nimi tam o lid svůj a o dědictví své israelské, kteréž rozptýlili mezi národy a zemi mou rozdělili. **A o ně c o d á l e:** Povstaňtež a vystuptež národové do údolí Josafat, neboť tam seděti budu, abych soudil všechny národy vůkol.

Mt XXV. 31. Když pak přijde Syn člověka u ve-

XV. otáz. lebnosti své a všichni andělé s ním, tehdy se posadí na trůnu velebnosti své a shromáždění budou před něj všichni národové, i rozdělí je od sebe jako pastýř odděluje ovce od kozlů: a postaví ovce sice na pravici své, ale kozly na levici. Tehdy řekne Král těm, kteříž na pravici jeho budou: Pojdte, požehnaní Otce mého atd.

Mt XXIV. 11. A mnozí falešní proroci povstanou atd. A bude hlásáno toto evangelium o království po celém světě na svědectví všem národům: a tehdáž přijde skonání. Povstanou falešní Kristové a falešní prorokové a podají znamení veliká a divy, takže by v blud uvedeni byli (kdyby možno bylo) i vyvolení. Aj, předpověděl jsem vám. Protož řeknou-li vám: Aj, na poušti jest, nevycházejte. Aj, ve skrýších, nevěřte. Neboť jako blesk vychází od východu a ukazuje se až na západ, tak bude i příchod Syna člověka. Kdežkoliv bude tělo, tam se shromáždí i orlové. A hned po soužení těch dnů slunce se zatmí a měsíc nedá světla svého a hvězdy budou padati s nebe a moci nebeské se budou hýbati a tehdy se ukáže znamení Syna člověka na nebi a tehdy budou kvíliti všechna pokolení země a uvidí Syna člověka přicházeti v oblacích nebeských s mocí mnohou a velebností. A pošle anděly své s troubou a hlasem velikým a shromáždí vyvolené jeho ode čtyř větrů, od končin nebes až do končin jejich. O tom pak dny a hodiny nikdo neví, ani andělové nebeští, jen sám Otec. Ale jakož za dnů Noe, tak

bude i příchod Syna člověka. Neboť jako jsou za dnů před potopou jedli a pili, ženili se a vdávaly až do toho dne, kdy Noe vešel do korábu, a neznali, až přišla potopa a zachvátila všecky, tak bude i příští Syna člověka atd. XV.
otáz.

L u k. XXI. 25. A budou znamení na slunci a na měsíci i na hvězdách a na zemi soužení národů pro bouři hluku mořského a vlnobití, takže schnouti budou lidé strachem a očekáváním toho, co přijde na všechn svět. Neboť moci nebeské hýbati se budou; a tehdaž uzří Syna člověka, an se běře v oblaci s mocí velikou a velebností. Amen, pravím vám, že nepomine národ tento, až se všechno to stane. Nebe a země pominou, ale slova má nepominou. Hleďte pak se, aby snad neobtěžila se srdce vaše opojeností a opilstvím a péčemi tohoto života a nepostihl vás náhlý den onen. Neboť jako osidlo přijde na všecky, kteří sedí na tváři veškeré země. Bďtež tedy každého času modlíce se, abyste za hodné jmíni byli ujíti všeho toho, co se dítí bude, a státi před Synem člověka.

S k u t k. A p o š t. X. 42. A přikázal nám hlásati lidu a svědčiti, že on jest, kterýž ustanoven jest od Boha soudcem živých i mrtvých.

I. S o l u ň. IV. 16. My, kteří živi jsme, kteří osteni jsme do příchodu Páně, nepředejdeme těch, kteří zesnuli. Neboť sám Pán s rozkazem a s hlasem archan-

XV. otáz. děla a s troubou Boží sestoupí s nebe: a mrtví, kteříž v Kristu jsou, vstanou první. Potom my, kteří živi jsme, kteříž pozůstaveni jsme, spolu s nimi uchváćeni budeme v oblacích vstříc Kristovi do vzduchu a tak vždycky s Pánem budeme. Protož těšte se vespolek slovy těmi.

T m t. V. 2. Den Páně jako zloděj v noci, tak přijde. Neboť když řeknou: Pokoj a bezpečnost, tehdy rychlá je zastihne záhuba jako bolest ženu těhotnou a neutekou. Ale vy, bratři, nejste ve tmě, aby vás den ten jako zloděj zachvátil.

I. K o r. XV. 51. Aj, tajemství vám pravím: Všichni sice vstaneme, ale ne všichni budeme proměněni. Náhle, v okamžení, k poslední troubě, neboť trouba zazní a mrtví vstanou neporušitelní a my budeme proměněni.

II. S o l u ň. II. 2. Nedejte sebou rychle hnouti od svého smyslu aniž se děsiti buď duchem, buď řečí, buď listem jako námi poslaným, jako by nastával den Páně. Nikdo vás nesved' žádným způsobem, neboť nenastane den Páně, leč prve přijde odstoupení a zjeví se člověk hřicha, syn zatracení, jenž se protiví a vyvyšuje nade všechno, což slove Bůh aneb čemu se děje pocta, takže se posadí v chrámě Božím, ukazuje se, jako by byl Bůh. A tehďáž bude zjeven ten nešlechtník, kterého Pán Ježíš zabije dechem úst svých a zkaží jasností příchodu svého, jehožto příchod jest podle působení satanova se

vší mocí a znamení a lživými zázraky a s všelikým *XV.*
 podvodem nepravosti u těch, kteří hynou, protože *oláz.*
 přijali lásku pravdy, aby spaseni byli. Proto pošle jim
 Bůh působení bludu, aby věřili lži, aby odsouzeni byli
 všichni, kteří neuvěřili pravdě, ale souhlasili s nepra-
 vostí.

II. P e t r. III. 3. To nejprve vědouce, že přijdou v po-
 sledních dnech s klamem posměvači, podle vlastních žá-
 dostí chodící, říkajíce: Kde jest zaslíbení anebo příchod
 jeho? Neboť co otcové zesnuli, všechno tak zůstává od
 počátku stvoření. Tají si totiž úmyslně, že nebesa byla
 prve a země, z vody a skrze vodu trvající slovem Bo-
 žím: skrze něž ten tehdejší svět vodou zatopený zahy-
 nul. Ale nebesa, kteráž nyní jsou, a země týmž slovem
 uložena jsou, ohni zachována jsouce ke dni soudu a k
 zahynutí nešlechetných lidí. Jedno pak toto nebuď vás
 tajno, nejmilejší, že jeden den u Pána jest jako tisíc let
 a tisíc let jako jeden den. Neváháť Bůh s přípovědmi
 svými, jak někteří za to mají: ale shovívá pro vás ne-
 chtěje, aby kteří zahynuli, nýbrž všichni k pokání se o-
 brátili. Přejde pak den Páně jako zloděj, v kterémžto ne-
 besa s velikou prudkostí pomínou a živlové horkem se
 rozpustí: země však, a co na ní jsou díla, shoří. Poně-
 vadž tedy toto všecko rozpustiti se má: jacíž vy máte
 býti ve svatých obcováních a pobožnostech, očekáva-
 jíce a pospíchajíce k příchodu dne Páně, jimžto se ne-

XV. otáz. besa hořice rozpustí a živlové horkem ohně roztají? Nového však nebe a nové země podle příslibení jeho čekáme, v nichž spravedlnost přebývá.

M t XII. 36. Ale pravím vám, z každého slova prázdného, kteréž mluvíti budou lidé, vydají počet v den soudný. Neboť ze slov svých budeš ospravedlněn a ze slov svých budeš odsouzen.

M o u d r. I. 8. Pročež, kdo mluví nepravé věci, nemůže se tajiti, aniž ho mine trestající soud. Neboť na myšlení bezbožného tázáno bude a slyšení řeči jeho přijde před Boha k trestání nepravostí jeho. Řeč tajná nepůjde na prázdno.

I s a i. LXVI. 18. Já pak přicházím, abych skutky jejich a myšlení shromáždil se všemi národy a jazyky: i přijdou a uzří slávu mou.

K a z a t. XII. 14. Všecko, co se děje, přivede Bůh na soud pro všeliké poblouzení, buďsi si to dobré nebo zlé.

Ř í m. II. 14. Neboť když pohané, kteří zákona nemají, přirozeně to, co zákona jest, konají, takoví zákona nemajíce sami sobě jsou zákonem: ježto ukazují dílo zákona napsané v srdcích svých, anoť jim svědectví vydává svědomí jejich a myšlení jejich se vespolek obviňují nebo zastávají v den, kdy Bůh souditi bude skryté věci lidské.

Z j e v. XX. 11. A viděl jsem trůn veliký, bílý a sedícího na něm, před jehož obličejem utekla země i nebe, a místo nebylo jim nalezeno. I viděl jsem mrtvé veliké i malé státi před trůnem a knihy otevřeny byly : a jiná kniha otevřena byla, kteráž jest života : i souzeni byli mrtví z toho, co napsáno bylo v knihách podle skutků jejich. A vydalo moře mrtvé, kteří v něm byli, a smrt a peklo vydali mrtvé své, kteříž v nich byli, i souzeni byli každý podle skutků svých. A peklo a smrt uvrženi byli do jezera ohnivého. Toť jest smrt druhá. A kdo nebyl nalezen zapsán v knize života, uvržen byl do jezera ohnivého.

*XV.
otáz.*

J e r e m. XVII. 9. Nezřízené jest srdce člověka a nevyzpytatelné : kdož pozná je ? Já, Hospodin, kterýž zpytuji srdce a zkušuji ledví : kterýž dávám každému podle cesty jeho a podle ovoce nálezků jeho.

Ž i d. IV. 12. Živá jest řeč Boží a účinná, ostřejší nad všeliký meč dvoubřitný, pronikající až do rozdělení duše a ducha, kloubů také a čisů a rozsudí myšlenek a úmyslů srdce. A není žádného stvoření neviditelného před tváří jeho : ale všecko jest naho a odkryto očím jeho.

G a l. VI. 5. Každý břímě svoje ponese. Co bude člověk síti, to bude i žítí. Neboť kdo rozsívá v těle svém, z těla i žítí bude porušení : ale kdo rozsívá v duchu, z ducha žítí bude život věčný. Dobré pak činíce neustá-

XV. vejme: neboť časem svým žiti budeme neustávající.
otáz.

I. Soluň. IV. 6. Aby nikdo nepředstíhal ani neoklamával v jednání bratra svého, poněvadž mstitel jest Pán toho všeho.

II. Kor. V. 10. Všichni my ukázati se musíme před stolicí Kristovou, aby odnesl každý vlastní věci těla, jakž konal, buď dobré nebo zlé.

Řím. XIV. 10. Všichni státi budeme před soudnou stolicí Kristovou a každý z nás vydá za sebe počet Bohu.

Mt X. 41. Kdo přijímá proroka ve jménu proroka, odplatu proroka vezme: a kdo přijímá spravedlivého ve jménu spravedlivého, odplatu spravedlivého vezme. A kdokoliv by napojil jednoho z nejmenších těchto čiší vody studené, jen ve jménu učeníka, amen, pravím vám, neztratí odplaty své.

Job XXIV. 12. Bůh bez pomsty odejiti nenechává.

O T C O V É

Basilus Veliký, list k padlé panně. Uved si na paměť Danielovo božské vidění: Ohnivá řeka pádila před ním, tisícové tisíců sloužili jemu, sta tisícův stáli při něm, ustanovil místo soudu a knihy otevřiny jsou. Dobré, zlé, zjevné, tajné, věci, slova, myšlení, všechno úhrnem veřejně zjeveno bude, aby to ode všech andělů i lidí vyslechnuto býti mohlo. Pro což jakými třeba býti těm, kdo špatně živi byli?

XVI. otázka :

*který jest souhrn článků
o Druhé Božské Osobě?*

A. Tento jest souhrn : že Kristus jest pravý Bůh a člověk, jenž podivuhodného díla lidského vykoupení se podjal a je i dokonal, aby on sám byl nám Cestou, Pravdou a Životem, skrze něhož jediného, když jsme všichni byli zahynuli, spaseni a vysvobozeni, a s Bohem Otcem smířeni jsme.

XVI.
otáz.

B. O dobrodiní tohoto vykoupení a pravém jeho užití tak psáno jest: Ukázala se milost Boha Spasitele našeho všem lidem, vyučující nás, abychom odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí střízlivě a spravedlivě a zbožně živi byli na tomto světě, očekávající blahé naděje a příští slávy velikého Boha Spasitele našeho Ježíše Krista, kterýž dal sebe samého za nás, aby nás vykoupil od všeliké nepravosti a očistil sobě lid vzácný, následovný dobrých skutků. Tak apoštol Pavel. A jinde: Jeho dílo jsme, stvořeni byvše v Kristu Ježíši ke skutkům dobrým, které připravil Bůh, abychom v nich chodili. A opětně dí: Za všechny umřel Kristus, aby i kteří živi jsou, už nebyli živi sobě, ale tomu, jenž za ně umřel a z mrtvých vstal.

C. Pročez chrániti se třeba převelice bludu těch, kteří nevyznávají Krista celého, ale jako zkomoleného, uznávají ho jen prostředníkem a vykupitelem, v něhož máme věřiti, a nepřijímají ho spolu i jako zákonodárce, jehož přikázání máme poslouchati, a jako vzor ctností

všech, jehož máme následovati, a jako soudce spravedlivého, jenž povinnou každého skutku odměnu nebo trest jistě splatí. XVI.
otáz.

P Í S M A

J a n I. Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh bylo Slovo. A Slovo tělem stalo se a přebývalo mezi námi. A o ně c o d á l e : A já viděl jsem a svědectví jsem vydal, že tento jest Syn Boží.

I. J a n V. 20. Víme, že Syn Boží přišel a dal nám Smysl, abychom poznali pravého Boha, a byli v pravém synu jeho. Tenť jest pravý Bůh a život věčný.

E f e s. I. 6. Omilostil nás v milém Synu svém: v němž máme vykoupení skrze Krev jeho, odpuštění hříchů podle bohatství milosti jeho.

J a n XIV. 6. Já jsem cesta, pravda a život: nikdo nepřichází k Otci, leč skrze mne.

Ř í m V. 6. Neboť proč Kristus, když jsme ještě mdlí byli, časem svým za bezbožné umřel? Sotva zajisté za spravedlivého kdo umírá; za dobrého snad by někdo se odvážil umřítí. Dokazuje pak Bůh svou lásku k nám, že Kristus, když jsme ještě hříšníci byli, za nás umřel. Mnohem tedy více nyní, ospravedlnění jsouce Krví jeho, zachování budeme od hněvu skrze něho. Neboť jestli nepřátelé byvše, smíření jsme s Bohem skrze smrt Syna

XVI. jeho : mnohem více smíření jsouce, spaseni budeme životem jeho.

Z j e v. I. 5. Kterýž si zamiloval nás a umyl nás od hříchů našich Krví svou.

I. T i m. II. 5. Jeden Bůh, jeden také prostředník Boha a lidí člověk Kristus Ježíš, jenž dal sebe samého na vykoupení za všechny.

Ř í m. III. 24. Ospravedlnění darmo milostí jeho skrze vykoupení, kteréž jest v Kristu Ježíši : jehož Bůh podal smírcem skrze víru v Krví jeho k ukázání spravedlnosti své pro odpuštění předešlých hříchů.

I s a i. XXXIII. 22. Hospodin soudce náš, Hospodin zákona ustanovitel náš, Hospodin král náš : on spasí nás.

J a k. IV. 12. Jeden jest zákonodárce a soudce, jenž může zahubiti i vysvoboditi.

J a n XIII. 15. Příklad dal jsem vám, abyste, jakož jsem já učinil vám, tak i vy činili. **T a m t é ž :** Příkázání nové dávám vám, abyste se milovali vespolek, jakož jsem miloval vás, abyste i vy se vespolek milovali.

I. J a n II. 6. Kdo praví, že v něm zůstává, má, jak on chodil, i sám choditi. Nejmilejší, nepíši příkázání nového vám, ale příkázání staré, kteréž jste měli od počátku.

I. P e t r. II. 20. Neboť jaká jest to sláva, jestliže hřešice a pohlavkování jsouce snášíte? Ale jestliže do-

bře činíce trpělivě snášíte, to jest milost u Boha. Neboť **XVI.**
 k tomu povolání jste, poněvadž i Kristus trpěl za nás, **otáz.**
 vám zůstává příklad, abyste následovali šlepějí jeho:
 kterýž hříchy naše sám na svém těle vnesl na dřevo,
 abychom hříchům zemrouce spravedlnosti živi byli.

II. Ti m. IV. 7. Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru jsem zachoval: v ostatním uložena jest mi koruna spravedlnosti, kterouž odevzdá mně Pán o-
 noho dne spravedlivý soudce: a nejen mně, ale i těm,
 kdož milují příští jeho.

Ř í m. II. 5. Podle zatvrzelosti své a nekajícího srdce
 shromažďuješ sobě hněv na den hněvu a zjevení sprave-
 delivého soudu Božího: jenž odplatí každému podle
 skutků jeho. Těm zajisté, kteří s trpělivostí v dobrém
 díle slávy a cti a neporušenosti hledají, životem věčným:
 těm však, kteří jsou z urputnosti a kteří nepovolují prav-
 dě, ale věří nepravosti, hněvem a prchlivostí. Soužení a
 úzkost na každou duši člověka činícího zlé, Žida nejprve
 i Řeka: ale sláva a čest a pokoj každému činícímu do-
 bře, Židu nejprve i Řeku.

XVII. otázka:

*čemu učí osmý článek:
Věřím v Ducha Svatého?*

A. Připojuje, že třetí Božská Osoba jest Duch Svatý, jenž vycházejí z Otce a z Syna pravý a s oběma souvěčný, jim rovný, s nimi Bůh téže podstaty jest, jehož toutéž věrou a stejnou službou a úctou ctíti jest.

B. Toť onen Utěšitel a Učitel pravdy, jenž srdce věřících milostí svou a svými dary osvěcuje, očištuje, po-

svěcuje a všelikou svatostí posiluje. Toť jest závdavek *XVII.*
dědictví našeho, kterýž pomáhá mdlobě naší a každé- *otáz.*
mu, jakž chce, rozličné dary své rozděluje a uštěďruje.

P Í S M A

Gen. I. 2. Země pak byla pusta a prázdna a tma byla nad propastí a Duch Hospodinův vznášel se nad vodami.

Žal m CIII. 30. Vypustíš Ducha svého, a stvoření budou, a obnovíš tvář země.

Job XXIV. 13. Oni byli odbojní světlu, neznali cest jeho.

Mt XXVIII. 19. Křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.

Jan I. 32. Viděl jsem Ducha sestupovati jako hobluba s nebe a zůstal na něm. **T a m t ě ž :** Tenť jest, kterýž křtí Duchem Svatým.

Jan XIV. 16. Já prositi budu Otce a jiného Utěšitele dá vám, aby zůstával s vámi na věky, Ducha pravdy, jehož svět nemůže přijmouti. U vás zůstane a ve vás bude. **A p o ně k o l i k a s l o v e c h :** Utěšitel pak Duch Svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všecko, cožkoliv povím vám.

Jan XVI. 7. Neodejdu-li, Utěšitel nepřijde k vám.

XVII. *otáz.* A on přijde trestati bude svět ze hříchu a ze spravedlnosti a ze soudu. Když přijde Duch pravdy, naučí vás všeliké pravdě a co přijíti má zvěstuje vám. On mne oslaví, neboť z mého vezme a zvěstuje vám.

I. J a n V. 7. Tři jsou, kteříž svědectví dávají na nebi: Otec, Slovo a Duch Svatý : a ti tři jedno jsou.

Ř í m. VIII. 9. Ale vy v těle nejste, nýbrž v Duchu, ovšem přebývá-li Duch Boží ve vás. Pak-li kdo nemá Ducha Kristova, ten není jeho. Jestliže pak Duch toho, kterýž vzkřísil Ježíše z mrtvých, přebývá ve vás : ten, jenž vzkřísil Ježíše Krista z mrtvých, ožíví i smrtelná těla vaše pro přebývajícího Ducha jeho ve vás. Kdožkoliv Duchem Božím vedeni bývají, tiť jsou synové Boží. Nepřijali jste zajisté ducha služebnosti, opět k bázni, ale přijali jste Ducha přisvojení za syny, v němžto voláme : Abba, Otče. Ten zajisté Duch svědectví vydává duchu našemu, že jsme synové Boží.

II. K o r. III. 17. Pán pak Duch jest : kde pak Duch Páně, tam svoboda.

I. K o r. VI. 19. Což nevíte, že údové vaši chrámem jsou Ducha Svatého, jenž ve vás jest, jehož máte od Boha, a že nejste svými ?

T m t. III. 16. Nevíte, že chrámem Božím jste a Duch Boží přebývá ve vás ? Jestliže pak kdo chrám Boží poruší, zkaží jej Bůh. Neboť chrám Boží svatý jest : kterýmž jste vy.

Ž a l m L. 12. Srdce čisté stvoř ve mně, Bože, a ducha přímého obnov v útrokách mých. Nezamítej mne od tváře své a Ducha Svatého svého neodnímej ode mne. Navrať mi radost spasení svého a Duchem knížecím utvrď mne. *XVII. otáz.*

I s a i. XI. Vyjde prut z kořene Jesse a květ z kořene jeho vystoupí. A odpočine na něm Duch Hospodinův, Duch moudrosti a rozumu, Duch rady a síly, Duch umění a pobožnosti. A naplní ho Duch bázně Hospodinovy.

G a l a t. V. 22. Ovoce pak Ducha jest: láska, radost, pokoj, trpělivost, lahodnost, dobrotá, dlouhočkáni, tichost, věrnost, mírnost, zdrželivost, čistota.

Ř í m. V. 5. Láska Boží rozlita jest v srdcích našich skrze Ducha Svatého, kterýž dán jest nám.

E f e s. I. 13. V Krista uvěřivše zpečetěni jste Duchem zaslíbení Svatým, kterýž jest závdavek dědictví našeho na vykoupení dobytého k chvále slávy jeho.

Ř í m. VIII. 26. Podobně pak i Duch pomáhá mdlobě naší.

I. K o r. XII. 3. Nikdo nemůže říci Pán Ježíš, leč v Duchu Svatém. Rozdílové pak milostí jsou, ale tentýž Duch. A rozdílové posluhování jsou, ale tentýž Duch. A rozdílové působnosti jsou, ale tentýž Bůh, kterýž působí všecko ve všech. Každému pak dáno bývá zjevení Ducha ku prospěchu. Někomu zajisté dána bývá skrze

XVII. Ducha řeč moudrosti, jinému pak řeč vědění podle téhož otáz. Ducha: druhému víra v témže Duchu: jinému milost uzdravování v jednom Duchu: jinému konání divů, jinému proroctví, jinému rozeznání duchů, jinému rozličnost jazyků, jinému vykládání řeči. Ale toto všecko působí jeden a týž Duch, jenž rozděluje každému jakž chce.

OTCOVÉ

Symbolum II. obecného sněmu cařihradského. Věříme v Ducha Svatého, Pána a Oživovatele, z Otce vycházejícího, jemuž s Otcem a Synem náleží se klaněti a s nimi ho oslavovati, jenž mluvil skrze proroky.

Sněm florentský v listu sjedn. Stanovíme, aby tato pravda víry ode všech křesťanů byla věřena a přijata, aby tak všichni vyznávali, že Duch Svatý z Otce a Syna věčně jest a svou podstatu a své bytí má z Otce spolu i Syna a z obou věčně jako z jednoho počátku a jediným dýcháním vychází. Kromě toho ustanovujeme, že vysvětlení oněch slov »a z Syna« na objasnění pravdy a z nezbytné tehdy potřeby a rozumně k symbolu bylo připojeno.

XVIII. otázka:

*co dodává článek devátý:
Věřím v Církev svatou katolickou?*

A. Ukazuje Církev, to jest viditelné shromáždění všech v Krista věřících, pro niž Syn Boží, vzav na se lidskou přirozenost, vše učinil i strpěl.

B. A učí nejprve, že jedna jest, sjednocená u víře a v učení víry a v přísluhování]svátostmi, která jednou

XVIII. svou hlavou Kristem a jedním náměstkem jeho na zemi nejvyšším veleknězem jest řízena a v jednotě zachována.
otáz.

C. Za druhé hlásá, že ona svatá jest, poněvadž Duchem Svatým od Krista tak jest posvěcována, že svatých lidí ni svatých zákonů nikdy v ní nechybí. Aníž kdo mimo její společenství svatosti účasten býti může.

D. Za třetí jest katolická, to jest obecná tou měrou, že jsouc po okršku daleko široko rozšířena všechny všech dob, míst i národův lidí, kteří ovšem v Kristově víře a učení se shodují, v jeden mateřský klín přijímá, je objímá a spaseny činí.

E. Za čtvrté jest v téže Církvi obcování svatých, totiž kdo v Církvi jakoby v domě Božím a v rodině dlí, společenství mezi sebou a nedílnou jednotu udržují a jako jednoho těla údové vzájemnými službami, zásluhami a modlitbami si vespolek pomáhají. U těch jest jednota víry, souhlasné učení, jednotné užívání svátostí: ti také, ať již padnou do jakýchkoliv bludů neb roz-

tržek, pečují zachovati jednotu Ducha ve svazku poko- *XVIII.*
 je. V kteréžto obcování nejen že spolu pojati jsou svatí *otáz.*
 Církve bojující, poutníci pozemští, ale též všichni blažení
 Církve, přešťastně s Kristem v nebi triumfující, nadtož
 i duše zbožných, jež s tímto životem se rozžehaly, do-
 sud však blaženosti svatých nedospěly.

F. Mimo toto obcování svatých (jako mimo archu
 Noemovu) jistá sice záhuba, ale žádné spásy smrtel-
 níkům : ni židům ni pohanům, kteří víry Kristovy ni-
 kdy nepřijali : ni bludařům, kteří přijavše ji opustili ne-
 bo porušili : ni odštěpencům, kteří pokoje a jednoty
 Církve nedbali: posléze ani vyobcovaným, kteří z jaké-
 koliv jiné příčiny toho zasloužili, že od těla Církve ja-
 ko škodliví nějakí údové byli odřati a odloučeni. A tak
 všichni takoví, poněvadž k Církvi a jejímu svatému
 obcování nenáležejí, nemohou býti účastni Boží milo-
 sti a spásy věčné, dokud se s Církví, od níž svou chy-
 bou byli odtrženi, nesmíří a v pravý stav se nevrátí. Ne-
 boť bezpečno jest Cyprianovo a Augustinovo pravidlo :

XVIII. Nebude mítí Boha Otcem, kdo nebude chtít mítí Církve
otáz.
matkou.

P Í S M A

M t V. 14. Vy jste světlo světa. Nemůžet město na hoře ležící skryto býti: aniž rozžehují svíci a staví ji pod kbelec, ale na svícen, aby svítila všem, kteříž v domě jsou. Tak svíť světlo vaše před lidmi, aby viděli skutky vaše dobré a oslavovali Otce vašeho, jenž v nebesích jest.

Is a i. LX. Vstaň, osvěť se, Jerusaleme, neboť přišlo světlo tvé a sláva Hospodinova nad tebou vzešla. Neboť aj, tma přikryje zemi a mrákota národy, ale nad tebou vzejde Hospodin a sláva jeho v tobě se spatří. A choditi budou národové v světle tvém a králové v lesku východu tvého atd. A otevřeny budou brány tvé ustavičně: ve dne ani v noci nebudou zavírány, aby přenesena byla k tobě síla pohanův a králové jejich přivedeni byli. I přijdou k tobě sklonění synové těch, kteříž ponížili tě, a klaněti se budou šlápějíím nohou tvých všichni, kteříž utrhalí tobě, a nazývati tě budou městem Hospodinovým, Sionem svatého israelského. Za to, že jsi byla opuštěna a v nenávisti a že nebylo, kdo by tebou procházel, učiním tě hrdostí věků atd.

Is a i. II. 2. I bude v posledních dnech připravena

hora domu Hospodinova na vrchu hor a bude vyzdvi- *XVIII.*
 žena nad pahrbky ; a pohrnou se k ní všichni národové. *otáz.*
 A půjde lidu mnoho a řeknou: Pojdte a vstupme na
 horu Hospodinovu a do domu Boha Jakobova a naučí
 nás cestám svým a budeme choditi po stezkách jeho :
 neboť ze Sionu vyjde zákon a slovo Hospodinovo z Je-
 rusalemá.

Ž a l m XVIII. 5. Po vší zemi rozlehl se zvuk jejich
 a až do končin okršku země slova jejich. V slunci po-
 stavil stánek svůj a ono jako ženich vycházející z ko-
 mnaty své.

J a n XI. 51. Toho pak sám od sebe neřekl, ale jsa
 toho léta nejvyšším veleknězem prorokoval, že Ježíš
 měl umřítí za národ : a nejen za národ, ale aby syny
 Boží, kteří byli rozptýleni, shromáždil v jedno.

J a n X. 16. A jiné ovce mám, které nejsou z tohoto
 ovčince : i ty musím přivésti, a hlas můj slyšeti budou,
 a bude jeden ovčinec a jeden pastýř.

J a n XVII. 11. Otče svatý, zachovej je ve jménu
 svém, kteréž jsi mně dal, aby byli jedno jako i my.

P í s e ň P í s n í VI. 8. Jediná jest holubice má, do-
 konalá má : jediná jest matky své, vyvolená rodičky své.

I. K o r. I. 9. Věrnýť jest Bůh, skrze něhož povolání
 jste k účastenství Syna jeho Ježíše Krista, Pána naše-
 ho. Prosím pak vás, bratři, pro jméno Pána našeho Je-
 žíše Krista, abyste jednotejně mluvili všichni a nebylo

VXIII. mezi vámi roztržek : ale abyste byli dokonalí v témže otáz. smyslu a v témže mínění.

I. K o r. XII. 12. Jako tělo jedno jest a údův má mnoho, všichni pak údové těla, ač jich mnoho jest, přece jedno tělo jsou : tak i Kristus. Neboť zajisté v jednom Duchu my všichni v jedno tělo pokřtěni jsme buď židé, buď pohané, buď otroci, buď svobodní : a všichni v jednom Duchu napojeni jsme. A o něco dále : Ale Bůh spořádal tělo, uděliv tomu, jemuž se nedostávalo, hojnější cti, aby nebylo roztržky v těle, nýbrž aby stejně o sebe vespolek pečovali údové. A trpí-li čím jeden úd, trpí s ním všichni údové. Vy pak jste tělo Kristovo a údy z údu. A některé zajisté ustanovil Bůh v Církvi nejprve apoštoly atd.

E f e s. IV. 3. Pečující zachovati jednotu Ducha v svazku pokoje. Jedno tělo a jeden duch, jakož povolání jste v jedné naději povolání svého. Jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, jenž jest nade všechny a skrze všechno a ve všech nás. Jednomu pak každému z nás dána jest milost podle míry darování Kristova.

E f e s. V. 25. Muži, milujte manželky své, jak i Kristus miloval Církev a sebe sám vydal za ni, aby ji posvětil, očistiv ji obmytím vody skrze slovo života, aby postavil sám sobě Církev slavnou nemající poskvrny

ani vrásky nebo něco takového, ale aby byla svata a *XVIII*
neposkvrněna. *otáz.*

P í s e ň P í s n í IV. 7. Všecka jsi krásna, přítelky-
ně má, a poskvrny není na tobě.

I. Petr. II. 9. Vy však rod vyvolený, královské
kněžstvo, národ svatý, lid dobytý, abyste zvěstovali
ctnosti toho, jenž ze tmy vás povolal do podivného svět-
la svého. Kterí jste kdysi nebyli lidem, nyní však lid
Boží: kteří jste nebyli došlými milosrdenství, nyní však
milosrdenství došli.

S k u t k. A p o š t. I. 8. A budete mi svědky v Jeru-
salemě a po všem Judsku a Samařsku a až do končin
země.

G e n. XXII. 17. Požehnám tobě a rozmnožím símě
tvé jako hvězdy nebeské a jako písek, kterýž jest na
břehu mořském: vládnouti bude símě tvé branami ne-
přátel tvých a požehnání budou v semeni tvém všichni
národové země, že jsi uposlechl hlasu mého.

M k XVI. 15. Jdouce po všem světě kažte evange-
lium všemu stvoření. A oni šli a kázali všude a Pán
jim pomáhal a řeč potvrzoval následujícími divy.

L u k. XXIV. 46. Tak musil Kristus trpěti a vstáti
z mrtvých třetího dne a musí hlásáno býti ve jménu je-
ho pokání a odpuštění hříchů mezi všemi národy počna
od Jerusalema.

M t XXVIII. 19. Jdouce učte všechny národy křtíce

XVIII. je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého. A aj, já s vá-
otáz. mi jsem po všecy dni až do skonání světa.

Mt XVI. 18. Na této skále vzdělám Církev svou a brány pekelné jí nepřemohou.

E f e s. IV. 11. A on dal některé zajisté apoštoly atd. k dokonání svatých, k dílu posluhování, ku vzdělání těla Kristova atd., abychom rostli ve všelikém zření v tom, jenž jest hlavou, Kristus: od něhož celé tělo skládáno a spojováno jsouc skrze všeliký kloub nápomoci podle působení v míře jednoho každého údu vzrůst těla činí k vzdělání sebe v lásce.

Ž a l m CXVIII. 63. Účastníkem jsem já všech bojících se tebe a ostříhajících příkázání tvých.

K o l o s. I. 12. Děkujice Bohu a Otcí, jenž hodnými nás učinil dílu losu svatých v světle: jenž vytrhl nás z moci temnosti a přenesl do království Syna lásky své, v němž máme vykoupení.

F i l i p. I. 3. Děkuji Bohu svému při všeliké vzpomínce na vás vždycky na všech modlitbách svých za všecy vás s radostí prosbu konaje pro účastenství vaše v evangeliu Kristovu od prvního dne až dosavad.

II. K o r. VIII. 13. Neboť ne aby jiným byla úleva, vám pak svízel, ale po rovnosti. V nynější době váš nadbytek vyplň jejich nedostatek: aby i jejich nadbytek byl vyplněním vašeho nedostatku, aby nastala rovnost,

jakož psáno jest : Kdo mnoho, neměl nadbytku, a kdo *XVIII.*
málo, neměl nedostatku. *otáz.*

I. J a n I. 3. Abyste i vy společenství měli s námi a společenství naše bylo s Otcem a se Synem jeho Ježíšem Kristem.

Ř í m. XII. 4. Jako v jednom těle mnohé údy máme, ale všichni údové téhož úkonu nemají, tak jsme mnozí jedno tělo v Kristu a jednotlivě druh druhu údem. Májice pak dary rozdílné podle milosti, kteráž dána jest nám, buď proroctví podle pravidla víry, buď službu v posluhování, buď kdo učí v učení atd.

I. K o r. XII. 12. Jako jedno tělo jest a údův má mnoho atd. A trpí-li něco jeden úd, trpí s ním všichni údové : nebo oslavuje-li se jeden úd, radují se s ním všichni údové. Vy pak jste tělem Kristovým a údy z údu.

E f e s. IV. Prosím vás, já vězeň v Pánu, abyste důstojně chodili v povolání, kterým povoláni jste, se vši pokorou a tichostí, s trpělivostí snášejíce se vespolek v lásce, pečující zachovati jednotu ducha ve svazku pokoje.

G e n. VII. 23. Vyhladil všelikou podstatu, kteráž byla na zemi od člověka až do hovada, tak plaza jako ptactvo nebeské : i vyhlazeno bylo ze země : zůstal pak sám Noe a kdo s ním byli v korábu.

I. P e t r. III. 20. Za dnů Noe, když dělán byl koráb,

XVIII. v němž málo, to jest osm duší zachováno bylo skrze otáz. vodu.

I s a i. LX. 12. Národ a království, kteréž by nesloužilo tobě, zahyne.

I. J a n. II. 18. Synáčkové, poslední hodina jest, a jako jste slyšeli, že Antikrist přijde, i nyní Antikristů mnoho nastalo, odkudž víme, že poslední hodina jest. Z nás vyšli, ale nebyli z nás: neboť kdyby byli z nás, byli by zajisté zůstali s námi: ale aby se ukázalo, že nejsou všichni z nás.

J a n VI. 67. Od té mnozí z učeníků jeho se spáčili a již s ním nechodili. Řekl tedy Ježíš ke dvanácti: Zda-liž i vy chcete odejítí?

J a n XIII. 30. Když tedy vzal Jidáš skyvu, vyšel ihned. Byla pak noc.

E p i š t. s v. J u d y. 18. Za posledního času přijdou posměvači, chodící podle žádostí svých v bezbožnostech. Ti jsou, kteříž sami se odlučují, hovadní, ducha nemající.

I. K o r. V. Vůbec se slyší mezi vámi o smilství, a o takovém smilství, jakého není ani mezi pohany, takže manželku otce svého někdo má. A vy nadutí jste a nezarmoutili jste se raději, aby vyvržen byl z prostřed vás, kdo tento skutek spáchal. Já ovšem vzdálen tělem, ale přítomen duchem, již jsem usoudil jako přítomný, aby kdo tak učinil, ve jménu Pána našeho Ježíše Kri-

sta, když vy shromáždění budete, s duchem mým, s mocí Pána našeho Ježíše Krista, vydán byl takový satan k zahubení těla, aby duch spasen byl v den Pána našeho Ježíše Krista. Není dobrá chloubka vaše. Nevíte-liž, že málo kvasu celé těsto nakvašuje? Vyčistěte starý kvas. Vyobcujte zlého sami se sebe. XVIII.
otáz.

I. Ti m. I. 19. Maje víru a dobré svědomí, které někteří odvrhše ztroskotali u víře: z nichžto jest Hyménus a Alexander, které jsem vydal satanu, aby se naučili nerouhati.

Nu m. XII. 14. Odpověděl Hospodin Mojžíšovi: Buď vyloučena sedm dní za tábor a pak zase povolána. I byla vyhoštěna Maria za tábor sedm dní a lid nehnul se s místa toho, dokud nebyla Maria zase povolána.

Mt XVIII. 15. Zhřešil-li by proti tobě bratr tvůj, jdi a pokárej ho mezi sebou a jím samým. Uposlechneli tě, získal jsi bratra svého: pakli tě neuposlechnou, pojmi s sebou ještě jednoho nebo dva, aby v ústech dvou nebo tří svědků stálo všeliké slovo. Jestliže těch neuposlechnou, pověz Církvi: jestli pak ani Církve neuposlechnou, buď tobě jako pohan a celník. Amen, pravím vám, cožkoliv svážete na zemi, bude svázáno i na nebi a cožkoliv rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.

II. Jan. 10. Přichází-li kdo k vám a tohoto učení nepřináší, nepřijímejte ho do domu, aniž pozdravení mu

XVIII. dejte. Neboť kdo dává jemu pozdravení, účastní se skut-
otáz. ků jeho zlých.

II. S o l u ň. III. 6. Příkladujeme pak vám, bratří, ve jménu Pána našeho Ježíše Krista, abyste se stranili každého bratra chodícího nepořádně a ne podle podání, kteréž přijali od nás. Jestliže kdo neposlouchá slova našeho psaného, toho poznamenejte: a nesměšujte se s ním, aby se zastyděl: a nemějte ho za nepřítele, ale kárejte ho jako bratra.

O T C O V Ě

Augustin, trakt. 1. k epišt. Janově. Zdaž není ona tím kamenem, z něhož u Daniele vyrostla a stala se hora veliká a naplnila veškeren okršek zemský? Což prstem ukazujeme na tu horu, jako se ukazuje lidem nový měsíc? Tak, když chtějí lidé ukázati nový měsíc, praví: Hle, měsíc, hle kde jest. A jsou-li tam někteří, že ho neuvidí a řeknou: Kde? Zamíří se jim prstem, aby viděli. Někdy stydíce se, aby nebyli považováni za slepé, řeknou, že viděli, a neviděli ničeho. Zdaž tak ukazujeme církev, bratří moji? Zdaž není zjevna? Zdaž neobsáhla všech národův? Zdaž se neaplnuje, co před tolika lety slíbeno bylo Abrahamovi, že v semeni jeho požehnání budou všichni národové země? Jednomu věřícímu to slíbeno, tisíci věřících svět naplněn byl. Hle, hora naplňující veškeru tvářnost ze-

mě : hle, obec, o níž řečeno bylo : Nemůže skryta býti *XVIII.*
 obec na hoře ležící. Někteří narazí na horu, a když se *otáz.*
 jim řekne : Vystupte, odpovídají : To není hora. A raději
 do ní tváří vrážejí, než na ní příbytku hledají. Bude,
 praví Isaiáš, za posledních dnů viditelná hora domu
 Hospodinova, připravená na vrcholku hor. Což tak vi-
 ditelného jako hora ? Ale bývají také hory neznámé,
 poněvadž jsou jen na části země. Kdo z vás zná horu
 Olymp ? Jako zase obyvatelé tamější neznají naši Gid-
 daby. Ty hory jsou v krajích. Ale ona hora ne tak, po-
 něvadž naplnila veškeru tvářnost země ; a o té praví :
 Připravena na vrcholku hor. Toť hora nad vrcholky
 všech hor. A budou k ní shromážděni, dí, všichni náro-
 dové země. Kdož se mýlí v této hoře ? Ten kdo si roz-
 bíjí tvář narážejí na ni, kdo nezná města ležícího na
 hoře. Ale nedivte se, že jí neznají ti, kdož nenávidějí
 bratři, poněvadž chodí ve tmách a nevědí, kam jdou,
 poněvadž tmy oslepily oči jejich.

Týž v knize o jednotě Církev proti listu
 donatisty Petiliana, hl. 14. Církev není ukry-
 ta, poněvadž není pod kbelcem, ale jest na svícnu, aby
 svítila všem, kdož v domě jsou. I o ní povědíno jest :
 Nemůže býti ukryta obec postavená na hoře. Ale do-
 natistům jakoby skrytou jest, ježto slyší tak jasná a
 zřejmá svědectví dokazující, že po celém okršku jest, a
 raději volí se zavřenýma očima narážeti na horu, než

XVIII. na ni vystoupiti; která jsouc kamenem useknutým
otáz. s hory bez rukou, rostla a stala se horou ohromnou a
 naplnila veškeru zemi.

T ý ž n a ž a l m XXX. k á z á n í 2. o v e r š i: Kdo
 mne viděli, ven utekli ode mne. Toť ještě žalostnější, toť vůbec nesnesitelné, že mnozí, již poznali,
 co Církev jest, vyšli z ní a herese a schimata proti Cír-
 kvi učinili. Kdo mne viděli, to jest kdo věděli, co Církev
 jest, kdo ji spatřovali v Písmech, ven utekli ode mne.
 Proroci mluvili temněji o Kristu nežli o Církvi: myslím
 proto, že viděli v duchu, jak lidé nadělají proti Cír-
 kvi plno stran, o Kristovi nebudou míti takových sporů, o
 Církev rozdmýchají veliké pŕtky. Proto také čím měly
 býti větší pře, tím zřetelněji to bylo předpověděno a jas-
 něji prorokováno, aby to padalo na soud těch, kteří vi-
 děli a z ní utekli. **A o ně c o d á l e.** A Kristus téměř
 všude byl předpovídan v nějakém zahaleném tajemství
 od prorokův: Církev zjevně, aby ji viděli i ti, kdož bu-
 dou někdy proti ní, a naplnila se na nich ona ničemnost,
 kterou předpověděl žalm: Kdo mne viděli, ven utekli
 ode mne. Vyšli z nás, ale nebyli z nás. To apoštol Jan
 o nich řekl.

Z l a t o ú s t, h o m. 4. n a s l o v a I s a i á š e: Vi-
 děl jsem Hospodina. Církev má kořeny zapuště-
 ny spíše v nebi nežli na zemi. I ať si pohan s opovrže-
 ním hledí na mou smělost, ale ať dočká, až přinesu toho

důkazy, a pozná sílu pravdy, že snáze možno slunce u-*XVIII.*
hasiti než Církev zatemniti. *otáz.*

Cyprian, traktát o prostotě prelátů nebo o jednotě Církev e. Že jedna jest Církev, to vypovídá také v Písni Písni Duch Svatý v osobě Páně řka: Jediná jest holubice má, dokonalá má, jediná jest matky své, vyvolená rodičky své. Kdo této jednoty nezachovává, myslí, že zachovává víru? Kdo Církvi se vzpouzí a odporuje, kdo od Stolce Petrova, na němž jest založena Církev, odchází, mní-liž se býti v Církvi? Kdyžtě i blažený apoštol Pavel témuž učí a tajemství jednoty ukazuje řka: Jedno tělo a jeden duch, jedna naděje povolání našeho, jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh. Kteroužto jednotu pevně zachovávati a jí hájiti náleží zvláště nám biskupům, kteříž jsme správci v Církvi, abychom dokázali, že i episkopát sám jest jeden a nerozdělený. Nikdo bratrstva lží neklam, nikdo pravdy víry zrádnou zpronevěrou neporušuj. Episkopát jeden jest, z něhož jednotlivci drží jednotně po části. Církev jedna jest, ale plodně rostouc šíře a šíře do lidu se rozpíná: tak i slunce má mnoho paprsků, ale světlo jedno, a strom mnoho větví, ale peň jeden, zachycený pevným kořenem. A když z jednoho pramene kolik potůčků vytéká, zdá se sice, že s bohatě pramenící se vodou mnoho se jich rozteklo, a přece v zdroji jest zachována jednota. Odtrhni paprsek od slunce, oddělení od

*XVIII.*světla jednota nesnese : ulom se stromu větev, odlomek
otáz. neporoste : odetni potok od pramene, odřatý vyschne.
 Tak i Církev Páně oblitá světlem vyzařuje své paprsky
 do celého světa : a přece jedno světlo jest, jež všude se
 rozlévá, aniž se jednota slunce dělí : větve své po celém
 světě bohatá plnost rozestírá, a daleko široko prýstící
 se potůčky roztékají, a přece Hlava jedna jest a počá-
 tek jeden a jedna matka bohatá požehnaným rozením.
 Jejím slehnutím se rodíme, jejím mlékem býváme kojeni,
 jejím duchem oživováni. K cizoložství svedena býti ne-
 může Nevěsta Kristova, neporušena jest a cudná : jeden
 dům zná, svatosti jedné ložnice čistou cudností střeží.
 Zachovává nás Bohu.

Irenej, k n. 1. p r o t i b l u d. hl. 3. Toto kázání když
 přijala a tuto víru, jak jsme dříve řekli, Církev po širém
 světě rozsetá, bedlivě jich střeží, jako v jednom domě
 bydlicí, a podobně jim věří ; toť jako by měla jednu duši
 a jedno srdce ; a souhlasně to i hlásá a podává, jako
 by měla jedna ústa. Neboť i když na světě mluvy odliš-
 né jsou, přece však síla podáváníí jedna a táž jest. A
 nevěří jinak církve založené v Germanii ani jinak ne-
 podávají, ni ty, jež v Ibersku jsou, ni ty, jež v Kelticku,
 ni ty, jež na východě, ni ty, jež v Egyptě, ni ty, jež v
 Libyi, ni ty, jež leží uprostřed světa : ale jako slunce
 stvoření Božímu v širém světě jedno a totéž jest, tak i
 světlo hlásání pravdy všude svítí a osvěcuje všechny

lidi, kteří chtějí k poznání pravdy přijíti. A také nikdo ^{XVIII.} z těch, kteří spravují Církvě, byť i velmi vynikal v řeči, ^{otáz.} neřekne nic jiného než toto jest. Neníť nikdo nad místra : aniž sebe neumělejší v slovu podání umění. Ana totiž jedna a táž víra jest, ni ten, kdo mnoho o ní může říci, více nepovídá, ni ten, kdo méně, jí neumenšuje.

Jeronym k Ageruchii nebo Geroncii o jednoženství, list 11. Budou dva v tělo jedno, ne ve dvě, aniž ve tři. Pročež opustí člověk otce a matku a přidrží se manželky své: jistě ne manželek. Kteréžto svědectví Pavel vykládaje vztahuje ke Kristu a k Církvi : aby první Adam v těle, druhý v duchu jednou ženat byl. Budiž jedna Eva, matka všech živých, a jedna Církev, rodička všech křesťanů. Jako onu zlořečený Lamech rozdělil dvěma ženám, tak tuto bludaři tříští na mnoho církví, jež podle Zjevení Janova spíše shromážděními ďábelskými zvatí náleží než sbory Kristovými.

Zlatoúst, hom. 1. k I. Korint. Církvi Boží ji nazývá Apoštol, aby ukázal, že třeba ji uvést v jedno. Neboť Boží-li jest, jedna jest, nejen korintská, ale celého světa. Neboť jméno Církev neznamená odloučení, ale jednotu a shodu.

Cyprian v traktatu o prostotě prelátů nebo o jednotě Církvě. Nepřítel vida modly opuštěny a pro nesmírnost věřícího lidu sídla svá a

XVIII. chrámy pusty, vymyslíl si novou lest, aby pod samým
otáz. slavným jménem křesťanským klamal neobezřelé. Vy-
 našel bludy a schismata, aby jimi podvrátil víru, poru-
 šil pravdu, roztrhal jednotu. Uchycuje ze samé Církvě
 lidí, a když se jim zdá, že se již přiblížili světlu a vyvázli
 z noci světa, jinou je opět, aniž o tom vědí, obestírá
 tmou. To se stává tím, bratři nejmilejší, že se k zdroji
 pravdy nevracejí, ani hlavy nehledají, ani učení nebes-
 kého Mistra nezachovávají. Ku kterémuž, aby je někdo
 uvážil a prozkoumal, pojednání dlouhého a důkazu ne-
 třeba. Důkaz víry jest snadný krátkou cestou pravdy.
 Pán mluví k Petrovi řka: Já tobě pravím, že ty jsi Petr,
 a na té skále vzdělám Církev svou a brány pekelné jí
 nepřemohou. Tobě dám klíče království nebeského; a
 co svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoliv
 rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi. A témuž
 po svém zmrtvýchvstání praví: Pas ovce mé. Na tom
 jednom staví Církev svou a jemu svěruje k pasení ovce
 své. A ač apoštolům všem po svém zmrtvýchvstání
 rovnou uděluje moc a praví: Jako mne poslal Otec i
 já posílám vás. Přijměte Ducha Svatého: odpustíte-li
 komu hříchy, odpouštějíť se mu, a zadržíte-li komu,
 zadrženy budou: přece, aby zjevně ukázal jednotu, jed-
 nu stolicí ustanovil, a zdroj její z jednoho vyvírající
 svou mocí zřídil. Tím zajisté, čím byl Petr, byli i ostatní
 apoštolové rovným účastenstvím obdařeni, i v důstoj-

nosti i v moci, ale počátek vychází z jednoty. Primátu *XVIII.*
dostává se Petrovi, aby ukázána byla jedna Petrova *otáz.*
Církev a Stolice jedna; a pastýři jsou všichni, ale stá-
do ukazováno jest jedno, jež mají apoštolové všichni v
jednomyslné shodě pásti. Kteroužto jednu Církev také
v Písni Písni Duch Svátý z osoby Páně označuje a pra-
ví: Jedna jest holubice má.

T ý ž k n. 1. l i s t k e K o r n e l. Aniž zajisté z če-
ho jiného bludy vznikly nebo povstala odštěpení, než z
toho, že se neposlouchá kněze Božího: ani se na jed-
noho časného kněze a časného soudce náměstka Kri-
stova nemyslí, neboť kdyby ho podle učení Božího bra-
trstvo veškero poslouchalo, nikdo by proti sboru kněž-
skému ničeho nepozdvihoval, nikdo by se po soudě
Božím, po hlasování lidu, po usnesení spolubiskupů
nečinil soudcem, již ne biskupovým, ale Božím: nikdo
by rozvratem jednoty Církve Boží netrhal, nikdo by
v domýšlivosti a nadutosti o sobě mimo ni nového blu-
du nezakládal. Odkudž protivník Kristův a nepřítel
Církve jeho proto hlavu Církve svým útočením proná-
sleduje, aby po zničení správce lodního krutěji a násil-
něji o ztroskotání Církve se pracovalo. A o n ě c o
d á l e: Ale Petr, na němž týž Pán byl vystavěl Církev,
mluvě jeden za všechny a odpovídaje ústy Církve dí: Pa-
ne, ke komuž půjdeme? Slovo života věčného máš: a
my věříme a poznali jsme, že ty jsi Syn Boha živého.

XVIII. Čímž ovšem naznačuje a ukazuje, že ti, kteří by od *otáz.* Krista odstoupili, svou vinou zahynou: Církev však, která v Krista věříž a která jednou pro vždy toho, co poznala, se držíž, že vůbec nikdy od něho neodstoupí a že ti jsou Církev, kdo v domě Božím zůstávají. A po dlouhém oddílu. Po té ještě nad to ustanovivše si bludařského lžibiskupa opovazují se plaviti a k Stolci Petrovu a vůdčí Církvi, z níž jednota kněžská vzešla, od schismaticův a neznabohův list nésti, nemyslíce na to, že jsou to Římané (jichž víru Apoštol velebil a chválil), ke kterým zpronevěra nenajde přístupu.

Týž kn. IV. list 9. k Florenciovi nebo Puppianovi. A toho nemluvím na plano, ale s bolestí to pronáším, že ty soudcem Božím se činiš a Kristovým, jenž praví k apoštolům a tím ke všem představeným, kteří po apoštolech náměstným zřízením nastupují: Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo mne slyší, slyší toho, kterýž mne poslal. Odtud zajisté vznikla schismata a vznikají, když se biskupa, jenž jeden jest a v čele Církve jest, v pyšné jakési opovážlivosti pohrdlivě nedbá, a člověk důstojenstvím od Boha poctěný za nedůstojného lidí jest považován. A o n ě c o d á l e. Také Pán v Evangeliu, když ho při řeči učeníci opouštěli, obrátiv se ke dvanácti řekl: Zdaliž i vy chcete jítí? A Petr mu odpovídá řka: Pane, ke komuž půjdeme? Slovo života věčného máš; a my věříme a poznali jsme,

že ty jsi Syn Boha živého. Mluví tam Petr, na němž ^{XVII.} zbudována byla Církev, jménem Cirkve uče a ukazuje, ^{otáz.} že i když zpuřené a pyšné množství nechtějících poslouchati odejde, přece Církev od Krista neodstupuje : a ti jsou Církev, lid sjednocený s knězem a stádce držící se svého pastýře. Pročž věz, že biskup v Církví jest a Církev v biskupovi : a kdo s biskupem nejsou, nejsou v Církví. A marně si lichotí ti, kdo pokoje s kněžími Božími nemajíce vtírají se a skrytě věří, že s některými obecnství mají, když Církev, kteráž katolická jedna jest, není roztržena ani rozdělena, ale jest věru spiata a tmelem spojených spolu biskupův slepena.

Irenej, kn. III. proti blud. hl. 3. S touto římskou Církví pro vynikající prvenství nutno, by v jednotě šla každá církev, to jest věřící odevšad, neboť v ní od těch, kteří odevšad jsou, věřících, zachována jest apoštolská tradice.

Jeronym k Damasovi, list 57. Já nikoho nenásleduji předněji než Krista a proto k Blaženosti tvé, to jest k Stolci Petrovu společenstvím se přidružuji, věda, že na té skále Církev zbudována jest. Kdokoliv mimo tento dům Beránka jísti bude, ze světa jest. Nebude-li kdo v arše Noemově, až zavládne potopa, zahyne. Kdokoliv s tebou neshromažďuje, rozptyluje; to jest : kdo není Kristův, Antikristův jest.

Rovněž k témuž Damasovi, list 58. Já

XVIII. zatím vykřikují: Kdo se Stolcem Petrovým spojen jest,
otáz. můj jest.

Lev Veliký, list 89. k bisk. provincie
 vienského. Slavení božského náboženství, jež přála si
 milost Boží, aby zářilo po všech kmenech a všech ná-
 rodech, tak Pán náš Ježíš Kristus, Spasitel rodu lid-
 ského zřídil, aby pravda, jež dříve obsažena byla v hlá-
 sání zákona a prorokův, apoštolskou troubou vyšla k
 spáse veškerenstva, jakož psáno jest: Po vši zemi vy-
 šel zvuk jejich a do končin země slova jejich. Ale ta-
 jemství tohoto daru tak si přál míti Pán spojeno s úřa-
 dem všech apoštolův, že je základně uložil v přeblaže-
 ném Petrovi, prvním ze všech apoštolův, aby z něho
 jako z nějaké hlavy, dary své jakoby do všeho těla
 rozléval, aby se viděl vyloučen z božského mysteria,
 kdo by se opovážil s Petrova pevného základu odejíti.
 Toho tedy vzav ve společenství osobní jednoty přál si
 ho míti nazývaného čím byl říka: Ty jsi Petr, a na této
 skále vzdělám Církev svou. Aby budova věčného chrá-
 mu stála podivným přispěním milosti Boží na pevné
 půdě Petrově, utvrzoval touto silou Církev svou, aby jí
 ani zaslepenost lidská útoky neuškodila, ani brány pe-
 kelné proti ní ničeho nezmohly. Kterémuž Petrovi, ač
 nad ostatní dána byla moc rozvazovací a svazovací,
 přece zvláště svěřena byla péče o pasení ovec. A kdyby
 i někdo usoudil, že mu třeba první místo upříti, jeho

důstojnosti nikterakž neumenší, ale nadut duchem své *XVIII.*
 pýchy sám se do pekel hrouží. *otáz.*

Augustin v Enchiridiu k Vavřincovi, hl. 56. Pravý pořádek vyznání žádal, aby Trojici podrobena byla Církev jako obyvateli dům jeho a Bohu chrám jeho a zakladateli obec jeho.

Týž k žalmu 85. o slovech: Ostříhej duše mé, poněvadž svatý jsem. Odvážiz se i tělo Kristovo, odvážiz se i onen jeden člověk volající od končin země s Hlavou svou a pod Hlavou mluvit: Svatý jsem. Přijalť zajisté milost svatosti, milost křtu a odpuštění hříchův. Rciž i každický věřící: Svatý jsem. Není to pýcha povzneseného, ale vyznání nevděčného. Rciž Bohu svému: Svatý jsem, poněvadž jsi posvětil mne. Neboť když křesťané všichni a věřící a pokřtění v něm jeho oblékli, jakž Apoštol praví: Kteřížkoli v Kristu pokřtění jste, Krista jste oblékli, stali-li se údy těla Kristova, a praví, že svatí nejsou, tím urážejí hlavu, jejímiž svatými údy jsou.

Bernard, řeč 3. ve vigilii Narození Páně. Dnes zvíte, že přijde Pán. Slova tato sice na svém místě a ve své době v Písmě psána jsou, ale nevhodně je matka Církev vložila do této vigilie Narození Páně. Ta Církev, jářku, jež má s sebou radu a Ducha Ženicha a Boha svého, již Milý mezi prsoma jejíma dlí, v sídle srdce jejího zvláště panuje a je zachovává.

XVIII. *onať* zajisté to jest, jež ranila srdce jeho a v samu propast tajnosti Božích oko rozjímání vhroužila, aby i jemu ve svém a sobě v jeho Srdci trvalý učinila příbytek.

Řehoř, kn. 25. Moral., hl. 6. Jediná Církev katolická to jest, skrze niž Pán ochotně přijmiz oběť, jediná, která za bloudící s důvěrou se přimlouvejž. Proto také o žertvení beránka Hospodin přikázal řka : V jednom domě bude jezen, aniž vynesete z masa jeho ven. V jednom zajisté domě Beránek jest jezen, poněvadž v jediné katolické Církvi pravá žertva Vykupitele jest obětována. Z jehož Těla zákon Boží zakazuje vynášeti ven, poněvadž zapovídá dávatí svatého psům. Jediná jest, v níž dobré dílo plodně se koná, proto také mzdy denaru se nedostalo, leč těm, kteří pracovali ve vinici. Jediná jest, která těch, jež v sobě chová, mocným poutem lásky chrání. Proto také voda potopy archu sice pozdvihla do výše, ale všechny, které zastala mimo archu, zničila. Jediná jest, v níž nadzemská tajemství pravdivě uvažujmež. Proto také Hospodin k Mojžíšovi praví: Jest místo u mne, a budeš státi na skále. A o něco dále: Odejmu ruku svou a uvidíš hřbet můj. Poněvadž totiž v jediné katolické Církvi pravda se spatruje, praví Hospodin, že u něho jest místo, s něhož ho viděti.

Irenej, kn. 3. proti blud. hl. 40. V Církvi ustanovil Bůh apoštoly, proroky, učitele a veškero o-

statní působení Ducha, jehož není účasten nikdo, kdo ^{XVIII.} není spjat s Církví. Kde Církev, tam i Duch, a kde Duch ^{otáz.} Boží, tam Církev a všeliká milost: a Duch jest pravda. Pročez kdo ho nejsou účastni, ti ani z prsů Matky se neživí k životu ani nepřijímají z Těla Kristova prýšticího se přeskvoucího pramene, ale kopou si nádržky sběhlé z příkopů pozemských a pijí z bahna shnilou vodu, utíkajíce víry Církev, aby jich k sobě nepřevadla, a zavrhujíce Ducha, aby vzdělání nebyli. Tož odcizivše se pravdě zaslouženě se válejí ve všelikém bludu.

Augustin, list 170. k Severinovi příbuznému svému. Pozoruješ, jak litovati jest toho, že my bratři podle těla nežijeme v jednom spolčení v těle Kristově, zvláště když tobě snadným jest popatřiti a viděti obec na hoře postavenou, o níž Pán v Evangelii praví, že skryti se nemůže. Jestli to Církev katolická. Proto se nazývá řecky καθολική, že po celém okršku zemském jest rozšířena. Neznati jí není nikomu dovoleno, pročez podle slova Pána Našeho Ježíše Krista ukryta býti nemůže.

Týž v listě 166. k Donatistům. V Písmech jsme poznali Krista, v Písmech jsme poznali Církev. Tato Písma máme společna, proč v nich nemáme též společně Krista a Církev? My, kde jsme poznali jeho, o němž Apoštol praví: Abrahamovi vyřčena byla zaslíbení i semeni jeho, nepraví: I semenům, jako o mno-

XVIII. hých, ale jako o jednom : I semeni tvému, což jest Kri-
otáz. stus : tam jsme poznali Církev, o níž praví Bůh k Abra-
 hamovi : V semeni tvém požehnání budou všichni ná-
 rodové. Kde jsme poznali Krista, jenž o sobě v žalmu
 prorokuje : Hospodin řekl ke mně : Syn můj jsi ty, já
 dnes zplodil jsem tebe, tam jsme poznali Církev v tom,
 co následuje : Požádej ode mne a dám ti národy v dě-
 dictví tvé a v držení tvé končiny země. Kde jsme poznali
 Krista v tom, co psáno jest : A on jako ženich vychá-
 zející ze svatebního pokoje svého, zplesal jako obr, aby
 běžel cestou, tam jsme poznali i Církev v tom, co o něco
 výše se praví : V slunci postavil stánek svůj. Což jest
 Církev v slunci postavená, to jest svým zjevem všem
 známá až do končin země. Po té uvádí mnoho
 svědectví z Písem, jako ze žalmu XXI. 28. Obrátí se k
 Hospodinu všechny končiny země. Ze žalmu CVII. 6. Vy-
 výšiš se nad nebesa, Bože, a nad všecku
 zemi sláva tvá. Ze žalmu LXXI. 8. A panovati bude
 od moře až k moři. Též z Daniele II. 35. Kámen
 rostl a stal se horou velikou a naplnil všecku zemi. Z
 Habakuka III. 3. A chvály jeho plna jest země.
 Z Isaiáše LIV. Vesel se, neplodná, kteráž nerodíš.
 Ze žalmu XLIX. A zavolal zemi od východu slunce
 až na západ. A ze Sofoniáše II. 11. Klaněti se
 budou mužové s místa svého, všichni ostrovové náro-
 dův.

Týž proti listu Manicheovu, který ^{XVIII.} ^{otáz.} zvou fundamenti, hl. 4. Ať pomínu nejčistší moudrost, mnoho jest jiného, co mne v lůně katolické Církve plným právem drží. Drží mne souhlas lidí a národů, drží autorita zázraky počatá, nadějí živěná, láskou rostoucí, věky utvrzovaná. Drží posloupnost kněží od samé stolice apoštola Petra, jemuž Pán po zmrtvýchvstání k pasení ovce své svěřil, až do nynějšího episkopátu. Drží posléze samo jméno katolická, jehož mezi tolika bludy ne bez důvodu tak Církvi samé se dostalo, že ač všichni bludaři chtěli by se nazývati katolickými, přece kdyby se nějaký cizinec tázal, jak se jeví katolickými, žádný bludař by se neopovážil ni basiliky své ni domu ukázati.

Týž o pravém náboženství, hl. 7. Třeba se nám držeti křesťanského náboženství a společenství jeho Církve, kteráž katolickou jest a katolickou jest nazývána nejen od svých, ale i ode všech nepřátel. Vždyť chtíce nechtíce i sami bludaři a chovanci schismat nikoliv, mluví-li se svými, ale s někým mimo ně, katolickou nejinak než katolickou zovou. Nebylo by jim rozuměti, kdyby jí tímto jménem nerozlišili, kterým ji celý svět jmenuje.

Vincenc Lerinský, kn. proti světským novotám všech bludů. Tenť jest pravý a rodný katolík, kdo pravdu Boží, kdo Církev, kdo tělo Kristovo

VXIII. miluje, komu nad božské náboženství, komu nad kato-
otáz. lickou víru nic není, ani autorita některého člověka ani láska ani věhlas ani výmluvnost ani filosofie : ale tohoto všeho nedbaje a ve víře stále peven zůstává, cokoliv pozná, že toho od dávna Církev katolická vůbec se držela, to jediné si stanoví zachovávat i a věřiti. A cokoliv by pak zpozoroval, že nějaký jednotlivec mimo všechny svaté nebo proti nim všem nového neslýchaného zavádí, o tom věz, že to není k náboženství, ale spíše k pokušení. **A n a z a č á t k u k n i h y.** V samé Církvi katolické velice třeba dbáti o to, abychom se toho drželi, čemu všude, čemu vždy, čemu všichni věří : neboť to jest opravdu a vlastně katolickým, jak to sám význam názvu vyjadřuje, co opravdu obecně zahrnuje vše. Ale to teprve tak se stává, držíme-li se : obecnosti, starobylosti, souhlasu. Obecnosti se držíme takto : uznáme-li tu jednu víru za pravou, kterou po okršku zemském celá vyznává Církev. Starobylosti tím, když nikterak neodstoupíme od těch způsobů, o nichž zjevno jest, že jimi svatí předkové a otcové naši Boha slavili. A rovněž tak souhlasu : zařídíme-li se v té starobylosti podle výměřů a výroků všech nebo aspoň téměř všech kněží zároveň i učitelů. Nu a co si počne katolický křesťan, jestliže se nějaká částka Církev od společenství obecné víry oddělí ? Což jiného, než že před nakažlivým a porušeným údem dá přednost zdraví celého těla ? Což

jestliže nový výhon nějaký nebude se pokoušeti náka-^{XVIII.}
 zou poskvřniti už jen částku, ale celou zároveň Církev? ^{otáz.}
 Tehdy opět dbáti bude, aby se přidržel starobylosti, kte-
 rá naprosto už nemůže žádným klamem novoty býti
 svedena. Což jestliže v samé starobylosti, v způsobu
 dvou nebo tří lidí anebo i jedné obce nebo také země ně-
 jaké blud se ukáže? Tehdáž rozhodně postará se o to,
 aby zaslepenosti nebo nevědomosti několika předložil,
 jsou-li nějaká dávná povšechná rozhodnutí obecného
 sněmu. Což vynoří-li se něco takového, kde nic podob-
 ného se nenalézá? Tehdy se přičiní, aby srovnal mezi
 sebou a na radu se tázal mínění předků, aspoň těch,
 kteří sice za různých dob a na různých místech, přece
 však ve společenství a víře jedné katolické Církve setr-
 vali a hodnověrnými učiteli se stali: a o čemkoliv pozná,
 že to nejen jeden, anebo dva, ale všichni zároveň do-
 čista souhlasně, otevřeně, často, vytrvale drželi, psali,
 učili, to věz, že i jemu jest věřiti bez jakékoliv pochyb-
 nosti.

Jeronym v rozpravě proti Luciferianům.
 Krátké ti a jasné smýšlení svého ducha přednesu, že
 v té Církvi třeba setrvati, která byla od apoštolův za-
 ložena a až do dneška trvá. Uslyšíš-li někde, že ti,
 kteří si říkají Kristovi, nejsou nazýváni po Pánu Ježíši
 Kristu, ale po někom jiném, jako: Marcionité, Valentini-
 ani, Montenští nebo Kampité, věz, že to není Církev

XVIII. Kristova, ale shromáždění Antikristovo. Už tím zajisté, ^{otáz.} že později byli zřízeni, ukazují se býti těmi, o nichž A-poštol předpověděl, že přijdou.

Beďa k VI. hl. P í s n ě P í s n í. Jako jest jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, tak jest i vyvolených všech jedno katolické množství, na všech místech světa a všech dobách věků témuž jedinému Bohu a Otci podrobené.

A u g u s t i n, t r a k t á t 32. k J a n o v i. Církev jest tělem Kristovým, v tomto těle údem jsi: když tedy údem jsi toho těla, které mluví všemi jazyky, věř, že i ty mluvíš všemi jazyky. Jednota údů totiž láskou jest shodna a ta jednota mluví jako kdysi jeden člověk mluvil. Duch dán jest k projevení: anať jednomu dána bývá skrže Du-cha řeč moudrosti, atd.; ale ty možná z toho všeho, co jsem řekl, ničeho nemáš. Miluješ-li, i ty máš: miluješ-li jednotu, také pro tebe má, kdokoli v ní má něco. Odklid' nepřizeň, a tvým jest, co já mám: odklidím nepřizeň, a mým jest, co ty máš: závist odlučuje, láska spojuje. Oko samo vidí v těle, ale zdaž vidí oko samo sobě? I ruce vidí, i noze vidí, i ostatním údům vidí: vždyť letí-li nějaká rána na nohu, neodvrací se oko od ní, aby jí nezabránilo.

Eusebius Cesarejský, Historie církevní kn. VII. hl. 19. Kde jedná o biskupu Nepo-tovi a jeho schismatu, uvádí z Dionysia Alexandrijského, jak on učil kněze naka-

žené bludem Chiliastů: a že ti velmi hotovi^{XVIII.}
a ochotni byli uznati pravdu přijatou a ^{otáz.}
schismatu a bludu se odřici.

Augustin, kn. II., o křtu proti Donatistům, hl. 6. Nuže, vy Donatisté, co tomu říkáte? Jest-li naše mínění o křtu pravým, všichni, kteří jinak smýšleli za doby Cyprianovy, nebyli od jednoty Církve odloučení, až Bůh jim jiné myšlení zjevil. Vy tudíž, proč jste bohaprázdným odloučením svazek pokoje roztrhli? P o t o m, jak velikým jest zločinem učiniti schisma, vysvětlil těmito slovy: V oné době, kdy Hospodin přímými výstrahami trestů ukázal, jak dřívějších provin třeba se chrániti, i modla ulita byla, i klaněno se jí, i prorocká kniha hněvem krále pohrdatele spálena byla; též pokus o schisma a modloslužba mečem byly ztrestány; spálení knihy válečným vražděním a zajetím v cizině, schisma pohřbením jeho původců za živa v rozšklebené zemi a strávením ostatních ohněm nebeským: nuže kdož pochybovati bude, že tento přestupek byl velikým zločinem, když tak přísně byl ztrestán?

Týž v 19. listě k Jeronymovi ukazuje, že bez porušení lásky s ním nesouhlasí o výtce, kterou pokáral blažený Pavel svatého Petra.

Týž v knize o pravém náboženství, hl. 6., mluvě o křesťanských statcích praví takto:

XVIII. Často dopouští Boží Prozřetelnost, že některými velmi *otáz.* bouřlivými rozbroji lidí tělesných vypuzeni bývají ze shromáždění křesťanského i dobří mužové. Snesou-li tuto potupu nebo křivdu svou zcela trpělivě pro pokoj Církve, žádných novot buď schismatu nebo bludu nepodnikajíce, poučí tím lidi, s jakým pravým zápalem a s jakou ryzí láskou třeba Bohu sloužiti. Nuže úmyslem takových mužů bývá buď po utišení rozbrojů se navrátiti, nebo, není-li jim to možno, když ta bouře trvá, nebo aby jejich návratem nerozpoutala se bouře ještě horší, snažívají se pomoci i těm, pro jejichž nepokojce a bouření odešli, bez jakéhokoliv oddělování schůzek až do smrti hájíce a svědectvím podporující tu víru, o níž vědí, že v katolické Církvi jest hlásána. Což korunuje skrytě Otec v skrytě vidoucí. Zřídka takových viděti, ale přece se vzory najdou, ba jest jich více než věřiti možno. Tak upotřebuje Prozřetelnost Boží všech tříd lidí i vzorů k léčení duší a k poučení duchovního lidu.

Týž řeč 181. de Tempore, hl. 13. Obcování svatých: to jest společenstvím a příčástí naděje držme se s těmi svatými, kteří zesnuli u víře, již jsme přijali. Chceme-li se svatými v životě věčném obcovati, následovati je myslíme. Dlužno, aby na nás uviděli některé své ctnosti, by za nás ráčili u Pána orodovati.

Též v Enchiridii, hl. 56. Církev zde třeba přimouti celou: nejen v části, kterou putuje po zemi, od

východu slunce až na západ chválíc jméno Páně a po ^{XVIII.} někdejších zajetí zpívajíc píseň novou, ale též v té, která ^{otáz.} v nebesích stále, od kdy založena byla, přimklá jest k Bohu aniž kdy zakusila ve svém stavu čeho zlého. Ta blaženě trvá ve svatých andělich a své putující části, jak náleží, pomáhá, poněvadž obě jedinou budou podílem na věčnosti a nyní jednou jsou svazkem lásky, anať celá zřízena jest k úctě jednoho Boha.

Těž kn. 20. o *O b c i B o ž í*, hl. 9. Ani duše zbožných nebožtíků nejsou odloučeny od Církve, která i nyní jest královstvím Kristovým. Sice by ani u oltáře Božího nedála se jejich vzpomínka v přijímání Těla Kristova, aniž by co prospělo v nebezpečích s křtem člověka pospíchat, aby bez něho neskonal, nebo s usmířením, jest-li snad někdo pokáním a špatným svědomím od téhož těla oddělen. Vždyť pro co jiného se to děje, ne-li, že i zesnulé věřící údy jeho jsou?

Řehoř, kn. 4. *D i a l.* hl. 39. Pro některé lehké viny, třeba věriti, že jest před soudem očištný oheň, anať Pravda dí: Kdo by řekl rouhání proti Duchu Svatému, nebude mu odpuštěno ni na tomto světě ni na onom.

Augustin, list 50. k *B o n i f á c i v é v o d o v i*. Mnozí jedno tělo jsme v Kristu. Pročež nikdo nebude moci býti spravedliv, dokud bude od jednoty tohoto těla odloučen. Neboť jako úd, odřízne-li se od živého těla člověka, nemůže uchovati ducha života, tak ani člověk od-

XVIII. říznutý od těla spravedlivého Krista nikterak nemůže uchovati ducha spravedlnosti, i když si uchová tvar údu, který vzal z těla. **A n a k o n c i t é h o ō l i s t u.** Církev katolická jediná jest tělem Kristovým, jehož on hlavou jest, Spasitel těla svého. Mimo toto tělo Duch Svatý nikoho neoživuje podle slov samého Apoštola: Láska Boží rozlita jest v srdcích našich skrze Ducha Svatého, jenž dán jest nám. Není však účastníkem božské lásky, kdo nepřitelem jest jednoty. Nemají tudíž Ducha Svatého, kdo jsou mimo Církev. O nichž zajisté psáno jest: Kteří se sami odlučují, hovadní, Ducha nemající. Ale ani ten ho nedostává, kdo falší jest v Církvi, poněvadž též proto psáno jest: Svatý Duch kázně unikne od falše. Kdo tedy chce míti Ducha Svatého, chraň se zůstati vně Církve, chraň se do ní přetvářkou vejíti. Anebo všel-li už takový, chraň se v té přetvářce setrvati, aby opravdu srostl se stromem života.

Augustin, list 152. k Donatistům. Kdožkoliv by tedy byl od této katolické Církve odloučen, ať si jakkoliv myslí, že chvalně jest živ, pro tento jediný zločin, že od jednoty Kristovy jest oddělen, nebude míti života, ale hněv Boží zůstává na něm.

Týž o jednotě Církve, hl. 4. Kdokoli v té hlavě s Písmy Svatými souhlasí a v jednotě s Církví neobcuje, nejsou v Církvi, poněvadž se svěděním Kristovým o Kristově těle, jež jest Církev, nesouhlasí. **A o ně c o**

dále. Kdožkoliv sice věří, že Kristus Ježíš tak, jakž ře-^{XVIII.}
čeno bylo, v těle přišel a v témže těle, ve kterém se na-^{otáz.}
rodil a trpěl, zmrtvýchvstal, a že jest on Syn Boží, Bůh
u Boha: přes to však s jeho tělem, jež jest Církev, tak
nesouhlasí, že jejich obcování není s celým, kdekoliv jest
rozšířeno, ale omezuje se jen na nějakou odloučenou část,
jest zjevno, že ti nejsou v katolické Církvi.

A hl. 16. též e knihy. Spásy samé a života věč-
ného nikdo nedochází, leč kdo má hlavou Krista. Ale
Krista hlavou míti nemůže, leč kdo jest v jeho těle, jež
jest Církev.

Augustin nebo podle jiných Fulgencius,
knih a o víře k jáhnu Petrovi, hl. 37. Zcela pevně
za to měj a nikterakž nepochybuj, že nikdo mimo
Církev katolickou pokřtěný nemůže účastným se státi
života věčného, nebude-li vrácen před koncem tohoto
života a přivtělen ke katolické Církvi. Poněvadž kdy-
bych měl, praví Apoštol, všecku víru a znal všecka ta-
jemství, lásky pak kdybych neměl, nic nejsem. Vždyť
i za dnů potopy o nikom jsme nečetli, že by byl mohl
býti mimo archu spasen.

P o t o m hl. 38. též e knihy. Zcela pevně za to měj
a nikterakž nepochybuj, že nejen všichni pohané, ale též
všichni židé, bludaři a schismatici, kteří mimo Církev
katolickou ukončují nynější život, půjdou do ohně věč-
ného, kterýž připraven jest ďáblu a andělům jeho.

XVIII. A hl. 39. též e knihy. Zcela pevně za to měj a nikterakž nepochybuj, že žádný bludař ani schismatic, ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého pokřtěný, nebude-li přidružen k Církvi katolické, aťsi učiní almužny jakékoliv, aťsi pro jméno Kristovo krev proleje, nikterak ne-nůž býti spasen. Žádnému totiž člověku, který neza-chovává jednoty Církve katolické, nebude moci ni křest ni almužna, ať jakkoliv hojná, ni smrt, podstoupená pro jméno Kristovo, k spáse prospěti, dokavad v něm trvá bludařská nebo schismatická zvrhlost, která vede k smrti.

Irenej, kn. IV. proti bludům, hl. 43. Těch, kteří v Církvi jsou, kněží poslouchati náleží, kteří mají, jakž jsme ukázali, nástupnictví od apoštolův, kteří s předrahým nástupnictvím v biskupství jistou pravdu podle zaslíbení Otcova přijali. Ostatní však, kteří se vzdalují od základního nástupnictví a shromaždují se kdekoliv, třeba míti za podezřelé nebo jako za bludaře a špatného smýšlení nebo jako za schismatiky a pyšnivce a sobě se líbící anebo opět za pokrytce, činící to pro zisk a pro jalovou slávu. Všichni tito od pravdy odpadají. A ovšem bludaři, přinášející cizí oheň k oltáři Božímu, to jest cizí nauky, spálení budou ohněm nebeským jako Nadab a Abiu. Kteří pak povstávají proti pravdě a jiné popouzejí proti Církvi Boží, zůstanou v pekle pohlceni jícnem země jako okolí Kore, Dathan a Abirono-

vo. A kteří trhají a rozpojují jednotu Církve, těm dostá-^{XVIII.}
vá se od Boha téhož trestu jako Jeroboamovi. ^{otáz.}

Řehoř, Moral. kn. XIV. hl. 2. Svatá obecná Církev hlásá, že není možno býti opravdu spasenu, leč v ní, tvrdíc, že všichni, kdož jsou mimo ni, naprosto spaseni nebudou.

Zlatoúst, hom. 11. k Efes. Nic Boha tak nepopouzí jako dělení Církve. I kdybychom byli vykonali bez počtu dobrých skutků, přece ne méně pykati budeme, než ti, kdož tělo jeho rozryli, jestliže jsme roztrhali plnost a celistvost Církve. Ono rozrytí se stalo sice ziskem celého světa, ač ne v tom úmyslu, pohlédneš-li na zatracence ony. Roztrhání však nikde žádného užitku nenese, nýbrž prevelikou škodu. Tohohle nemluvím jen k předákům Církve, ale i k poddaným. Muž jeden svatý něco řekl, co se zdá býti opovážností, a přece to řekl. A cože to jest? Že věru takový hřích ni mučnickou smrtí se nesmyje. A řekni, prosím, z jakého důvodu dáváš se mučiti? Zdaž ne pro slávu Kristovu? A kterakž, klada duši pro Krista, dorážíš na Církev, za níž Kristus svou duši dal? Slyš slova samého Pavla: Nejsm hoděn, abych byl nazýván apoštolem, poněvadž jsem pronásledoval Církev Boží a pustošil jsem ji. A p o n ě k o l i k a s l o v e c h. Pravím a slavně osvědčuji, že trhati Církev není menším hřichem než upadnutí do bludu.

Sněmlateránský vel. za Inoc. III. kan. 1.

XVIII. Jedna jest obecná Církev věřících, mimo niž nikdo vů-
otáz. bec není spasen.

Cyprian, kn. 1. list 11. k Pomponiovi. Bůh kázal kněžím svým pobíjeti neposlušné, soudcům, jež na čas ustanovil, nepovolené: a tehdy zajisté mečem zabíjeni byli, kdy ještě i obřízka tělesná trvala: ale nyní, že obřízka duchovní počala býti u věrných služebníků Božích, pyšní a zpurní mečem duchovním jsou usmrčováni, když bývají z Církve vyvrhováni. Nemohouť venku živi býti, když dům Boží jeden jest, a pro nikoho není spásy leč v Církvi.

Augustin, kn. 1. proti odpůrcům Zákona a prorokův, hl. 17. Klíče království nebeského tak dal Kristus Církvi, že nejen řekl: Co rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi, kdež zcela zjevně dobrým nikoliv zlým za zlé odplácí Církev, ale též připojil: Co svázete na zemi, bude svázáno i na nebi, poněvadž dobrá jest i trestající spravedlnost. Trest, o němž praví: Neuposlechne-li ani Církev, budiž tobě jako pohan a publikán, těžším jest, než kdyby mečem byl sťat, kdyby plameny byl sežehnut, kdyby šelmami byl sežrán. Neboť i tam připojil: Amen, pravím vám, co svázete na zemi, bude svázáno i na nebi, aby se vidělo, oč tížeji jest trestán, kdo jako by ponechán byl nepotrestán. Zde řekniž takový: Tož tak přijímáme příkazy Spasitele poroučejícího: Nikomu neodplácejte zlým za zlé, ale ude-

ří-li vás kdo po lici, nastavte mu i druhou a odpusťte ^{XVIII.}
 křivdy bratřím svým? Hle, od lidí, neodplácejících zlým ^{otáz.}
 za zlé, svazován jest člověk trpčeji a nešťastněji klíči
 Církve, než jakýmikoliv nejtěžšími a nejtvrďšími želez-
 nými nebo ocelovými pouty.

Týž řeč 181. de Tempore, hl. 12. Buďsi on
 kdokoliv a buďsi jakýkoliv, není křesťanem, kdo není
 v Církvi Kristově. Jediná zajisté jest, skrze niž Pán rád
 oběť přijímej, jediná, která za bloudící s důvěrou se při-
 mlouvej. Proto také o žertvě Beránka Hospodin příká-
 zal řka: V jednom domě jísti budete a nevynesete z ma-
 sa jeho ven. V jednom zajisté domě beránek jest jezen,
 ježto v jedné katolické Církvi pravá žertva Vykupitele
 jest obětována. Z jehož těla rozkaz Boží brání vynášeti
 ven, ježto zakazuje svaté dávati psům. Jediná jest, v níž
 dobré dílo s užitkem se koná: pročez po denaru mzdy
 nepřijali, leč kteří pracovali ve vinici. Jediná jest, která
 těch, jež v sobě chová, mocným poutem lásky chrání.

Též o žalmu LXXXVIII. káz. 2. Milujme Pána
 Boha našeho, milujme Církev jeho: jeho jako otce, tuto
 jako matku: jeho jako pána, tuto jako děvku jeho, po-
 něvadž synové jeho děvky jsme. Ale manželství spojuje
 veliká láska. Nikdo neuráží jednoho a získává si dru-
 hého. Nikdo neříkej: K modlám sice chodím, věštců sice
 a hadačů se radím, přes to však z Církve Boží neodchá-
 zím, katolík jsem; drže se matky urážíš Otce. Jiný zase

AVIII. otáz. praví: Bůh uchovej, neradím se hadače, nehledám věš-
ce, nehledám bohaprázdných věštek, aniž chodím kla-
něti se demonům, nesloužím kamenům, přes to však na
straně Donatově jsem. Co ti prospěje, žes neurazil Otce,
když on mstí urážky matčiny? Co z toho, jestliže Pána
vyznáváš, Boha ctíš, jeho hlásáš, Syna jeho uznáváš,
že sedí na pravici Boží přiznáváš, a rouháš se Církvi
jeho? Neuvádí tě na pravou cestu vzor lidského sňat-
ku? Kdybys měl nějakého patrona, jemuž bys denně
byl k službám, jehož prahu bys slouže neopouštěl, je-
hož bys denně, nepravím pozdravoval, ale jemuž bys se
i kořil, jemuž bys prokazoval věrné služby: kdybys man-
želku jeho z jediného přečinu nařkl, zdaž bys do domu
jeho vstoupil? Vizte tudíž, nejmilejší, držte se všichni
jednomyslně Boha Otce a matky Církve.

**A u g u s t i n, l i s t 104. k D o n a t o v i, k n ě z i D o -
n a t i s t. B u d e š - l i s t á t i m i m o C í r k e v a o d l o u č e n o d s v a -
z u j e d n o t y a p o u t a l á s k y, t r e s t e m v ě č n ý m b u d e š t r e s t á n,
i k d y b y s z a ž í v a p r o j m é n o K r i s t o v o b y l u p á l e n.**

**C y p r i a n, k n. 1. l i s t 1. P r o t i v n í k a n e p ř í t e l C í r -
k v e t ě m i, j e ž o d c i z i l C í r k v i a j e ž v y v e d l v e n, j a k o z a j a t -
c i a s p o u t a n ý m i p o h r d á a j i c h n e d b á: s p ě č á, a b y l á k a l
t y, v n i c h ž p o z o r u j e, ž e K r i s t u s b y d l í. A č k o l i v, b y l - l i
i n ě k t e r ý t a k o v ý l a p e n, n e n í, p r o č b y s i j a k o u v y z n á -
v á n í j m é n a l i c h o t i l, k d y ž j e s t i j i s t o, ž e k d y b y i t a k o v í**

mimo Církev zabiti byli, není to koruna víry, ale spíše *XVIII.*
trest za zpronevěru. *otáz.*

Týž kniha listů, list 2. k Antonianovi na konci. Odpadlíci však a zběhové, nebo protivníci a nepřátelé a rozptylující Církev Kristovu, i kdyby zabiti byli vně pro jméno to, nemohou býti podle Apoštola připuštěni v pokoj Církve, poněvadž nezachovali jednoty ni Ducha ni Církve.

Cyprian v trakt. o prostotě prelátů nebo o jednotě Církve. Kdokoliv od jednoty Církve jsa oddělen s cizoložnicí se spojuje, ze zaslíbení Církve jest vyloučen. Aníž dojde odměn Kristových, kdo opouští Církev Kristovu. Odcizenec jest, ze světa jest, nepřítel jest. Nemůže už míti Boha Otcem, kdo nemá Církve matkou. Mohl-li se zachrániti někdo, kdo mimo archu Noemovu byl, zachrání se i kdo bude venku mimo Církev. Myslíš, že státi budeš a živ, odstoupíš-li od Církve, založíš-li si sídla jiná a oddělená? Když řečeno bylo k Rahab, v níž předobrazována byla Církev: Otce svého i matku svou a bratry své a všecek dům otce svého shromáždíš k sobě do domu svého; i bude každý, kdo vyjde z dveří domu tvého ven, vinen sobě. Také tajemství paschy neobsahuje nic jiného v předpisu Exodu, než aby beránek, který jako obraz Krista jest zabíjen, v jednom domě byl jeden. Těla Kristova a svatého Páně vyvrhnouti ven nelze, aníž jest jakého jiného domu

XVIII. věřícím mimo jednu Církev. Což domnívají se, když se
otáz. shromáždili, kdo mimo Církev Kristovu se shromažďují, že jest s nimi Kristus? Takovým, i kdyby zabiti byli ve vyznávání jména, ta skvrna ani krvi se nesmývá. Neodčinitelná a těžká vina rozkolu ni utrpením se neочиšťuje. Mučeníkem býti nemůže, kdo není v Církví: do království dojiti nemůže, kdo tu, která kralovati má, opouští. S Bohem zůstati nemohou, poněvadž v Církví Boží jedné mysli býti nechtěli. Aťsi hoří vydání plamenům a ohněm nebo předhozeni šelmám kladou své duše, nebude to koruna víry, ale trest za věrolomnost: aniž náboženského hrdinství slavné dokonání, ale zoufalé zahynutí. Zabit takový býti může, korunován býti nemůže. Zdá se mu, že jest s Kristem, když pracuje proti kněžím Kristovým? Když se od společenství kléru jeho a lidu odděluje? Takový nosí zbraně proti Církví, bojuje proti zřízení Božímu. Bude-li zabit mimo Církev, nemůže dojiti odměn Církve. Bůh jeden jest a Kristus jeden a jedna Církev jeho a víra jedna a lid v pevnou jednotu těla tmelem svornosti slepený. Jednoty rozervati nelze, aniž těla jednoho roztržením svazu rozdělití, drásáním rozsápané útroby na kousky rozškubati. Cokoliv se od matky oddělilo, nebude moci v sobě živo býti a dýchati, tož základ spásy ztrácí.

Augustin, kn. 4. o Symbolu ke katechum. hl. 10. Závěr této svátosti dokončuje svatá Církev,

poněvadž kdo by bez ní nalezen byl, vyloučen bude z počtu synův. Aníž bude míti Boha otcem, kdo by nechtěl míti Církve matkou. A nic mu nebude platno, že uvěřil nebo činil tolik dobrého, bez konce svrchovaného dobra. Církev jest duchovní matkou, Církev nevěstou Kristovou jest, milostí jeho bíle oděná, drahou krví vybavená. Všecko má, co od muže svého věnem přijala. Kterékoliv shromáždění ať jakéhokoliv bludu po koutech sedí, nevěstkou jest ne paní. Až se ohlédne onen Ženich, budeš ty vyvržena s syny svými, poněvadž nebudou dědici synové děvky s syny svobodné. *XVIII. otáz.*

XIX. otázka:

co předkládá desátý článek?

A. Odpuštění hříchův, bez něhož nikdo spravedliv ani spasen býti nemůže. Tento pak opravdu bohatý poklad získal nám Kristus hořkou smrtí a svou drahou Krví, aby celý svět osvobozen byl od hříchů a od trvalých trestů za ně.

B. Ale toho pokladu stávají se účastnými milostí Kristovou jen ti, kdo se věrou a křtem připojují k Církvi Kristově a v její jednotě a v poslušnosti k ní trvají. Potom kdo se z hříchů po křtu spáchaných vážně kají a užívají, jak náleží, proti hříchům léků, jež Kristus ustanovil, to jest svátostí. XIX.
otáz.

C. Sem náleží také známá moc klíčů, kterou Kristus svěřil k odpouštění hříchův sluhům Církve a zvláště apoštolu Petrovi a jeho zákonným nástupcům jakožto nejvyšším správcům Církve.

P Í S M A

I s a i á š XXXIII. 22. Hospodin soudce náš, Hospodin zákona ustanovitel náš, Hospodin král náš: onť spasí nás. Od lidu, kterýž bydlí v něm (v Jerusalemě), odňata bude nepravost.

M t I. 21. Nazveš jméno jeho Ježíš: onť zajisté vysvobodí lid svůj od hříchů jejich.

M t IX. 2. A Ježíš vida víru jejich řekl šlakem poraženému: Doufej, synu, odpouštějí se tobě hřichové tvoji. Ale abyste věděli, že Syn člověka má moc na zemi odpouštětí hříchy atd.

XIX. otáz. Zje v. I. 5. Kterýž zamiloval nás a obmyl nás od hříchů našich v krvi své.

Luk. XXIV. 46. Kristus musil trpěti a vstáti z mrtvých třetího dne: a kázáno býti musí ve jménu jeho pokání a odpuštění hříchů mezi všemi národy počna od Jerusalema.

Skutk. Apošt. X. 42. Blažený Petr dí: Přikázal nám hlásati lidu a svědčiti, že on jest, kterýž ustanoven jest od Boha soudcem živých i mrtvých. Jemu všichni proroci svědectví vydávají, že odpuštění hříchů dostanou skrze jméno jeho všichni, kdož věří v něho.

Žid. IX. 11. Kristus přišed jako velekněz budoucích dober skrze větší a dokonalejší stánek, ne rukou udělaný, to jest ne tohoto stvoření, aniž skrze krev kozlů a telat, ale skrze vlastní krev všel jednou do svatyně a našel vykoupení věčné. Neboť jestliže krev kozlů a býků a popel jalovice pokropujíc poskvrněných posvěcuje k očištění těla: čím více krev Kristova, kterýž skrze Ducha Svatého sebe sám obětoval neposkvrněného Bohu, očistí svědomí naše od skutků mrtvých k sloužení Bohu živému?

I. Jan I. 7. Krev Ježíše Krista, Syna jeho, očišťuje nás od všelikého hřichu.

Efes. I. 6. Omilostil nás v milém Synu svém. V němž máme vykoupení skrze krev jeho, odpuštění hříchů podle bohatství milosti jeho.

K o l o s. I. 13. Kterýž vytrhl nás z moci temnosti a přenesl do království Syna milování svého, v němž máme vykoupení, odpuštění hříchů. *XIX.
otáz.*

Ž i d. I. 3. Očištění hříchů učiniv sedí na pravici velebnosti na výsostech.

Sk. Apošt. II. 37. Slyševše to protknutí jsou v srdci a řekli k Petrovi a k ostatním apoštolům: Co máme učiniti, muži bratři? Petr pak řekl k nim: Čiňte pokání a pokřtěn buďte každý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů svých a přijmete dar Ducha Svatého.

Sk. Apošt. VIII. 12. Když pak uvěřili Samaritáni Filipovi, zvěstujícímu o království Božím, byli křtěni ve jménu Ježíše Krista muži i ženy. **T a m t é ž:** A když jeli cestou, přijeli k jedné vodě. I řekl komorník: Aj, voda, což zbraňuje, abych nebyl pokřtěn? Řekl pak Filip: Věříš-li z celého srdce, může to býti. A on odpověděv řekl: Věřím, že Ježíš Kristus jest Syn Boží. I rozkázal státi vozu a sestoupili oba do vody, Filip i komorník, a pokřtil ho.

Mk XVI. 16. Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude.

Jan III. 5. Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha Svatého, nemůže vejíti do království Božího.

II. Kor. XII. 20. Bojím se, abych snad přijda, nenalezl vás takovými, jakých nechci, aby mne opět, když přijdu, neponížil Bůh mezi vámi a já nezelel mnohých,

XIX. *otáz.* kteříž prve hřešili a nečinili pokání z nečistoty a z smilství a z nestydatosti, kterou spáchali.

S k. A p o š t. VIII. 22. Kaj se z této nešlechtnosti své (řekl Petr k Šimonu Magovi) a pros Boha, zda by snad odpuštěno bylo tobě toto myšlení srdce tvého.

J a n XX. 22. Přijměte Ducha Svatého : kterým odпустíte hříchy, odpouštějíť se jim a kterýmž zadržíte, zadržáni jsou.

Z j e v. II. 5. Ale mám proti tobě, žes první svou lásku opustil. Protož pomni, odkud jsi vypadl, a kaj se a první skutky čin. Ne-li, pak přijdu k tobě a pohnu svícem tvým s místa jeho, nebudeš-li činiti pokání.

L u k. X. 35. Druhého dne vyňav dva denary dal hospodskému a řekl : Měj o něj péči a cožkoliv nad to vynaložíš, já, až se vrátím, zaplatím tobě.

M t XVIII. 18. Amen, pravím vám, cožkoliv svázete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoliv rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.

M t XVI. 19. A tobě dám (praví Pán k Petrovi) klíče království nebeského. A cožkoliv bys svázal na zemi, bude svázáno i na nebi : a cožkoliv bys rozvázal na zemi, bude rozvázáno i na nebi.

J a n XXI. 15. Ježíš řekl Šimonu Petrovi : Šimone Janův, miluješ-li mne více nežli tito? Dí jemu : Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji. Řekl jemu : Pasíž beránky mé.

Řekl jemu po druhé: Šimone Janův, miluješ-li mne? *DI XIX. otáz.*
 jemu: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji. Řekl jemu:
 Pasiž beránky mé. Řekl jemu po třetí: Šimone Janův,
 miluješ-li mne? Zarmoutil se Petr, že řekl jemu po třetí:
 Miluješ-li mne? a řekl jemu: Pane, ty všechno víš, ty
 víš, že tě miluji. Řekl jemu: Pasiž ovce mé.

O T C O V Ě

Augustin v Enchiridiu k Vavřincovi, hl. 65. Poněvadž přečasto bolest srdce jednoho skryta jest druhému, aniž se známou stává slovy nebo jakýmikoliv jinými znameními druhým, jsouc před tím, jemuž se praví: Lkání mé tebe není skryto; správně bývají ustanovovány od představených Církve doby kajicné, aby se zadost učinilo také Církvi, v níž se ty hříchy odpouštějí. Neboť mimo ni se neodpouštějí. Ona totiž vlastně jako záruku přijala Ducha Svatého, bez něhož se neodpouští žádných hříchů, takže komu se odpouštějí, ti dosáhnou života věčného.

Týž řeč 11. o slovech Páně. Odpuštění hříchů, poněvadž se neuděluje leč v Duchu Svatém, nemůže býti dáno leč v té Církvi, která má Ducha Svatého. A o něm o d á l e. Proto odpouštění hříchův, jímž se vyvrací a zapuzuje kralování ducha v sobě rozděleného, proto společenství jednoty Církve Boží, mimo niž neděje se odpou-

XI A. *otáz.* štění hříchů, jest jako vlastním dílem Ducha Svatého za spolupůsobení Otce a Syna, poněvadž Duch Svatý jest jaksi spojením Otce a Syna. A po několika slo-
vích. V čtení podle Matouše Pán mnohem zjevněji ukázal, jakého smyslu si tu přeje: to jest, že ten mluví slovo proti Duchu Svatému, kdo nekajícím srdcem odporuje jednotě Církve, v níž v Duchu Svatém děje se odpouštění hříchův. Tohoto zajisté Ducha nemají, jak již povédáno bylo, kdo i svátosti Kristovy chovajíce a jimi přísluhující od jeho shromáždění jsou odděleni.

Jeronym, list 1. k Heliodorovi. Bůh uchovej, abych co špatného mluvil o těch, kteří nastupující v hodnost apoštolskou posvátnými ústy konsekrují, skrze něž i my křesťany jsme: kteří majíce klíče království nebeského soudí jaksi přede dnem soudu, kteří Nevěstu Páně v střídmé čistotě uchovávají.

Augustin v 50. knize homilií, hom. 49. Čiňte pokání, jaké se činí v Církvi, aby se modlila za vás Církve. Nikdo si neříkej: Skrytě činím, před Bohem činím, ví Bůh, kterýž mi odpouští, že v srdci činím. Tedy bez důvodu řečeno bylo: Cokoliv svážete na zemi, bude svázáno na nebi? Tedy bez důvodu dány byly Církvi Boží klíče? Maříme evangelium Boží, maříme slova Kristova? Slibujeme vám, čeho on nepraví?

A hom. 50. též knihy, hl. 10. Když tedy zapleten jsa v tak smrtivá pouta hříchů zpěčuje se nebo

odkládá nebo se rozpakuje utéci se ke klíčům Církve, jimiž by se rozvázal na zemi, aby rozvázán byl na nebi, což odvažuje se po tomto životě slibovati si jen za to, že křesťanem se nazývá, nějakou spásu? **D á l e v h l. 11.** Sudť tedy sám sebe člověk v tom dobrovolně, pokud může, a obrať své mravy v lepší, aby, když už nebude moci, ani proti své vůli od Pána nebyl souzen. A když na sebe vynesl rozsudek velmi tvrdého léku, přijď k představeným, kteří mu v Církvi přísluhují klíči, počni již jako dobrý syn zachovávatí pořádek mateřských údů a přijmi od správců svátostí příslušné zadostučinění. **P o s l é z e v h l. XVI.** Jistějšími jsou klíčové Církve než srdce královská. Mámeť slib, že co těmi klíči svazuje se na zemi, také na nebi jest svázáno. A mnohem čestnější jest pokora, kterou se každý pokořuje Církvi Boží, i práce menší bývá ukládána a uniká se smrti věčné bez jakéhokoliv nebezpečství smrti časné.

Z l a t o ú s t, k n. 3. o k n ě ž s t v í. Kdo bydlejí na zemi a na ní činni jsou, těm svěřeno jest, aby spravovali to, což na nebi jest: těm dáno jest, aby měli moc, které předobrá Bůh neráčil dáti ni andělům ni archandělům, neboť těm nebylo řečeno: Cokoliv zavážeš na zemi, bude zavázáno i na nebi a cokoliv rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi. Mají sice i pozemská knížata moc poutati, ale jen těla. Avšak to, co nazývám poutem kněžským, týká se i samé duše a proniká až do nebe :

*XIX.
otáz.*

XIX. otáz. takže cokoli vykonají kněží zde dole, totéž Bůh uznává i nahoře, a Pán potvrzuje výrok služebníkův. Nu a čímž jiným to nazveš, než že jim Bůh dal všelikou moc nad věcmi nebeskými? Řeklť: Komukoliv zadržíte hřichy, zadržány jsou. Může-liž býti, snažně prosím, jaká moc této jedině větší? Otec dal Synu všelikou moc, ale vidím, že tuto všelikou moc Bůh Syn dal jim. A o ně co dále: Naším kněžím dáno jest ne malomocenství těla, ale špinu duše, nepravím uznávati za očištěné, ale dokonce očišťovati.

Cyprian, kn. 1. list 2. ke Korneliovi. Nebylo zajisté spravedливо, a také toho nedovolovala otcovská péče a Boží dobrotivost, aby Církev tlukoucím byla zavřena a skroušeným a prosícím pomoci spasné naděje bylo odpíráno; aby s tohoto světa se berouce propouštění byli bez přičasti a pokoje k Pánu, když sám poručil, jenž zákon dal, aby co svázáno bylo na zemi, i v nebi bylo svázáno; rozvázáno pak aby mohlo býti tam, co by se dříve zde v Církví rozvázalo.

Hilarius, biskup poitierský, kan. 16. k Mt. O v pojmenování novým jménem šťastný základe Církev a hodná stavení toho skálo, aby zákony pekel a brány tartaru a všechny ohrady smrti strhla. O blažený nebes vrátný, jehož uznání jsou odevzdány klíče věčného vchodu, jehož pozemský soud rozhoduje platně i na nebi, aby co na zemi buď svázáno neb rozvázáno jest, toho rozhodnutí nabylo stejné platnosti i na nebi.

Bernard, kn. II. o rozjímání k Eugenovi. *XIX. otáz.*
 Nuže, stopujme ještě pilněji, kdo jsi, či osobu zastupuješ na čas v Církvi Boží? Kdo jsi? Kněz veliký, nejvyšší velekněz. Jsi kníže biskupův, jsi dědic apoštolův, jsi prvenstvím Abel, správou Noe, patriarchátem Abraham, řádem Melchisedech, důstojností Aron, vážností Mojžíš, úřadem soudcovským Samuel, mocí Petr, pomazáním Kristus. Ty jsi, jemuž klíče odevzdány, jemuž ovce svěřeny byly. Jsou sice i jiní nebes vrátnými a stád pastýři, ale tys o tolik slavnějším, čím i výtečnější na obou stranách nad ostatní jsi jméno zdědil. Onino mají určená sobě stáda, každý své: tobě všechna jsou svěřena: jednomu jedno. A nejen ovec, ale i pastýřů ty jeden všech jsi pastýř. Čím to dokáží, se tážeš? Slovem Páně. Vždyť kterému, nepravím biskupu, ale i apoštolu, tak naprosto a nedílně svěřeny byly všechny ovce? Miluješ-li mne, Petře, pas ovce mé. Které? Lid té neb oné obce, anebo kraje, nebo snad království? Ovce mé, vece. Komuž není zřejmo, že neoznačil některých, ale přiřkl všechny? Nic se nevyjímá, kde nic se nerozděluje. A právě přítomni byli ostatní spoluúčenci, když poroučeje jednomu poroučel všem jednotu v jednom stádu, v jednom pastýři, podle slov: Jedna jest holubice má, spanilá má, dokonalá má. Kde jednotu, tam dokonalost. Ostatní čísla dokonalosti nemají, ale dělí se ustupující od jednoty. Odtud to, že druhým každému po lidu se dostalo, znám

XIX. otáz. tajemství. Ba také Jakub, jenž se zdál býti sloupem Církve, jediným Jerusalemem se spokojil, ponechávaje Petrovi celek. A krásně tam postaven byl vzbuditi semeno zesnulému Bratru, kde on zabit byl. Vždyť nazýval se bratrem Páně. Dále když bratr Páně dokonal, kdož jiný vstoupí v přednost Petrovu? Nuže, dle kanonů tvých, jiní v část pečování, ty v plnost moci volán jsi. Moc jiných v určité stěsnána jest meze, tvá se rozpíná i na ty, kteří nad jinými moc dostali. Zdaž ty nemůžeš, kdyby se naskytla příčina, biskupu zavřítí nebe, sesaditi ho s biskupství a i vydati ho satanu? Trvá tedy neochvěna výsada tvá, udělená ti jednak dáním klíčů, jednak svěřením ovec. Přijmi ještě něco, co zrovna tak přednost ti potvrzuje. Učenici se plavili a Pán se ukázal na břehu: a co vítanějšího, v ožvlém těle. Petr věda, že Pán jest, vrhl se do moře a tak se dostal k němu, ani ostatní připluli na lodích. Co to? Zajisté znamení jedinečného pontifikátu Petrova, skrze nějž se neujal správy jedné lodě, jako ostatní každý své, ale správy samého světa. Neboť moře jest svět: lodě jsou církve. Odtud to, že jindy kráčeje jako Pán po vodách, označil se jediným náměstkem Kristovým, jenž neměl vládnouti jednomu národu, nýbrž všem. Jsou-li totiž vody mnohé národové mnozí. Tak když ostatní každý má svou, tobě jedna jest svěřena převeliká loď, utvořená ze všech, sama obecná Církev rozšířená po všem světě.

XX. otázka:

co má jedenáctý článek?

A. Těla vzkříšení, které nastane v soudný den dobrým i zlým. Neboť tělo toto, jež křehké, pomíjející a mnoha nemocem a ustavičným strastem podrobené a po smrti také za potravu červům chystané s sebou nosíme, tehdy ožije, když v onen poslední den mrtví všichni na hlas

XX. otáz. soudce Krista spolu k životu i k soudu probuzení budou. Tudíž všichni objeví se v těle před soudnou stolicí Kristovou, aby každý bez výjimky, jakž činil v těle svém, což mu plně odplaceno bude, přijal buďto dobré anebo zlé. I půjdou, kteříž dobře činili, na vzkříšení života, kteříž pak zle, na vzkříšení soudu a do trápení věčného.

B. Touto věrou muž dobrý a trpělivý se převelice v strastech utěšuje, aby též v posledním zápase života řekl: Víím, že Vykupitel můj živ jest a že v poslední den z země vstanu a zase oblečen budu v kůži svou a v těle svém uzřím Boha svého. I jsou zajisté moudří ti, kdož tyto pozemské a smrtelné údy v službu spravedlnosti a ctnosti podrobují a kdož tělo toto jako nádobu čistou připravují k blažené nesmrtelnosti.

P Í S M A

I s a í á š XXVI. 19. Živi budou mrtví tvoji, zbití moji zase vstanou: probudte se a chvalte, kteříž bydlíte v prachu.

J o b XIX. 25. Víím, že Vykupitel můj živ jest a že

v poslední den z země vstanu. A zase oblečen budu kůží svou a v těle svém uzřím Boha svého. Kteréhož uzřím já sám a oči mé spatří jej a ne jiný: uložena jest tato naděje má v klínu mém. XX.
otáz.

E z e c h. XXXVII. Stala se nade mnou ruka Hospodinova a vyvedla mne v Duchu Hospodinovu a spustila mne vprostřed pole, jež bylo plné kostí. A obvedla mne dokola kolem nich: bylo pak jich velmi mnoho na vrchu pole a byly suché nesmírně. I řekl ke mně: Synu člověčí, myslíš, že by ožily kosti tyto? I řekl jsem: Pane Bože, ty víš. I řekl ke mně: Prorokuj o kostech těchto a řekneš jim: Kostí suché, slyšte slovo Hospodinovo: Toto praví Pán Bůh kostem těmto: Aj, já vpustím v vás ducha a živý budete. A dám na vás žíly a učiním, že vzroste na vás maso, a obtáhnu vás koží a dám vám ducha a živý budete a zvíte, že já Hospodin. I prorokoval jsem, jakž mi byl přikázal. Stal se pak zvuk, když jsem prorokoval, a aj pohnutí: a přistoupily kosti k kostem a každá k spojení svému. A viděl jsem, a aj žíly a maso na nich vzešlo a natažena byla kůže na ně a ducha neměly. I řekl ke mně: Prorokuj k duchu, prorokuj, synu člověčí, a řekneš duchu: Toto praví Pán Bůh: Ode čtyř větrů přijď, duchu, a věj na tyto zbité, ať oživnou. I prorokoval jsem, jakž mi byl přikázal: i vešel do nich duch a stáli na nohou svých zástup nesmírně velmi veliký.

XX. otáz. I. Kor. XV. 51. Všichni sice vstaneme, ale ne všichni budeme proměněni. Hned, v okamžení, ku poslední troubě; neboť zazní trouba a mrtví vstanou neporušitelní a my proměněni budeme. Musí zajisté toto porušitelné obléci neporušitelnost a toto smrtelné obléci nesmrtelnost.

I. Soluň. IV. 15. Sám Pán s rozkazem a s hlasem archanděla a s troubou Boží sestoupí s nebe; a mrtví, kteříž jsou v Kristu, vstanou první. Potom my, kteříž živi jsme, kteříž ostaveni jsme, spolu uchváčení budeme s nimi v oblacích v ústrety Kristovi do vzduchu a tak vždycky s Pánem budeme.

Jan XI. 24. Dí jemu Marta: Víím, že vstane při vzkříšení v den nejposlednější.

Jan V. 25. Amen, Amen, pravím vám, že přichází hodina a nyní jest, kdy mrtví uslyší hlas Syna Božího: a kteří uslyší, živi budou. A o něco dále: Nedivte se tomu, neboť přichází hodina, v kteroužto všichni, kteříž v hrobích jsou, uslyší hlas Syna Božího; i půjdou, kteříž dobře činili, na vzkříšení života, kteříž pak zle činili, na vzkříšení soudu.

Mt XXII. 23. V ten den přistoupili k němu Saduceové, kteří praví, že není z mrtvých vstání, i otázali se ho řkouce: Mistře, Mojžíš pověděl, umřel-li by kdo nemaje syna, aby bratr jeho pojal ženu jeho a vzbudil símě bratru svému. I bylo u nás sedm bratrů: a první ženu pojav umřel

a nemaje semene zůstavil ženu svou bratru svému. Podobně i druhý a třetí až do sedmého. Posléze pak po všech zemřela i žena. Při vzkříšení tedy kterého z těch sedmi bude manželkou? neboť všichni ji měli. Odpovídaje pak Ježíš dí jim: Bloudíte, neznajíce Písem ani moci Boží. Při vzkříšení zajisté ani ženiti ani vdávati se nebudou, ale budou jako andělé Boží v nebi. O vzkříšení pak z mrtvých zdaliž jste nečetli, což povědino jest od Boha, kterýž dí vám: Já jsem Bůh Abrahamův a Bůh Izákův a Bůh Jakobův? Není Bohem mrtvých, ale živých.

D a n i e l XII. 2. A mnozí z těch, kteří spí v prachu země, procitnou; jedni k životu věčnému, druzí k pohanění, aby je viděli vždycky. Kterí pak učení budou, skviti se budou jako blesk oblohy; a kteří spravedlnosti vyučují mnohé jako hvězdy na věčné věky.

F i l i p. III. 20. Naše však obcování v nebesích jest, odkudži Spasitele očekáváme Pána našeho Ježíše Krista, kterýž promění tělo ponížení našeho, aby bylo přpodobněno tělu jasnosti jeho, podle působení, kterým také může podmaniti sobě všecko.

II. K o r. V. 10. Všichni my zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou, aby odnesl každý vlastní věci těla, jakž činil, buďto dobré nebo zlé.

R í m. XIV. 10. Všichni státi budeme před soudnou stolicí Kristovou a každý z nás vydá za sebe počet Bohu.

XX.
otáz.

XX. otáz. Mt XIII. 30. V čas žně řeknu žencům : Seberte nejprve koukol a svažte ji v snopy k spálení, ale pšenici shromažďte do stodoly mé. Jako tedy sbírá se koukol a ohněm pálí, tak bude při skonání světa. Pošleť Syn člověka anděly své a seberou z království jeho všechna pohoršení i ty, kteříž činí nepravost, a uvrhnou je do peci ohnivé. Tam bude pláč a skřípění zubů. Tehdáž se budou spravedliví jako slunce skvíti v království Otce svého. Podobno jest království nebeské síti puštěné do moře a ze všelikého rodu rybího shromažďující. Kteroužto, když naplněna byla, vytáhše a na břeh se posadivše vybrali dobré do nádob, špatné však pustili ven. Tak bude při skonání světa: vyjdou andělé a oddělí zlé z prostředku spravedlivých a uvrhnou je do peci ohnivé. Tam bude pláč a skřípění zubů.

Mt XXV. 46. I půjdou tito do trápení věčného, ale spravedliví do života věčného.

K o l o s. III. 5. Mrtvěte údy své, kteréž jsou na zemi: smilstvo, nečistotu atd.

I. Petr. III. 18. Umřel spravedlivý za nespravedlivé, aby nás přivedl k Bohu, umrtven sice podle těla, ale oživen podle ducha.

I. K o r. IX. 27. Trestám tělo své a v služebnost podrobuji, abych snad jiným kázav sám zavrženým se nestal.

Ř í m. VI. 12. Nekraluj tedy hřích ve vašem smrtel-

ném těle, abyste poslouchali žádostí jeho. Ale ani ne- ^{XX.}
vydávejte údů svých hříchu za odění nepravosti, nýbrž ^{otáz.}
vydávejte se Bohu jako z mrtvých oživlí a údy své za
odění spravedlnosti Bohu. Jako jste vydávali údy své
v službu nečistotě a nepravosti k nepravosti, tak nyní
vydávejte údy své v službu spravedlnosti k posvěcení.

I. K o r. X V. 42. Seje se v porušení, vstane v nepo-
rušenosti. Seje se v necti, vstane v slávě. Seje se v sla-
bosti, vstane v síle. Seje se tělo hovadné, vstane tělo
duchovní.

O T C O V Ě

Jeronym v listě 152. k Mineriovi a Ale-
xandrovi. Tázete se, v jakém smyslu řečeno bylo a jak
dlužno čísti v prvním listě apoštola Pavla ke Korintským:
Všichni sice zesneme, ale nebudeme všichni proměnění,
nebo podle některých textů: Ne všichni zesneme, ale
všichni budeme proměnění. Obojí totiž nachází se v řeč-
kých kodexích. P o t o m u v á d ě j e o t o m v ý k l a d y
a m í n ě n í s t a r ý c h, p ř i p o m í n á z D i d y m a t o t o:
Didymus přešed ne nohama, ale slovy v mínění Orige-
novo, běře se cestou opačnou. Hle, tajemství vám mlu-
vím: Všichni sice zesneme, ale nebudeme všichni pro-
měnění. Což rozebral takto: Kdyby nepotřebovalo zmrt-
výchvstání vykladače, ani by nejasnosti nemělo v smy-

XX. otáz. slech. Nikdy by byl Pavel po mnohém, co o zmrtvýchvstání promluvil, nedodal: Aj, tajemství vám pravím: Všichni sice zesneme, to jest umřeme, ale ne všichni, nýbrž jen svatí, budeme proměněni. Vím, že v některých kodexích psáno jest: Nezesneme sice všichni, ale všichni budeme proměněni. Než třeba uvážit, zda to, co předsláno jest: Všichni budeme proměněni, shoduje se s tím, co následuje: Mrtví vstanou neporušení a my budeme proměněni. Budou-li totiž proměněni a mají-li to s ostatními společno, bylo zbytečno říkati: A my budeme proměněni. Pročež tak čísti třeba: Všichni sice zesneme, ale ne všichni budeme proměněni. Umírají-li totiž všichni v Adamovi, a v smrti zesnutí jest, tedy všichni zesneme nebo umřeme. Spí pak podle vlastního výrazu Písem, kdo zemřel s nadějí na příští zmrtvýchvstání. A každý, kdož spí, dojistá se probudí, ačli naň náhlou silou nedolehla smrt a se nespojila se spánkem. A když by všichni tak zesnuli podle zákona přírody, jediní svatí i tělem i duší v lepší proměněni budou; takže neporušenost mají všichni z mrtvých vstávající, ale slávu a proměněni jediné svatí. A o něco dále uvádí výklad císařejského biskupa Akacia, o němž praví, že psal těmito slovy: Promluvme nejprve o tom, co se ve veliké většině kodexů nalézá: Aj, tajemství pravím vám: Všichni sice zesneme, ale ne všichni budeme proměněni. Zesnutí znamená onu smrt, jež společna jest

všem. Pročež zcela správně pověděl, že všichni zesneme, to jest umřeme, jako nahoře řekl: Jako v Adamovi všichni umírají, tak i v Kristovi všichni oživeni budou. Když tedy všem umřítí jest, slyšte tajemství, jež pravím: Všichni sice zemřeme, ale ne všichni budeme proměněni. Přeměnou, již Pavel bude změněn a svatí jeho, rozumí se oslavení. Neporušenost pak proto společna jest všem, že v ní tím nešťastnějšími budou hříšníci, když pro muka věčně trvati budou, a ani v smrtelném ani v neporušitelném těle se nerozpadnou. Čteme v témže listu, kterak Apoštol hovoří o tom, že rozdílnot vzkříšení není uložena od Boha v přirozenosti těl, ale v různosti slávy, aniž jedni vstávají k trvalým trestům, jiní k slávě věčné. Jiné jestiž tělo létavců, jiné ryb, jiné dobytčí, a jsou těla nebeská a těla pozemská. Tak bude, praví, i vzkříšení z mrtvých. S kterýmžto míněním plně souhlasí Církev, že všichni obecnou smrtí zemřeme, a nebudeme všichni změněni ve slávu. Dle toho, co Daniel píše : Mnozí spící v prachu země povstanou, jedni k slávě věčné, druzí k zahanbení a pohanění trvalému. Kdo totiž vstávají k zahanbení a pohanění trvalému, nevstanou k slávě věčné, v níž změněn bude Pavel a kteří s ním jsou. A na k o n e c J e r o n y m t a k u z a v í r á. Na konec pak na to krátce upozorňuji, že co v latinských kodexích se čte : Všichni sice vstaneme, ale ne všichni budeme proměněni, toho řecké kodexy nemají, nýbrž buď : Všichni

XX.
otáz.

XX. otáz. zesneme, ale nebudeme proměněni, anebo : Ne všichni zesneme, ale všichni budeme proměněni. O smyslu toho mluvili jsme nahoře.

Jeronym, list 61. k Pammachiovi proti bludům Jana Jerusalemského, jenž následuje Origena příští zmrtvýchvstání těla sice vyznával, nikoli však masa ani těchž údův. Věř mi, praví, není prostým mlčení tvé, že ve výkladu své víry k oblouzení uší nevědomých devětkrát jmenuješ tělo a ani jednou masa. Jiné jest vymezení masa, jiné těla. Všecko maso jest tělo, ne všecko tělo jest maso. Maso jest vlastně krví, žilami, kostmi a svaly obtažené. Tělu se sice říká také maso, ale někdy se tak jmenuje i tělo etherické nebo vzduchové, jehož hmatati a viděti nemožno, ale někdy bývá viditelné i hmatatelné. V symbolu víry a naděje naší, jež jsouc od apoštolů podáno nenapíše se na papír a černidlem, ale na desky srdce masité, po vyznání Trojice a jednoty Církve všecko tajemství křesťanské nauky zavírá se vzkříšením masa. A ty ať v řeči ať v čísle neznáš jiného, leč tělo a opět tělo a do třetice tělo a po devětkrát tělo : ni jednou nenazýváš masem, co oni pokaždé masem nazývají, a o těle nemluví. A u v á d ě j e s l o v a J o b o v a : Opět odín budu kůží svou, praví: Kde jest zde tělo etherické? Kde vzduchové a větru a vání podobné? Jistě kde kůže a maso, kde kosti a svaly a krev

a žily, tam zvláštnost pohlaví. A v těle svém, praví, u-
 zřím Boha svého. Kdy všechno tělo uzří spásu Boží, to
 jest Ježíše Boha, tehdy i já uzřím Vykupitele a Spasite-
 le a Boha svého : a uzřím ho v tomto těle, které mne
 nyní mučí, které se nyní bolestí roztéká. Kteréhož uzřím
 já sám. Není-li mu určeno vstáti v jeho pohlaví a s tý-
 miž údy, které ležely na hnoji, neotevře-li těchže očí,
 aby jimi viděl Boha, jimiž tehdy viděl červíky, kdež te-
 dy bude Job? Já svobodně řeknu, viru Církve zcela o-
 tevřeně vyznám : Pravdu katolického zmrtvýchvstání
 bez masa a kostí, bez krve a údů pochopiti nemožno.
 Kde maso a kosti a krev a údy jsou, tam jest nezbytno,
 aby byla rozdílnost pohlaví : kde rozdílnost pohlaví
 jest, tam Jan Janem, Marie Marií. Můj hrubý prostý
 smysl tak věří a tak rozumí přiznávání pohlaví bez po-
 hlavních skutků : lidé vstanou z mrtvých a budou při-
 podobněni andělům. Aníž bude hned zbytečným zdáti
 se vzkříšení údů, které pozbudou svého úkolu, když i za
 života tohoto usilujeme neplniti skutků údů. A o n ě c o
 d á l e : Co zlehčuješ moc? Ten, jenž může z vnitřního
 jádra a z semene vašeho nejenom maso z masa, ale i tě-
 lo vyvésti, a z toho ono učiniti, též vodu proměnití v dra-
 hé víno těla vzdušného, může zajisté touž mocí, kterou
 z ničeho všechno vytvořil, učiniti opět, co už bylo : po-
 něvadž mnohem menším jest obnoviti, co bylo, nežli
 učiniti, čeho nebylo. Divíš se, že vzkříšení učiní z ne-

XX.
otáz.

Xl. otáz. mluvňat a starců muže dokonalého věku, když z hlíny zemské bez jakéhokoliv přibývání let učiněn byl dokonalý člověk? Kdybych vzkříšení masa a všech údů dokázat chtěl, a k jednotlivým svědectvím připojiti výklady, bude třeba mnoha knih. Po té uvádí mnoho svědectví z Písma, kterými tu myšlenku dokazuje.

Řehoř, kn. XIV. Moral. k Job. hl. 30. Což jiného než vzkříšení naše v živlech svých svět předvádí? Každou hodinou denní časné světlo jako by umírá jsouc nastávající tmou noční, dříve nám viditelné, pohlcováno: a jako by denně vstává, když světlo vzaté očím, potlačíc zase noc, se obnovuje. Také s postupující dobou spatřujeme, jak stromoví zeleného listí pozbývá, v nesení ovoce ustává: a aj, náhle, jako by usýchajícího dřeva dotklo se jakési vzkříšení, vidíme z něho vyrážeti listí, vyrůstati ovoce a celý strom se odívati oživlou krásou. Neustále spatřujeme, jak jádérka stromová vlhké zemi jsou svěřována, z nichž zanedlouho po té vidíme veliké stromy vyrůstati, listí a plody nésti. Jaký tudíž div, když ten, jenž z drobných jáderek ohromné stromy opět vzbuzuje, drobný prach, třebaš v očích našich do živlů zase uvedený, chce-li, v člověka znovu utváří. Poněvadž tedy rozumnými jsme stvořeni, dlužno, abychom naději vzkříšení svého i z jevů a z rozjímání věcí čerpali. Ale že v nás vnímání rozumové otupělo,

dostalo se nám nové milosti ve vzoru Vykupitele. Přišel totiž Stvořitel náš, vzal na se smrt, ukázal zmrtvýchvstání, abychom, kteří jsme naděje na zmrtvýchvstání rozumem držeti se nechtěli, jeho pomocí a vzorem se jí drželi. A kdokoliv nedoufá, že by na něm ukázati se mohla moc vzkříšení, zastyď se slov věřícího muže, postaveného mezi pohany, a uvažuj, jak těžkým trestem zasluhuješ býti zasažen, jenž nevěříš dosud v své, kterýž jsi již poznal, jaké událo se s Pánem, vzkříšení: když onen i ve své uvěřil, jenž teprve doufal ve vzkříšení Pána Ježíše. A v hl. 31. V onu slávu vzkříšení bude tělo naše subtilné sice účinkem duchovní moci, ale hmatatelné pro svou opravdovou přirozenost. V oné slávě nebeského království tělo bude jako přirozené, ale podle žádosti vášní nebude ten, jenž přemoha osten smrti kralovati bude ve věčné neporušenosti. Těž v hl. 33. Nebude-li po zmrtvýchvstání tělo hmatatelným, tož jiný vstává nežli umírá. Kterémuž slovu bezbožno jest věřiti, že já umírám a jiný by vstal.

A u g u s t i n v E n c h i r i d i u k V a v ř i n c o v i, hl. 84. Křesťanu nikterak nenáleží pochybovati, že vstanou všechna těla lidí, kdožkoliv se narodili a rodí a umřeli a umírají. V hl. 85. a 86. h o v o ř í o v y h n a n ý c h p l o d e c h, v s t a n o u - l i z m r t v ý c h. I p r a v í v h l. 86. Jakmile počal člověk živ býti, od té chvíle může ovšem již umříti. O umrlém pak, ať ho smrt zastihla kdekoliv,

*XX.
otáz.*

XX. otáz. nemohu naléztí, že by nenáležel ke vzkříšení z mrtvých. V hl. 80. o nestvůrných plodech píše toto: Zajisté ani o nestvůrách, které se rodí a živý jsou, i když brzy umírají, nelze říci, že by buď z mrtvých nevstaly, nebo o nich věřiti, že by tak znetvořeny vstaly, a ne spíše s přirozeností opravenou a zdokonalenou. Hl. 88. Neztrácí se Bohu pozemská hmota, z níž tvořeno jest tělo smrtelníků, ale ať se rozpadne i v prach a popel, ať se rozprchne i v páry a větry, ať se obrátí v jakoukoliv podstatu těl jiných nebo i v samy živly, ať se stane potravou jakýchkoliv živočichů i lidí, ať promění se v tělo, v okamžení vrácena bude té duši, která ji první oživila, aby člověkem se stala, rostla a živa byla. O čemž šíře viz kn. XXII. o O b c i B o ž í, hl. 20. Hl. 90. v E n c h i r i d i u. Nepočestného tam nic nebude, ale cokoliv bude, bude počestno, poněvadž by toho ani nebylo, kdyby to nebylo počestno, Hl. 91. Těla svatých vstanou bez všeliké úhony, bez všeliké nevzhlednosti, bez všelikého porušení, břemene, těžkosti. Co do porušení, které nyní zatěžuje duši, a co do nepravostí, jimiž maso žádá proti duchu, tehdy nebude masa, ale tělo. Ovšem co do podstaty maso i tehdy bude. Proto také po zmrtvýchvstání tělo Kristovo masem jest zváno. Apoštol však proto praví: Seje se tělo hovadné, vstane tělo duchovní, že taková bude tehdy svornost těla a ducha, kdy duch oživovati bude poddané tělo, že nic nám nebude odporo-

vati z nás ; ale jako zvenci nebudeme míti žádného, tak ani v sobě samých nebudeme míti nepřátel. XX.
otáz.

Týž kn. XXII. o Obci Boží v hl. 12. předkládá důvody a křivé výtky nevěřících proti zmrtvýchvstání. V hl. 13. podává o vyhnaném plodu totéž, co v Enchiridiu. V hl. 14. píše: Nemluvňátka nevstanou s těmi maličkými těly, jako umřela, ale čeho se jim mělo dostati v pozdějším věku, to dostanou tím podivuhodným a rychlým činem Božím. Hl. 15. Zbývá tedy, aby každý přijal svou míru, kterou buď měl v mládí, i když zemřel jako kmet, nebo měl míti, zemřel-li dříve. A bylo-li také to, nač upozornil Apoštol o míře věku plnosti Kristovy, řečeno o zmrtvýchvstání těl, pak přijmeme to tak, že těla nebožtíků nevstanou ani staršími ani mladšími mladistvého vzhledu, ale v tom věku a síle, v něž víme, že Kristus zde vyspěl. Nejučenější lidé i tohoto věku položili léta mládí asi do roku třicátého. Hl. 17. Mně se zdá, že lépe chápou ti, kdo nepochybují, že obojí pohlaví z mrtvých vstane: nebudeť tam smyslnosti, jež bývá příčinou k zardívání atd. Nuže ten, jenž obojí pohlaví stvořil, obojí zase obnoví. Hl. 19. Nebude znetvoření, zaviňovaného neladem částí, neboť co nerovného jest, bude opraveno; a co menšího jest než sluší, odkud Stvořitel uzná, od tamtud bude doplněno; a co většího jest než sluší, bude odňato, látka však zachována bude celistvou. A pak jak

XX. otáz. veliký bude půvab pleti, kde spravedliví budou zářiti jako slunce v království Otce svého? Kterážto zářnost, jak třeba věřiti, byla v těle Kristově, když z mrtvých vstal, oči učeníků spíše skryta, než že jí tam nebylo. Nebyl by jí snesl lidský pohled, a naň měli jeho tak patřiti, aby od nich byl poznán. Hl. 20. Nevíme, kterak to taková láska nás jímá k blaženým mučovníkům, že bychom si přáli v onom království na jejich tělech viděti jízvy ran, které pro jméno Kristovo utrpěli: a možná je viděti budeme. Nebudeť na nich nevhlednosti, ale sličnost a jakási krása, v těle sice, ale ne těla, nýbrž ctnosti zářiti bude. A byly-li mučovníkům uřaty nebo odřaty některé údy, tož proto přece při zmrtvýchvstání bez těch údů nebudou, anof jim řečeno bylo: Vlasu s hlavy vaší nezahyne. Ale bude-li to slušno v onom novém věku, aby spatřovány byly na nesmrtelném těle známky slavných ran, kde údy uhozeny anebo sekány byly, aby byly uřaty, tam budou jízvy a na údech těch vrácených neztracených jeviti se budou. Tehdy sice žádných úhon, jež se přihodily tělu, nebude, ale nepovažujme za úhony ani nenazývejme tak známek ctnosti. Toť aby všemohoucnost Stvořitele ku vzkříšení těl a vrácení jim života nemohla všeho zase obnoviti, co buď šelma nebo oheň pozřeli, nebo co rozpadlo se v prach a popel, nebo se rozpustilo v mokrú, nebo se vypařilo do vzduchu! Nemožno, aby nějaké zákoutí a úkryt přírody tak něco při-

jal odňatého našim smyslům, aby to buď skryto bylo poznání nebo unikalo moci Stvořitele všehomíra. A po několik slovech. I kdyby jakkoliv zhynulo lidské tělo a žádné látky z něho nikde v koutech přírody nezůstalo, Všemohoucí by je obnovil, odkud by chtěl.

A t h a n á š v s y m b o l u. K jehož příchodu všichni lidé vstáti mají s těly svými a vydati počet z vlastních skutků. A kteří dobré činili, půjdou do života věčného, kteří však zlé, do ohně věčného.

XX.
otáz.

XXI. otázka :

jaký jest poslední článek?

A. O životě věčném, o němž pevně věříme, že čeká vyvolených po smrti. A ten ovocem jest a koncem víry, naděje, trpělivosti a cvičby křesťanské. Pro dosažení toho života pravý věřící nemá považovati žádného zbožného skutku za příkrý, žádné práce za těžkou, žádné

bolesti za trpkou, žádné doby v jednání a v utrpení za ob- *XXI.*
tížnou. Nepokládá-li se nad život tento, jenž ostatně pln *otáz.*
jest béd, nic za sladšího a žádoucnějšího, zač teprve onen
míti třeba, jenž všelikého obmyslu a strachu zlých docela
vzdálen jest, jenž nebeskými a nevýslovnými radostmi
bez konce, rozkošemi a požitky po každé stránce oplývá?

B. O kterémžto životě Kristus řekl: Nebojte se, ma-
ličké stádce, neboť se zalíbilo Otci vašemu dáti vám
království. Kterýž také na posledním soudě řekne vy-
voleným: Pojdte, požehnaní Otce mého, vládněte krá-
lovstvím, připraveným vám od ustanovení světa. K bez-
božným však promluví takto: Odejděte ode mne, zloře-
čení, do ohně věčného, kterýž připraven jest ďáblu a an-
dělům jeho. Což netýká se jen pohanů, bludařů, odště-
penců a veřejných nemravů, ale třeba to také vztáh-
nouti na křesťany, jež zastihne smrt ve smrtelném hříchu.

C. Na konec se přidává takováto závěrka: Amen, aby
se ukázalo, že svědectví víry a tohoto křesťanského vy-
znání jest v nás prosto pochyb a pevno.

XXI.
otáz.

I. K o r. II. 9. Ale jakož psáno jest: Čeho oko nevidalo ani ucho neslýchalo ani na srdce lidské nevstoupilo, to připravil Bůh těm, kteříž ho milují.

J a n XVII. 3. Tentož pak jest život věčný, aby poznali tebe samého pravého Boha a kteréhož jsi poslal, Ježíše Krista.

M t XIX. 12. A jsou panicové, kteří se sami panici učinili pro království nebeské. Nechte dítek a nebraňte jim ke mně přijíti, neboť takových jest království nebeské. Mistře dobrý, co dobrého činiti, abych měl život věčný? Chceš-li do života vejíti, ostříhej přikázání. Bohatý nesnadně vejde do království nebeského. Každý, kdož opustí dům nebo bratři atd., stokrát více vezme a životem věčným vládnouti bude.

M t XXV. 34. Pojdte, požehnání Otce mého, vládněte připraveným vám královstvím od ustanovení světa. Ipůjdou tito do trápení věčného, ale spravedliví do života věčného.

Z j e v. II. 7. Tomu, kdo zvítězí, dám jísti se stromu života, kterýž jest v ráji Boha mého. Buď věren až do smrti a dám tobě korunu života. Tomu, kdo zvítězí, dám mannu skrytou. Kdo zvítězí a bude ostříhati skutků mých až do konce, tomu dám moc nad národy a bude je spravovati prutem železným a jako nádoba hrncířská roztlu-

čení budou, jako i já jsem vzal od Otce svého: a dám jemu hvězdu jitřní. λ XI.
otáz.

Z je v. III. 11. Aj, přijdu brzo: drž, co máš, aby nikdo nevezal koruny tvé. Kdo zvítězí, učiním ho sloupem v chrámě Boha svého a nevyjde už ven a napíše na něm jméno Boha svého a jméno města Boha svého, nového Jerusalema, kterýž sstupuje s nebe od Boha mého, i jméno své nové. Kdo zvítězí, dám mu seděti s sebou na trůnu svém, jako jsem já zvítězil a zasedl jsem s Otcem svým na trůnu jeho.

Z je v. VII. 14. To jsou ti, kteříž přišli z velikého soužení a umyli roucha svá a zbělili je v Krvi Beránkově. Proto jsou před trůnem Božím a slouží jemu dnem i nocí ve chrámě jeho: a ten, kterýž sedí na trůnu, přebýváti bude nad nimi. Nebudou už lačněti ani žizniti a nebude bítí na ně slunce aniž jaké vedro; neboť Beránek, kterýž uprostřed trůnu jest, pástí je bude a dovede je k studnicím vod života a setře Bůh všelikou slzu s očí jejich.

Z je v. XXI. 2. Viděl jsem svaté město Jerusalem nový, sestupující s nebe od Boha, připravený jako nevěstu okrášlenou muži svému. A slyšel jsem hlas veliký s trůnu řkoucí: Aj, stánek Boží s lidmi a přebýváti bude s nimi. A oni budou jeho lidem a sám Bůh s nimi bude jejich Bohem. A setře Bůh všelikou slzu s očí jejich a smrti už nebude ani kvílení, ani křiku ani bolesti už nebude, neboť první věci pominuly. Kdo zvítězí, bude těmi

XXI. věcmi vládnouti a budu jemu Bohem a on mi bude synem. Ale bázlivcům a nevěrcům a ohyzdníkům a vražedníkům a smilníkům a čarodějům a modlářům a všem lhářům, bude díl jejich v jezeře, které hoří ohněm a sírou; což jest smrt druhá. A o něco dále: A odvedl mne v duchu na horu velikou a vysokou a ukázal mi město svaté Jerusalem, sstupující s nebe od Boha, mající jasnost Boží, a světlo jeho podobno drahému kameni atd. A město nepotřebuje ani slunce ani měsíce, aby svítily v něm, neboť jasnost Boží osvětila je a svíce jeho jest Beránek. A brány jeho nebudou zavírány ve dne; noci zajisté tam nebude. Nevejde do něho nic poskvrněného ani činícího ohavnost a lež, leč kdo napsáni jsou v knize života Beránka.

Zjev. XXII. 12. Aj, přijdu brzo a odplata má se mnou jest, abych odplatil každému podle skutků jeho.

Řím. II. 6. Jenž odplatí každému podle skutků jeho; těm zajisté, kteří s trpělivostí v dobrém díle slávy a cti a neporušenosti hledají, životem věčným. Sláva a čest a pokoj každému, kdo činí dobře.

Ti t. I. Pavel apoštol podle víry vyvolených Božích a poznání pravdy, kteráž jest dle pobožnosti k naději života věčného, jež zaslíbil, a nesklame, Bůh před časy věkův.

A II. 13. Očekávající blahé naděje a příchodu slávy velikého Boha a Spasitele našeho Ježíše Krista.

A III. 7. Abychom ospravedlnění jsouce milostí jeho, dědici byli podle naděje života věčného. XXI.
otáz.

II. T i m. IV. 7. Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokončil, víru jsem zachoval. V ostatním uložena jest mi koruna spravedlnosti, kterou mi dá v onen den Pán, spravedlivý soudce: a nejen mně, ale i těm, kteříž mluví příští jeho.

I. J a n II. 25. A totož jest zaslíbení, kteréž on zaslíbil nám, život věčný.

A III. 2. Nejlepší, nyní jsme dítkami Božími a ještě se neukázalo, čím budeme. Víme, že když se ukáže, podobni jemu budeme, neboť ho uvidíme, jakž jest. A každý, kdo má tuto naději v něho, posvěcuje se, jakož i on svatý jest.

I. P e t r I. 3. Blahoslaven buď Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, kterýž podle velikého milosrdenství svého obrodil nás k naději živé vzkříšením Ježíše Krista z mrtvých, k dědictví neporušnému a neposkvrněnému a nevadnoucím, zachovanému v nebesích.

Ř í m. VI. 22. Nyní pak vysvobození jsouce od hříchu a stavše se služebníky Božími, máte užitek svůj ku posvěcení, konec pak život věčný.

E z e c h. XVIII. 4. Duše, která zhřeší, tať zemře.

E z e c h. XXXIII. 8. Bezbožný pro nepravost svou umře.

Ř í m. VI. 23. Odplata za hřích smrt.

XXI. *otáz.* **M o u d r. I. 12.** Nespravedlnost jest získáním smrti: bezbožní pak rukama i slovy přivolali ji.

I. K o r. VI. 9. Což nevíte, že nespravedliví královstvím Božím vládnouti nebudou? Nemylte se! ani smilníci ani zloději ani lakomci ani opilci ani zlolajci ani dráči královstvím Božím vládnouti nebudou.

O T C O V Ě

A u g u s t i n, kn. XXII. o O b c i B o ž í, hl. 29. Proto Apoštol praví: Nyní vidíme zrcadlem v záhadě, ale tehdy tváří v tvář. Tak tedy odměnou za víru nám uchovává se ono patření, o kterém také apoštol Jan mluvě praví: Když se ukáže, podobni jemu budeme, poněvadž ho viděti budeme, jakž jest. Ale tváří Boha třeba rozuměti jeho zjevení, ne nějakou takovou část těla, jakou my máme a tím jménem ji zveme. **P o t é h o v o ř í o t o m, budeme-li viděti Boha tělesným a očima.**

A v h l. 30. t é ž e k n i h y. Jak velikou bude ta blaženost, kde nebude žádného zla, žádného nebude skrytého dobra, kde budeme se oddávati chvalám Boha, kterých bude všecko ve všem? Nevím, co jiného by se dělalo, kde nebude dlení v žádné zahálce, ni žádným nedostatkem nebude se trpěti. Jsem napomínán také svatou písní, v níž čtu nebo slyším: Blažení, kdož bydlíjí v domě tvém, Hospodine, na věky věkův chváliti budou tebe. Všechny údy a útroby neporušitelného těla, které

nyní vidíme přiděleny rozličným nezbytným potřebám a pohybům, ježto tehdy nebude té potřeby, ale plná, jistá, bezpečná, věčná blaženost, budou pomáhati v chvalách Božích. Žádné totiž takty harmonie tělesné, o nichž jsem již mluvil, a jež nyní skryty jsou, skryty nebudou, ale rozděleny po všem těle uvnitř i zevně, a s ostatním, co tam velikého a podivuhodného viděti se bude, rozumné myslí k chvále tak umělého Tvůrce půvabem opravdové krásy zanítí. Jistě, kam bude chtítí duch, tam hned bude i tělo: aniž bude duch chtítí čeho, co by neslušelo ni duchu ni tělu. Tam bude pravá sláva: kde nikdo ani o mylem chválicího ani lichocením nebude chválen. Pravá čest, které nikomu hodnému odpíráno nebude, nikomu prokazováno nehodnému: ale ani ucházeti se o ni nebude nikdo nehodný, kde nebude dovoleno býti leč hodnému. Pravý tam pokoj jest, kde nic protivného nikdo trpěti nebude ani sám od sebe ani od jiného. Odměnou za ctnost bude sám, jenž ctnost dal a jenž sám sebe, nad což nic lepšího a většího býti nemůže, slíbil. Vždyť čímž jest jiným, co skrze proroka řekl: Budu jejich Bohem a oni mi budou lidem, leč: Já budu, čím sytiti se budou, já budu, čeho všichni ctně žádati si budou: i životem i zdravím i výživou i hojností i slávou i ctí i pokojem a všelikým dobrem? Tak zajisté též tomu správně se rozumí, co Apoštol praví: Aby byl Bůh všechno ve všem. On bude cílem tužeb našich, jenž bez konce bude

*λXI.
otáz.*

XXI. otáz. spatřován, bez omrzení milován, bez únavy chválen. Tento dar, toto zanícení, tento čin věru společný bude všem jako sám život věčný. Ostatně jaké budou podle zásluh také stupně odměn, důstojnosti a slávy, kdož jest schopen si mysliti, tím méně pověděti? Ale že budou, o tom nelze pochybovati. A také to ona blažená obec veliké dobro v sobě viděti bude, že nikomu vyššímu nikdo nižší záviděti nebude, jako nyní nezávidí archandělům andělové ostatní.

T ý ž kn. III. o s v o b o d n é v ů l i, h l. 25. a d a l š í. Taková jest krása spravedlnosti, takový půvab světla věčného, to jest nezměnitelné pravdy a moudrosti, že kdyby nebylo dovoleno déle v ní zůstatí než jediný den, už pro toto správně a zaslouženě bylo by pohrdnutí nespočetnými lety tohoto života, plného požitků a hojnosti časných statků. Nebyloť s klamným ani s nepatrným zanícením řečeno : Neboť lepší jest den jeden v síních tvých nad tisíce.

T ý ž ře č 64. o s l o v e c h P á n ě. Není velikým dlouho živu býti nebo stále živu býti, ale velikým jest blaženě býti živu. Milujme život věčný a z toho poznáme, kolik nám třeba proň pracovati : zvláště vidíme-li lidi, milovníky nynějšího života tak pracovati pro život časný a konečný, že když přijde strach ze smrti, činí, co mohou, ne aby odklidili, ale aby oddálili smrt. Jak mnoho se namáhá člověk, když smrt hrozí, utíkáje, skrýváje

se, dáváje co má a vykupuje se, pracuje, muka a útrapy *XXI.*
 snášeje, opatřuje si lékaře a cožkoliv jiného může. Snáze *otáz.*
 nacházíme v životě věčném, čeho tam není, než co tam
 jest. Za tolik dostaneš, kolik máš. Sebe dej a budeš jej
 míti. Nebude tam únavy ani spaní, nebude tam lačnění
 ani žíznění, nebude tam vzrůstu ani stárnutí. Hle, co
 jsem už uvedl a dosud jsem nepověděl, co tam bude.
 Hle, již život jest, již neporušenost jest, již žádného
 trestu, žádného hladu, žádné žízně, žádného nedostatku,
 nic takového, a ještě jsem nepověděl, čeho oko nevidělo
 ani ucho neslyšelo ani co na srdce lidské nevstoupilo.

Též kn. III. o symbolu k e k a t e c h., hl. 11.
 a další. Snáze můžeme říci o onom životě věčném, čeho
 tam není, než co tam jest. Není tam smrti, není tam žalu,
 není tam mdloby, není nemoci, žádné žízně, žádného
 vedra, žádného porušení, žádného nedostatku, žádného
 truchlení, žádného smutku. Hle, pověděli jsme, čeho tam
 není. A chcete věděti, co tam jest? Toho ani oko nevi-
 dělo ani ucho neslyšelo ani na srdce lidské nevstoupilo,
 co Bůh připravil těm, kteří ho milují. Nevstoupilo-li na
 srdce lidské, vstup srdce lidské tam. Očistiž se od vše-
 liké nečistoty, aby mohlo nositi Boha, jenž jest pravá a
 věčná spravedlnost.

Týž Augustin nebo podle jiných Ful-
 gencius v knize o víře k Petru jáhnovi, hl.
 38. Zcela pevně za to měj a nikterakž nepochybuj, že

XXI. nejen všichni pohané, ale i všichni židé, bludaři a odštěpenci, kteří mimo Církev katolickou ukončují nynější život, půjdou do ohně věčného, jenž připraven jest ďáblu a andělům jeho.

A v h l. 40. Zcela pevně za to měj a nikterakž nepochybuj, že ne všem, kteří v Církvi katolické pokřtěni jsou, dostane se života věčného, ale těm, kteří přijavše křest, řádně žijí. Neboť jako nevěřící, bludaři a odštěpenci království nebeského mítí nebudou, tak ani vinní katolíci jím vládnouti nemohou.

J e r o n y m k M a r c e l l e, list 137. Amen překládá Akvila *πεπισωμένος*, což my vyjádřiti můžeme příslovcem: věrně, vyvozeným ze slova víra. Amen má Septuaginta *γένοιτο*, to jest: staň se. Proto také na konci knih (Židé mají totiž Žaltář rozdělen na pět svazků) přeložili: Staň se, staň se, co v hebrejském se čte: Amen, Amen, a potvrzuje se tím pravdivost nahoře uvedených slov. Proto také Pavel tvrdí, že nemůže nikdo odpovědětí Amen, to jest potvrditi, co bylo kázáno, leč rozuměl-li kázání.

XXII. otázka:

*dostačí křesťanovi věřiti jen tomu,
co obsahuje symbolum?*

A. Nejprve a zvláště ovšem třeba každému věřiti a otevřeně vyznávat, co podává apoštolské symbolum. Ale to lépe ozřejmí srovnání jednak se symbolem Otců, jednak s tím, jež se připisuje Athanášovi.

B. Za druhé jest nezbytno, aby křesťan věřil všemu,

XXII. ^{otáz.} co obsahuje Písmo svaté nebo kanonické. Neboť pevných zákonných knih Písma není dovoleno čerpati odjinud než z úsudku a autority Církve.

C. Sem náleží to, co dílem z článků symbola, dílem z Písem jakožto z božských pramenů nezbytně se vyvozuje.

D. Za čtvrté posléze za svatosvaté třeba považovati a přepevnou věrou objímati, co Duch Svatý nám zjevuje a prohlašuje k věření skrze Církev, ať se nám to poroučí písmem nebo živým ústním podáním. O čemž dále vhodněji bude promluveno.

E. Tímto tudíž vším zabývá se pravá víra, bez níž všichni sektáři marně sobě i jiným slibují milost a spásu v Kristu.

P Í S M A

Žid. V. 12. Neboť majíce býti učiteli pro čas, potřebujete opět učení býti, kteří jsou první počátkové řečí Božích: a stali jste se mléka potřebnými, ne tvrdého pokrmu.

A VI. Pročež pominuvše počáteční řeči Kristovy k dokonalosti se nesme, nekladouce opět základu o pokání ze skutků mrtvých a o víře v Boha, učení o křtu, také o vzkládání rukou a vzkříšení z mrtvých a o soudu věčném. XXII.
otáz.

I. Petr. III. 15. Ale Pána Krista posvěcujte v srdcích svých, hotovi jsouce vždy k zadostučinění každému žádajícímu od vás počet z naděje té, kteráž jest ve vás.

II. Petr. I. 19. A máme pevnější prorockou řeč, kteréžto šetříce jako svíce v temném místě svítící, dobře činíte, až zasvitne den a denice vzejde v srdcích vašich: to nejdříve vědouce, že žádné proctví Písma neděje se vlastním výkladem. Neboť ne z vůle lidské vyneseno bylo kdy proctví, ale Duchem Božím nadchnuti jsouce mluvili svatí Boží lidé.

Řím. XV. 4. Cožkoliv napsáno jest, k našemu naučení napsáno jest, abychom skrze trpělivost a potěšení Písem naději měli. Bůh pak trpělivosti a potěchy dejž vám jednostejně smýšleti vespolek podle Ježíše Krista, abyste jednomyslně jedněmi ústy oslavovali Boha a Otce Pána našeho Ježíše Krista.

II. Tim. III. 14. Ty však zůstávej v tom, čemu jsi se naučil a co ti svěřeno jest, věda, od koho jsi se naučil: a že od dětinství svatá Písma znáš, která tebe mohou naučiti k spasení skrze víru, jež jest v Kristu Ježíši. Všeliké Písmo od Boha vdechnuté užitečné jest k učení,

XXII. k trestání, k napravování, ke cvičení ve spravedlnosti,
otáz. aby dokonalým byl člověk Boží ke všelikému dobrému
 skutku způsobilý.

Mt XXII. 29. Bloudíte, neznajíce Písem ani moci Boží. Při vzkříšení zajisté ani ženiti ani vdávati se nebudou, ale budou jako andělé Boží v nebi. O vzkříšení pak z mrtvých zdalíž jste nečetli, což povědíno jest od Boha, kterýž dí vám: Já jsem Bůh Abrahamův a Bůh Izákův a Bůh Jakobův. Není Bohem mrtvých, ale živých.

O T C O V É

Ambrož, kn. III. o p a n n á c h. Také symbolum zvláště třeba, abychom jako pečeť našeho srdce denně před svítáním říkali, k němuž i hrozíme-li se něčeho, v duchu utéci se jest. Vždyť bývá-liž kdy vojín ve stanu, válečník v bitvě bez přísahy na prapor?

Augustin, kn. I. o symbolu ke katechumenům, hl. 1. Přijměte pravidlo víry, jež symbolum slove, a když jste je přijali, v srdce si je vpište a denně u sebe říkejte. Prve než usnete, prve než vyjdete, svým se symbolem opevněte.

Týž kn. II. o symbolu ke katech., hl. 1. Kdyby někdy chtěl nepřítel úklady strojiti, buď si toho vědom vykoupený, že mu třeba s tajemstvím symbola a s praporem kříže vyjiti vstříc.

Sněm I. toledský, kan. 21. v prohlášení katolické víry. Kdo by řekl nebo věřil, že jiná Písma mimo ta, která Církev katolická přijímá, ve vážnosti míti nebo v úctě chovati náleží, budiž proklet. XXII.
otáz.

Augustin, řeč 29. de Tempore. Kdo by věřil, že by některá Písma mimo ta, jež Církev katolická přijala, buď ve vážnosti náleželo míti, nebo v úctě je choval, budiž proklet.

Týž řeč 191. de Tempore. Nový a starý Zákon přijímáme v tom počtu knih, který podává autorita svaté katolické Církve.

Jeronym ve výkladu symbola k Damasovi píše doslova totéž. Augustin proti listu Manicheovu, zvanému fundamenti, hl. 5. Já věru evangeliu bych nevěřil, kdyby mne k tomu nepobádala autorita Církve katolické.

Sněm tridentský, sez. 4. v ustanovení o kanonických Písmech. Kdo pak by knih těch celistvých se všemi jejich částmi, jakž v Církví katolické čítány jsou a v starém vydání latinské Vulgaty obsaženy, za svaté a kanonické nepřijal, a uvedenými tradicemi vědomě a dobrovolně pohrdl, budiž proklet. O čemž šíře viz v příkázáních církevních, otázka XVI. A.

Cyryll Alexandrijský spolu s alex. synodou, list 10. k Nestorioví. Nedostačí lásce

XXII. *otáz.* tvé, když jen symbolum víry, které kdysi od svaté a veliké synody v Nikei v Duchu Svatém shromážděné bylo vyloženo, s námi vyzná. Neboť ne správně mu rozumíš a je vykládáš, nýbrž spíše převráceně, i když slova jeho hlasem vyznáváš. Ale bude záhodno, abys i písemně i s přísahou vyznal, jednak, že své bohaprázdné a svěťácké nauky proklínáš, jednak, že budeš smýšleti a učití těmž, co i my všichni, i kteří na východě jsou i na západě biskupové a učitelé a správcové lidu. I přidali jsme k tomuto listu našemu, jednak co smýšleti máš a čemu učití, jednak čeho se zdržeti náleží. Jestliť to víra katolické a apoštolské Církve, kterou schvalují všichni jak západní, tak východní pravověrní biskupové.

Irenej, k n. III. proti bludům hl. 4. Není potřeba ještě u jiných hledati pravdy, již snadno lze dostati od Církve, když apoštolové v ní jako v bohatém skladě v největší plnosti vše, co náleží k pravdě, uložili, aby každý, kdo by chtěl, bral z ní nápoj života. Tento jest do života vchod a všichni ostatní jsou zloději a lotři, pročť jim třeba se sice vyhýbati, ale co Církve jest, s velikou pečlivostí milovati a chápati se podání pravdy. Což kdyby ani apoštolové nám nebyvali zanechali Písem, zdaž nenáleželo následovati řádu ústního podání, kteréž podali těm, jimž svěřovali církve? Kteréžto zřízení viděti u mnoha národů barbarských, i bez pátna a černidla v Krista věřících, jež mají od Ducha vepsánu

v srdce svou spásu a staré podání pečlivě zachovávají. *XXII.*

T ý ž k n. IV., h l. 45. Pavel dí: Bůh ustanovil za prvé *otáz.*
v Církvi apoštoly, za druhé proroky, za třetí učitele. Kde
tedy charismata Páně uložena jsou, tam třeba učiti se
pravdě, u kterých jest následnictví v Církvi vedené od
apoštolův, a to, co zdravého jest, řeč pevná a nezavři-
telná. Ti zajisté také té, kteráž v jednoho Boha jest, jenž
učinil všechno, víry naší střeží, a tu, jež k Synu Božimu
jest, lásku rozmnožují, kterýž to všechno pro nás zřídil,
a Pisma bez nebezpečí nám vykládají.

A v h l. 63. t é ž e k n i h y. Poznání pravé jest z u-
čení apoštolův a z dávného stavu Církve po všem světě,
tajemného Těla Kristova s nástupnictvím biskupův, jimž
apoštolové nauku obecné Církve podali, a ta se dostala
ochráněna až k nám bez výmyslů, v plném podávání Pi-
sem, neutrpěvši újmy: čtení nepadělané a podle Písem
výklad zákonný a důkladný, bez nebezpečí a bez rou-
hání: zvláštní dar lásky vzácnější než poznání a slavnější
než proroctví a všechna ostatní charismata převyšující.

J e r o n y m v r o z h o v o r u p r o t i L u c i f e r o v i,
k d e L u c i f e r p r a v í: I kdyby autority Pisma nebylo,
souhlas veškerého okršku v této částce nabyl by plat-
nosti příkázání. Vždyť také mnoho jiného, co se dle úst-
ního podání v církvích zachovává, domohlo se vážnosti
psaného zákona. S kterýmžto míněním pravověrný sou-
hlasí.

XXII. Vincenc Lerinský proti světským novotám všech bludů. Když jsem často s velkým úsilím a se svrchovanou pozorností zkoumal u přečetných mužů svatosti a učením vynikajících, jak bych mohl bezpečnou nějakou a jako obecnou a pravidelnou cestou pravdu katolické víry ode lži bludařské převrácenosti rozeznati, dostalo se mi vždycky téměř ode všech takovéto odpovědi. Že budu-li chtíti buď já nebo kdo jiný klamy povstávajících bludařů postihnouti, léček se uvarovati a v zdravé víře zdráv a bez úhony setrvati, musíme dvojím způsobem pomocí Boží víru svou opevniti: totiž nejprve autoritou Božího zákona a pak ústním podáním Církve katolické. Zde možná otázka se někdo: Když kanon Písem dokonalý jest a sobě ke všemu až příliš dostačí, k čemuž potřebí, aby k němu připojována byla autorita církevního výkladu? Zajisté proto, že Písma pro jeho hloubku neberou všichni v témže smyslu, ale jeho výroky každý jinak vykládá, že takřka kolik jest lidí, tolik jako by smyslů z něho čerpati se mohlo. Vždyť jinak je Novacian, jinak Fotinus, jinak Sabellius, jinak Donatus vykládá, jinak Arius, Eunomius, Macedonius, jinak Apollinaris, Priscillianus, jinak Jovinian, Pelagius, Caelestius, jinak posléze Nestorius. I jest z toho důvodu velmi potřebno, pro tolik klíčků tak rozmanitých bludů, aby vedena byla linie prorockého a apoštolského výkladu podle normy církevního a katolického smyslu. Rov-

něž v té katolické Církvi převelmi pečovatí jest, abychom se drželi toho, co všude, co vždy, co ode všech bylo věřeno. XXII.
otáz.

Le v ř e č 4. o N a r o ž e n í P á n ě. Velikou záštitou jest víra neporušená, víra pravá, v níž nikdo ničehož ni zvětšiti ni umenšiti nemůže, poněvadž, není-li jedna, není věrou, podle slov Apoštola : Jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, jenž jest nade všecky a skrze všecko a ve všech nás. Na této jednotě, nejmilejší, neochvějnou myslí lpěte, v ní všichni stíhejte svatosti a v ní přikázáním Páně služte ; poněvadž bez víry jest nemožno libiti se Bohu, a bez ní nic svatého, nic čistého není, nic živého. Spravedlivý zajisté z víry živ jest. Kterouž ztratí-li kdo šalbou ďábelskou, zaživa mrtev jest. Neboť jako skrze víru spravedlnost, tak také skrze pravou víru dostává se život věčný podle slov Pána Spasitele: Tento pak jest život věčný, aby poznali tebe, jediného pravého Boha, a kterého jsi poslal Ježíše Krista.